

Spis treści

1	WSTĘP	3
1.1	Podstawa prawna	3
1.2	Cel i zakres opracowania	3
1.3	Metodyka wykorzystana do sporządzenia prognozy	5
2	ZAWARTOŚĆ I GŁÓWNE CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY Dobrzyca NA LATA 2015 – 2018 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2022	6
3	POWIĄZANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY DOBRZYCA NA LATA 2015 – 2018 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2022 Z INNYMI DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM	17
3.1	Ocena zgodności kierunków działań zaproponowanych w POŚ dla Gminy Dobrzyca z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym	18
3.1.1	Polityka Ekologiczna Państwa	18
3.1.2	Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2020	19
3.1.3	Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	32
3.1.4	Program Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego	34
3.1.5	Strategia Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 – 2015	42
3.1.6	Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017	44
3.1.7	Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej	49
3.1.8	Program Ochrony Powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon	50
4	ANALIZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY DOBRZYCA	53
4.1	Powietrze atmosferyczne	53
4.2	Hałas	56
4.3	Promieniowanie elektromagnetyczne	59
4.4	Wody powierzchniowe	60
4.5	Wody podziemne	63
4.6	Powierzchnia ziemi i gleby	68
4.7	Przyroda	71
4.7.1	Lasy	71
4.7.2	Formy ochrony przyrody	72
5	IDENTYFIKACJA, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	76
6	ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJA PRZYRODNICZA NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	116
7	POTENCJALNE ZMIANY W STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU ZANIECHANIA REALIZACJI ZAŁOŻEŃ POŚ DLA GMINY DOBRZYCA	124
8	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE	126
9	PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ POŚ DLA GMINY Dobrzyca ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA	127
10	TRANSGENICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	130
11	PPROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU	131
12	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	134

SKRÓTY

BAT – najlepsza dostępna technika

EMAS – Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu

GIS – geograficzny system informacyjny

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZWP – główny zbiornik wód podziemnych

IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa

JCWP – jednolite części wód powierzchniowych

JCWPD – jednolite części wód podziemnych

MB – monitoring badawczy

MD – monitoring diagnostyczny

mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

OSN – obszary szczególnie narażone

OZE – odnawialne źródła energii

PEM – pola elektromagnetyczne

PGO – Plan Gospodarki Odpadami

PIG – Państwowy Instytut Geologiczny

POŚ – program ochrony środowiska

SPA2020 – *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*

UE – unia europejska

1 WSTĘP

1.1 Podstawa prawna

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) „przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty (...) polityk, strategii, planów lub **programów** w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, **wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (...)**” a także w przypadku wprowadzania zmian do przyjętych dokumentów (art. 50).

Obowiązek opracowania prognozy oddziaływania na środowisko nakłada art. 51 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy, zgodnie z którym: organ opracowujący dokument, o którym mowa w art. 46 lub 47, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

1.2 Cel i zakres opracowania

Podstawowym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Należy dążyć do sytuacji, w której względy ochrony środowiska są rozważane na równi z celami i priorytetami ekonomicznymi oraz społecznymi. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Wymagania dotyczące zakresu prognozy określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.). Zgodnie z tą ustawą Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza ponadto określa i analizuje:

- f) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- g) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- h) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego

dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*,

- i) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- j) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki,
 - dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Szczegółowy zakres prognozy został ustalony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu.

1.3 Metodyka wykorzystana do sporządzenia prognozy

W Prognozie analizie poddano aktualny i prognozowany stan ochrony środowiska na terenie gminy Dobrzyca oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Wnioski z tej analizy odniesiono do stanu środowiska w gminie i przeanalizowano możliwe skutki realizacji aktualizacji Programu.

W Prognozie oddziaływania na środowisko przeanalizowano uwzględnienie w Programie strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach (m.in. w polityce ekologicznej państwa, wojewódzkim programie ochrony środowiska, powiatowym programie ochronie środowiska) zarówno na poziomie krajowym, jak i wojewódzkim i powiatowym. Do analizy przyjęto dwa warianty rozważań:

- z realizacją założeń programu,
- zaniechanie wdrażania założeń programu.

W celu ułatwienia analizy oddziaływań zastosowano opis oddziaływań elementów środowiska i zaproponowanych w aktualizacji POŚ dla Gminy Dobrzyca zadań, na podstawie którego wyciągnięto określone wnioski.

2 ZAWARTOŚĆ I GŁÓWNE CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY DOBRZYCA NA LATA 2015 – 2018 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2022

Obowiązek sporządzania programów ochrony środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232). Program podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022 został sporządzony w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

W niniejszym opracowaniu sformułowano cel nadrzędny w zakresie ochrony środowiska gminy Dobrzyca – **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SPOŁECZNO – GOSPODARCZY GMINY DOBRZYCA UWZGLĘDNIJĄCY OCHRONĘ ŚRODOWISKA**

Charakterystyka Gminy i Miasta Dobrzyca:

Powierzchnia	117 km ²
Ludność	8302 os
Ilość gospodarstw rolnych	571

Analiza stanu środowiska przyrodniczego gminy Dobrzyca została opracowana dla następujących elementów: powietrze atmosferyczne, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, wody powierzchniowe i podziemne, powierzchnia ziemi i gleby, przyroda, energia odnawialna, poważne awarie.

Powietrze atmosferyczne

Klimat na terenie gminy Dobrzyca jest umiarkowany. Według regionalizacji klimatycznej jest to obszar położony w regionie Śląsko-Wielkopolskim. Występują tu mniejsze od przeciętnych w Polsce amplitudy temperatur, wiosny i lata są ciepłe i wczesne, a zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną. Na terenie Gminy, podobnie jak w całym kraju, przeważają ruchy mas powietrza z kierunku zachodniego. Lokalne warunki klimatyczne są zróżnicowane. Najdogodniejsze warunki dla osadnictwa posiada obszar wysoczyzny, zaś niekorzystne warunki panują w dolinie Lutyni, będącej rynną spływu mas wychłodzonego powietrza. Tutaj też kumulują się zanieczyszczenia z zakładów wytwórczych.

Pod kątem ochrony zdrowia strefa wielkopolska została zakwalifikowana do klasy A ze względu na NO₂, SO₂, CO, C₆H₆, pył PM2.5, As, Cd, Ni, Pb. Do klasy C została przydzielona ze względu na pył PM10 i BaP.

W odniesieniu do ochrony roślin strefa wielkopolska ze względu na SO₂ i NO_x zaliczona została do klasy A. Ze względu na O₃ do strefy wielkopolską zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin zaliczono do klasy A dla poziomu docelowego zaliczono oraz do klasy D2 dla poziomu celu długoterminowego.

Za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Realizacja działań przedstawionych w POP dla strefy wielkopolskiej oraz w POP dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon.
2. Monitoring jakości powietrza.
3. Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych.
4. Rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy.
5. Projekty w zakresie ochrony powietrza i energetyki (m.in. rozbudowa układów energetycznych, modernizacja kotłowni, modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczych itp.).
6. Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych.
7. Termomodernizacja budynku Gimnazjum w Dobrzycy wraz z modernizacją źródła ciepła.
8. Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Lutyni.
9. Rozbudowa Przedszkola Publicznego w Lutyni przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lutyni.
10. Remont sali wiejskiej w Polskich Olędрах.
11. Kontynuacja remontu Sali wiejskiej w m. Izbiczo wraz z wykonaniem nowej instalacji c.o.
12. Remont sali wiejskiej Karminiec.
13. Przebudowa i remonty dróg gminnych.
14. Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie Powiatu Pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno.
15. Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy.
16. Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy.
17. Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie.
18. III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni.

Hałas

Klimat akustyczny środowiska gminy Dobrzyca w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Nieliczne i nieduże zakłady prowadzą działalność na niewielką skalę, przez co nie można mówić o uciążliwości powodowanej przez hałas przemysłowy. Na terenie gminy Dobrzyca nie występują drogi szybkiego ruchu, autostrady, drogi krajowe i wojewódzkie. Gminę przecina jedynie sieć dróg powiatowych i gminnych. Na chwilę obecną brak jest danych na temat natężenia ruchu na tych drogach oraz poziomu hałasu związanych z ruchem.

Za cel postawiono: **niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Wprowadzanie do m.p.z.p. zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji).
2. Bieżąca kontrola zakładów pracy w zakresie emisji hałasu.
3. Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska.
4. Rejestr obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych.
5. Działania obniżające ponadnormatywny hałas w zakładach pracy.
6. Przebudowa i remonty dróg gminnych.
7. Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie Powiatu Pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno.
8. Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy.
9. Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy.
10. Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie.
11. III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem pól elektromagnetycznych na terenie gminy Dobrzyca są:

- sieć linii wysokiego napięcia 110 kV z rejonu konińskiego.
- fragment elektroenergetycznej linii o napięciu 400 kV relacji Plewiska (Kromolice) – Ostrów,
- stacje telefonii komórkowej.

Pomiary pól elektromagnetycznych (wg WIOŚ, dane za rok 2014) na terenach dostępnych dla ludności na obszarze województwa wielkopolskiego nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w żadnym z badanych punktów pomiarowych. Najwyższy zmierzony poziom składowej elektrycznej pola o wartości 1,94 V/m zmierzono w Poznaniu (Rondo Żegrze). Był to jednocześnie jedyny punkt, w którym stwierdzono wartość wyższą od 1 V/m.

Za cel postawiono: **minimalizację oddziaływania oraz bieżącą kontrolę źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Wprowadzanie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.
2. Państwowy monitoring PEM w środowisku na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludzi.
3. Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji pól elektromagnetycznych.
4. Prowadzenie rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym oraz jego aktualizacja.

5. Modernizacja sieci elektroenergetycznych.

Wody powierzchniowe i podziemne

W ujęciu hydrograficznym gmina Dobrzyca w całości przynależy do dorzecza Warty. Jej dopływem przepływającym przez gminę Dobrzyca jest Lutynia. Lutynia jest lewobrzeżnym dopływem Warty. Licznie występują rowy i glinianki, część rowów melioracyjnych łączy się z rzeką Orlą, dopływem Baryczy. Rzeką Orlą występuje w zachodniej części Gminy, w okolicach wsi Polskie Olędry. W centralnej części Gminy przepływa rzeka Potoka zwana często Patoką. Na terenie Gminy nie występują jeziora.

Obszar gminy Dobrzyca znajduje się w obrębie 4 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP): *Giszka, Lubieszka, Lutynia do Radowicy* oraz *Ner*.

W wyniku badań przeprowadzonych w ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu stan ekologiczny JCWP *Giszka i Lutynia do Radowicy* oraz potencjał ekologiczny JCWP *Ner* określono jako umiarkowany. Stan ekologiczny JCWP *Lubieszka* oceniono jako słaby. Ogólny stan wszystkich przedmiotowych JCWP oceniono jako zły.

Użytkowe wody podziemne na omawianym obszarze związane są z czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi.

Teren gminy Dobrzyca znajduje się w obrębie JCWPd nr 73 (zgodnie z podziałem obowiązującym do końca 2015 r.). Według nowego podziału teren gminy Dobrzyca znajdować się będzie w obrębie JCWPd nr 61.

Na podstawie wyników badań przeprowadzonych w 2014 roku przez PIG na terenie sąsiedniej gminy Jarocin wody podziemne JCWPd nr 73 zakwalifikowano do III, IV i V klasy jakości.

Na obszarze Gminy, w obrębie JCWPd nr 73 (wg obecnej numeracji), znajduje się jeden z obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych – OSN w zlewni Lutyni, podlegający tzw. dyrektywie azotanowej. Podczas badań wód w obrębie tego OSN wykonanych przez WIOŚ w Poznaniu na terenie sąsiedniej gminy Jarocin nie stwierdzono przekroczenia normatywnej zawartości azotanów świadczącej o zanieczyszczeniu wód.

Za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Kontrola i likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb).
2. Budowa kanalizacji deszczowej na ul. Koźlika w Dobrzycy.
3. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Strzyżew.
4. Przebudowa nawierzchni oraz budowa kanalizacji deszczowej wraz z wylotem oczyszczonych wód opadowych i roztopowych w ciągu ulicy Rybnej, Polnej, Krótkiej i Pivnej w Karminku.
5. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.
6. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
7. Likwidacja nieczynnych studni.
8. Monitoring gospodarki wodno-ściekowej: badania wody, ścieków i osadów ściekowych.

9. Tworzenie systemów ochrony przeciwpowodziowej
10. Konserwacja cieków naturalnych i kanałów oraz urządzeń wodnych.
11. Bieżąca konserwacja rowów melioracyjnych.

Powierzchnia ziemi i gleby

Obszar gminy Dobrzyca, jak i tereny przyległe są zasobne w surowce ilaste. Eksploatację ograniczają gleby dobrych klas bonitacyjnych II – IV klasa. W Fabianowie występuje udokumentowane złożo glin zwałowych i iłów plioceńskich. W Sośnicy i w kilku innych miejscach wydobywane są piaski i żwiry na potrzeby lokalne. W północnej części Gminy na terenie wsi Lutynia znajduje się rozpoznane i udokumentowane złożo gazu ziemnego *Jarocin*. Ponadto w pobliżu wsi Nowy Karmin znajduje się złożo gazu ziemnego *Karmin*, z którego rozpoczęcie wydobycia planowane jest na początku 2016 r.

Gleby gminy Dobrzyca charakteryzują się średnim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Dominują gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Grunty w klasie I nie występują wcale. Gleby klasy II obejmują tylko 1% powierzchni użytków rolnych.

Wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu przeprowadzonych na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2007 – 2011 największy udział na terenie gminy Dobrzyca mają gleby lekko kwaśne (52%) i kwaśne (20%). Wapniowanie okazało się konieczne w przypadku 14%, potrzebne dla 14% oraz wskazane dla 22% gleb.

Agrochemiczne badania gleb wskazały brak występowania przekroczeń dopuszczalnej zawartości metali ciężkich oraz siarki siarczanowej w glebach.

Za cel postawiono: **ochronę i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie; efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Wprowadzenie do m.p.z.p. konieczności ochrony gleb klasy II – IV i racjonalnego gospodarowania ich zasobami.
2. Promowanie zasad KDPR.
3. Promocja programów rolno środowiskowych.
4. Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych.
5. Monitoring gleb zgodnie z wymaganiami prawnymi (w cyklach 5-letnich).
6. Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną.
7. Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.
8. Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji.
9. Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.

Przyroda

Wg GUS (dane za rok 2014) całkowita powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Dobrzyca wynosi 833,65 ha. Lasy ogółem zajmują powierzchnię ok. 815,90 ha. Wskaźnik lesistości w gminie jest bardzo niski i kształtuje się na poziomie 7%. Około 93% stanowią lasy publiczne. Na terenie gminy Dobrzyca znajdują się obszary cenne przyrodniczo i podlegające ochronie takie jak:

- Obszar Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*,
- pomniki przyrody,
- obszary NATURA 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007,
- obszar ważny dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie*,
- parki podworskie i pałacowe, park strzelecki oraz historyczny ogród kościoła ewangelickiego.

Za cel postawiono: **ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Ustalenie lokalizacji zalesień i zadrzewień oraz uwzględnienie działań dot. ochrony krajobrazu rolniczego i terenów cennych przyrodniczo w mpzp.
2. Realizacja działań przedstawionych w planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej*.
3. Opracowywanie planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 *Dąbrowy Krotoszyńskie*.
4. Ochrona przyrody na terenie lasów Nadleśnictwa Taczanów RDLP Poznań.
5. Renowacja i rewitalizacja zabytkowych parków, parków miejskich i skwerów oraz konserwacja zabytkowych drzewostanów.
6. Urządzanie terenów zieleni, w tym skwerów i parków, przebudowa terenów zieleni miejskiej, nowe nasadzenia drzew i krzewów oraz bieżące utrzymanie zieleni.
7. Realizacja ochrony lasów w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów (w tym opracowanie brakujących lub ich aktualizacja).
8. Zalesienia gruntów Lasów Państwowych w ramach.
9. Krajowego Programu Zwiększania Lesistości.
10. Ochrona, pielęgnacja i utrzymanie terenów leśnych.
11. Sporządzanie przez Nadleśnictwa RDLP Poznań planów zalesień dla gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa.
12. Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych.
13. Program restytucji cisa i brekinii na terenie Nadleśnictw RDLP w Poznaniu.

Energia odnawialna

Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce Gminy, dlatego też przewiduje się, iż znaczny udział w produkcji *czystej energii* w gminie Dobrzyca będzie stanowiła energia z biomasy. Gmina Dobrzyca, zgodnie znajduje się w II strefie energii wiatru – bardzo korzystnej, dlatego możliwość wykorzystania tego typu odnawialnych źródeł energii będzie uzasadniona. Tereny przeznaczone pod budowę elektrowni wiatrowych znajdują się Galew, Dobrzyca, Strzyżew, Sośniczka, Izbiczno, Sośnica oraz Koźminiec i Fabianów. Istnieje także możliwość wykorzystania baterii słonecznych oraz pomp ciepła do celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach oraz energii cieplnej z biomasy. Ze strony Gminy brak jest planów w zakresie energii odnawialnej, natomiast przez prywatnych właścicieli planowana jest budowa turbin wiatrowych.

Za cel postawiono: **zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie propagowania wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (organizowanie szkoleń, dystrybucja ulotek, zamieszczanie informacji na stronach internetowych).
2. Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii.
3. Wspieranie realizacji przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej.

Poważne awarie

Na terenie Gminy brak jest obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Najbliższy zakład tego typu znajduje się na terenie sąsiedniej gminy Pleszew. Jest to GASPOL S.A. Region Zachodni w Pleszewie, zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Na terenie Gminy w miejscowości Dobrzyca funkcjonują natomiast dwa zakłady, które ze względu na wykorzystywanie przez nie amoniaku do celów chłodniczych, mogą w przypadku awarii stworzyć zagrożenie chemiczno-ekologiczne. Na obszarze gminy występuje zagrożenie wybuchem na obszarze górniczym związanym z eksploatacją gazu ziemnego we wsi Lutynia i Strzyżew. Po rozpoczęciu wydobywania gazu ze złoża Karmin dotyczyć to będzie także rejonu miejscowości Nowy Karmin. W rejonie odwiertów występuje strefa zagrożenia wybuchem określona przepisami odrębnymi. Pewne zagrożenie związane jest również z istniejącymi i planowanymi do budowy na terenie Gminy podziemnymi gazociągami wysokiego ciśnienia, których rozszczelnienie może spowodować wybuch gazu i pożar. Z uwagi na brak w obrębie Gminy dróg wojewódzkich i krajowych oraz linii kolejowej ryzyko wystąpienia poważnej awarii spowodowanej wypadkiem z udziałem pojazdów transportujących materiały niebezpieczne na tym jest dość ograniczone.

Za cel postawiono: **kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych;**

opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Wykonywanie systematycznej kontroli pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne przez patrole drogowe policji.
2. Informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o wystąpieniu poważnych awarii.
3. Wyznaczenie miejsc postoju dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne.
4. Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia.
5. Działania w kierunku odpowiedniego wyposażenia ratownictwa ekologicznego.
6. Zakup torby medycznej wraz z wyposażeniem dla OSP w Dobrzycy.

Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy funkcjonuje system zbiórki odpadów niesegregowanych oraz selektywna zbiórka surowców wtórnych obejmująca: tworzywa sztuczne, papier i tekturę, szkło opakowaniowe bezbarwne i kolorowe. Odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe oraz gruz betonowy mieszkańcy mogą oddawać w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów w Dobrzycy zlokalizowanym na terenie Zakładu Usług Komunalnych. Przeterminowane leki mieszkańcy mogą oddawać także w aptekach. Zużyte baterie odbierane także na terenach placówek edukacyjnych i w Urzędzie Miejskim Gminy Dobrzyca. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz zużyte akumulatory można oddać do punktu ich sprzedaży podczas zakupu nowych. Odpady budowlane i rozbiórkowe oraz tworzywa sztuczne takie jak styropian, opakowania wielomateriałowe typu Tetrapak, puszki aluminiowe mieszkańcy mogą oddawać do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych – Zakładu Gospodarki Odpadami Jarocin. Puszki aluminiowe można również oddawać do punktów skupu zorganizowanych przez podmioty gospodarcze. Ze względu na rolniczy charakter gminy część odpadów zielonych i odpadów organicznych jest wykorzystywana u źródła ich powstawania.

Na terenie Gminy w m. Dobrzyca planuje się budowę punktu zbiórki odpadów problemowych, w którym mieszkańcy będą mogli oddawać odpady takie jak: baterie, akumulatory, świetlówki, przeterminowane lekarstwa, opony, przepracowane oleje, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, farby, tusze, kleje i inne.

W Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017 obszar województwa został podzielony na 9 tzw. Regionów gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z projektem PGO dla województwa wielkopolskiego Gmina Dobrzyca została przydzielona do Regionu VI.

Za cel postawiono: ***minimalizację ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.***

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Realizacja zadań zapisanych w PGO dla województwa wielkopolskiego.
2. Dokonywanie corocznej analizy gospodarki odpadami komunalnymi.
3. Współpraca z Urzędem Marszałkowskim w zakresie zapisów aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.
4. Kampania informacyjna i edukacja ludności w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami (w tym odpadami niebezpiecznymi powstającymi w gospodarstwie rolnym), możliwości ich selektywnej zbiórki i wpływu odpadów na środowisko.
5. Budowa Gminnego Punktu Gromadzenia Odpadów Problemowych na terenie Gminy.
6. Weryfikowanie poprawności kwartalnych sprawozdań przedkładanych przez przedsiębiorców odbierających odpady komunalne.
7. Przygotowywanie sprawozdań dotyczących zebranych odpadów za każdy rok do Marszałka Województwa.
8. Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów (zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).
9. Monitoring zrehabilitowanego składowiska w Strzyżewie.
10. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.
11. Aktualizacja programów usuwania azbestu poprzez doskonalenie i uzupełnienie inwentaryzacji azbestu koniecznego do usunięcia.
12. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

Edukacja ekologiczna

W zakresie działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie gminy Dobrzyca stale i na bieżąco realizuje się programy, akcje i konkursy w szkołach. Bardziej dostępna dla wszystkich mieszkańców niezależnie od grupy wiekowej jest edukacja w zakresie gospodarki odpadami. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. W Gminie istnieje także bardzo dobrze rozwinięty system ulotek edukacyjnych dla mieszkańców. Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Dobrzycy prowadzi szkolenia dla rolników dotyczące m.in. aspektów ochrony środowiska w rolnictwie

Co roku w szkołach przeprowadzana jest akcja *Sprzątanie Świata – Polska*, podczas której dzieci i młodzież prowadzi prace porządkowe na terenach obiektów szkolnych, parkach, ulicach, poboczach dróg itd. W gminie Dobrzyca prowadzona jest cyklicznie ogólnopolska akcja ekologiczna *List dla Ziemi*, skierowana do przedszkoli i szkół w całej gminie. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. Edukacją ekologiczną dla dzieci i młodzieży zajmuje się na swoim terenie Nadleśnictwo Taczanów.

Na terenie Gminy funkcjonuje *Towarzystwo Miłośników Ziemi Dobrzyckiej*, którego działalność obejmuje m.in. promuje walory przyrodnicze, turystyczne i krajoznawcze tego terenu.

Za cel postawiono: **kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery.
2. Popularyzacja i organizowanie spotkań nt. odnawialnych źródeł energii.
3. Edukacja ekologiczna realizowana w przedszkolach i szkołach (sesje ekologiczne, konkursy, olimpiady, wyjazdy tematyczne, wycieczki).
4. Organizacja akcji Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, List dla Ziemi, Dzień bez samochodu itp.
5. Utrzymanie i rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie ekologii.
7. Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
8. Umieszczanie na stronach internetowych gminy programów ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca zostaje przyjęty do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zainteresowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami zaangażowanymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w otoczeniu realizowanej polityki środowiskowej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: *Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane*. Zaliczamy do nich instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe).

Do instrumentów finansowych należą opłaty za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, kredyty i dotacje z funduszy celowych, pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Do głównych instrumentów społecznych zaliczono edukację ekologiczną i współpracę i budowanie partnerstwa.

Wśród instrumentów strukturalnych wyróżniliśmy programy strategiczne, programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego. Proponowane kierunki działań i osiągania celów zawarte w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Dobrzyca wymagają systematycznego wdrażania

w życie i weryfikacji w zależności od potrzeb. Bardzo istotnym elementem wdrażania aktualizacji Programu jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań. Podstawą oceny realizacji aktualizacji Programu powinien być monitoring stanu środowiska.

Monitorowanie zachodzących zmian powinno być prowadzone w oparciu o określone wskaźniki umożliwiające śledzenie zmian, ich postęp i wielkości w ujęciu liczbowym bądź opisowym.

Ocena skutków realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana w trybie:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Wdrażanie niniejszej aktualizacji Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: środki własne gminy i powiatu, środki budżetowe, środki własne przedsiębiorstw, celowe fundusze ekologiczne pochodzące (NFOŚiGW, WFOŚiGW), dotacje, kredyty i pożyczki pochodzące zarówno z niekomercyjnych, jak i komercyjnych instytucji finansowych (m.in. BOŚ, BGK), środki Unii Europejskiej (RPOWW, POiŚ, PROW, Life+)

3 POWIĄZANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY DOBRZYCA NA LATA 2015 – 2018 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2022 Z INNYMI DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022 przedstawia szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie gminy, szczegółowo charakteryzuje jej wybrane elementy oraz towarzyszące im zagrożenia. W Programie omówione zostały zagadnienia z zakresu powietrza, hałasu, pól elektromagnetycznych, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi i gleb, zasobów przyrody i krajobrazu, aspektów dotyczących potencjału energii odnawialnej na terenie gminy, poważnych awarii, gospodarki odpadami oraz edukacji ekologicznej. W opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Dobrzyca, główne problemy ekologiczne (presja) oraz sposoby ich rozwiązania a także harmonogramem działań proekologicznych oraz środki i niezbędne mechanizmy do osiągnięcia wyznaczonych celów. W Programie uwzględniono także monitoring realizacji ustaleń programu. Zarówno cele jak i zadania strategiczne zostały określone w taki sposób, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla. Podczas opracowywania Aktualizacji POŚ uwzględniono wytyczne dotyczące ochrony przyrody zawarte w następujących dokumentach o charakterze strategicznym:

1. Założenia polityki ekologicznej państwa.
2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2020
3. Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
4. Program Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
5. Strategia Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 - 2015
6. Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017.
7. Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej.
8. Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon.

W osobnym podrozdziale przedstawiono cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby w te cele i inne problemy ochrony środowiska zostały uwzględnione w POŚ dla Gminy Dobrzyca.

3.1 Ocena zgodności kierunków działań zaproponowanych w POŚ dla Gminy Dobrzyca z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym

3.1.1 Polityka Ekologiczna Państwa

Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2002 – 2012, gdzie podkreślono, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska.

W sferze **racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych** podstawowe cele to:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,

W aktualizacji POŚ za cel postawiono: **ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.**

- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrony gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **ochronę i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie.**

- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.**

W zakresie **poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego** główne cele to:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych; opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.**

- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

- racjonalna gospodarka odpadami,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **minimalizację ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.**

- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów; minimalizację oddziaływania oraz bieżącą kontrolę źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.**

- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

3.1.2 Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2020

Cele i kierunki działań polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego przedstawiono w perspektywie do 2023 roku. Program, podobnie jak poprzedni nawiązuje do przyjętej przez Sejm RP *Polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016.*

W opisie realizacji strategii dla poszczególnych zagadnień zawarto najważniejsze działania, jakie będą podejmowane w najbliższych latach. Realizacja założonych celów szczegółowych będzie miała miejsce

poprzez przypisane im kierunki działań. Cele szczegółowe zostały ujęte w następujących blokach tematycznych:

a) Ochrona przyrody

- cel do 2023 – Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
- kierunki działań do 2023 roku:
 1. Rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim.
 2. Opracowanie planów ochrony obszarów chronionych.
 3. Tworzenie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
 4. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.
 5. Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie i wdrażanie planów ochrony dla gatunków zagrożonych.
 6. Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
 7. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych.
 8. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych.
 9. Prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
 10. Ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
 11. Utrzymanie i rozwój terenów zieleni.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.***

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Upowszechnianie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo - krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej, pomników przyrody.
2. Przeprowadzanie prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych).
3. Bieżąca ochrona i doskonalenie systemu obszarów i obiektów prawnie chronionych, w tym wdrożenie sieci Natura 2000.
4. Prowadzenie bieżącej weryfikacji możliwości rozwoju gospodarczego gminy z uwzględnieniem obszarów Natura 2000.
5. Ochrona i renaturalizacji ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych.
6. Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochronie tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.

7. Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych.
8. Uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki oraz w planach rozwoju lokalnego.
9. Kreowanie właściwych postaw społecznych w ramach szeroko rozumianej edukacji ekologicznej.
10. Bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni oraz ich rozwoju.

b) Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- cel do 2023 – Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej i zwiększanie lesistości.
- kierunki działań do 2023 roku:
 1. Realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej.
 2. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
 3. Ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic polno-leśnych.
 4. Zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych.
 5. Ochrona różnorodności biologicznej lasów.
 6. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów.
 7. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych.
 8. Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, szczególnie dla lasów prywatnych.
 9. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób.
 10. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych, innych form edukacji przyrodniczej) oraz inne podmioty w tym organizacje i stowarzyszenia.
 11. Kontynuacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych – realizacja programu małej retencji.
 12. Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w cel dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych.
 13. Odbudowa zniekształconych siedlisk leśnych.
 14. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.***

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Wspieranie zalesiania gruntów porolnych i zdegradowanych gatunkami rodzimymi.
2. Wspomaganie urządzenia i utrzymania terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków.

3. Propagowanie zagospodarowania przestrzennego gminy i wyznaczeniu terenów w mpzp), z uwzględnieniem optymalnego kształtowania struktury przestrzennej rozmieszczania lasów i zróżnicowania struktury gatunkowej lasów.
4. Przystosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.
5. Wspieranie prowadzenia racjonalnej przyrodniczo i społecznie gospodarki leśnej.
6. Aktualizacja planów urządzania lasu (dla lasów Skarbu Państwa) oraz opracowywaniu i aktualizacji uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów prywatnych.
7. Objęcie szczególnym nadzorem lasów pozostających poza własnością Skarbu Państwa.
8. Monitoring środowiska leśnego i przeciwdziałaniu stanom niepożądanym (pożary, szkodniki, choroby).
9. Wspieranie proekologicznej gospodarki leśnej, prowadzonej przez nadleśnictwa w oparciu o plany urządzania lasu.

c) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- cel do 2023 – Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą
- kierunki działań do 2023 roku:
 1. Realizacja harmonogramu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej w regionie wodnym Warty.
 2. Wdrażanie Dyrektywy Powodziowej w regionie wodnym Warty.
 3. Objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek.
 4. Przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych.
 5. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych.
 6. Odbudowa zniszczonych obiektów hydrotechnicznych.
 7. Realizacja programu małej retencji.
 8. Modernizacja melioracji szczegółowych.
 9. Budowa przepławek dla ryb.
 10. Bieżące utrzymywanie właściwego stanu technicznego urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, głównie obwałowań obszarów zalewowych i zbiorników retencyjnych, a także stacji pomp.
 11. Utrzymywanie właściwego stanu urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej, w tym udrażnianie koryt rzek.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.
2. Wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych w miejscach, w których budowa kanalizacji sanitarnej nie jest uzasadniona ekonomicznie.
3. Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód.

4. Budowa systemów podczyszczających wzdłuż modernizowanych i nowo powstających dróg.
5. Wzmoczenie działań kontrolnych i egzekucyjnych posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych.
6. Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie:
 - szkodliwości dla środowiska i zdrowia ludzi zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji,
 - zwiększania racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np. środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin).
7. Odbudowa i utrzymanie odpowiedniego stanu systemów melioracyjnych.

d) Ochrona powierzchni ziemi

- Cel do 2023 – Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo.
 2. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb.
 3. Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego.
 4. Ochrona gruntów rolnych i leśnych zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
 5. Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi.
 6. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie.
 7. Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych.
 8. Rewitalizacja terenów zdegradowanych.
 9. Identyfikacja obszarów osuwiskowych oraz rezygnacja z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych osuwiskami.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **ochronę i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie.**

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy ochrony gruntów wartościowych dla rolnictwa.
2. Monitorowanie użytków rolnych w celu przeciwdziałania nadmiernemu zakwaszaniu gleb.
3. Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.
4. Przeprowadzenie remontów dróg, których stan zagraża lub wpływa niekorzystnie na przylegające gleby.
5. Promowanie ograniczeń w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie.

6. Propagowanie prowadzenia rodzinnych gospodarstw rolnych produkujących m.in. zdrową żywność.
7. Prowadzenie wielokierunkowej edukacji rolników i użytkowników gruntów – wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej.
8. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocji takiej żywności.
9. Zachowanie śródpolnych zadrzewień, zakrzewień, kompleksów leśnych i nieużytków podmokłych, jako ważnych elementów funkcjonalnych struktury ekologicznej i obiektów warunkujących utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych na obszarach rolniczych.
10. Właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo – zalesianie gruntów rolnych niskich klas oraz nieużytków.
11. Promocja rolnictwa ekologicznego.
12. Właściwe przechowywanie nawozów organicznych (gnojówka, gnojownica, obornik).
13. Wdrażanie i przestrzeganie zasad kodeksu dobrych praktyk rolniczych.

e) Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- Cel do 2023– Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin.
 2. Uwzględnianie ochrony złóż kopalin w opracowaniach planistycznych.
 3. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochronę zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.***

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Ścisła współpraca organów administracji geologicznej z władzami samorządowymi w zakresie gospodarowania zasobami kopalin na wszystkich etapach prac geologicznych i górniczych.
2. Optymalne wykorzystanie kopalin (kopalin głównych i towarzyszących).
3. Prowadzenie geologicznych prac poszukiwawczych oraz prac rozpoznawczych na terenach perspektywicznych.
4. Ochrona zasobów perspektywicznych kopalin poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
5. Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin.

f) Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

- Cel do 2019 – Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego, usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi.

2. Budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej.
3. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów Zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne.
4. Rozbudowa infrastruktury gospodarki wodnościekowej w zakładach przemysłowych.
5. Realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
6. Rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody.
7. Kontrola stanu funkcjonowania i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe oraz oczyszczalni przydomowych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej.
2. Wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych w miejscach, w których budowa kanalizacji sanitarnej nie jest uzasadniona ekonomicznie.
3. Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód.
4. Budowa systemów podczyszczających wzdłuż modernizowanych i nowo powstających dróg.
5. Wzmocnienie działań kontrolnych i egzekucyjnych posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych.
6. Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie:
 - wysokiej szkodliwości dla środowiska i zdrowia ludzi zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji,
 - zwiększania racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np. środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin).
7. Odbudowa i utrzymanie odpowiedniego stanu systemów melioracyjnych.

g) Jakość powietrza

- Cel do 2019 – Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa
- Kierunki działań do 2019 roku:
 1. Osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji w powietrzu poprzez wdrożenie programów ochrony powietrza.
 2. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza.
 3. Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej

ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł).

4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
5. Wprowadzanie zintegrowanej gospodarki energetycznej w miastach poprzez wykorzystanie do celów komunalnych ciepła odpadowego z elektrociepłowni i kotłowni zakładowych.
6. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
7. Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania,
8. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Prowadzenie monitoringu jakości powietrza i ocena poziomu zanieczyszczeń w powietrzu zgodnie z wymaganiami ustawowymi.
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców na temat zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych.
3. Modernizacja systemów ogrzewania na terenie gminy poprzez zastosowanie źródeł ciepła innych niż węglowe (stopniowa likwidacja kotłowni wyposażonych w stare wyeksploatowane kotły opalane węglem na rzecz podłączania do sieci ciepłnej, instalowania kotłowni gazowych, olejowych lub opalanych biomasą czy ekogroszkiem).
4. Wymiana niskosprawnych kotłów węglowych na wysokosprawne kotły retortowe opalane węglem.
5. Termomodernizacja istniejących budynków, stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów.
6. Tworzenie programu gazyfikacji i jego sukcesywna realizacja.
7. Budowa i modernizacja istniejących dróg i linii kolejowych oraz systematyczne usprawnianie komunikacji zbiorowej.
8. Wspieranie rozwoju ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych.
9. Utrzymywanie i budowa stref zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

h) Hałas

- Cel do 2023 – Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.
- Kierunki działań do 2019 roku:
 1. Realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem.
 2. Systematyczna aktualizacja map akustycznych i programów ochrony środowiska przed hałasem.

3. Rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska.
4. Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.).
5. Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu).
6. Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.***

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Propagowanie budowy ścieżek rowerowych.
2. Propagowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska obejmujące: prowadzenie nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach, stosowanie ograniczeń prędkości, stosowanie tzw. Cichych nawierzchni przy budowie lub modernizacji dróg (asfalt porowaty (pa), dwuwarstwowe nawierzchnie porowate, mnu-mieszanek o nieciągłym uziarnieniu lub sma- mastyks grysowy, mieszanek z dodatkiem gumy).
3. Ograniczanie emisji hałasu przemysłowego m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu.
4. Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji obiektów przemysłowych przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego i w procedurach inwestycyjnych.
5. Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania, czyli podziału na strefy od najbardziej narażonej na hałas do strefy o najbardziej rygorystycznych wymogach ochrony akustycznej.
6. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

i) Pola elektromagnetyczne

- Cel do 2023 – Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko
- Kierunki działań do 2019 roku:
 1. Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania.

2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.
3. Opracowanie i wdrożenie systemu pomiarów i ich ewidencji (baza danych w systemie GIS) w celu monitorowania zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi.
4. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
5. Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***minimalizację oddziaływania oraz bieżącą kontrolą źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.***

Kierunki działań przyjęte w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Monitoring potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych i prowadzenie bazy danych (m.in. w kontekście rozwijających się sieci stacji bazowych telefonii komórkowej).
2. Współpracę gminy ze służbami kontrolno-pomiarowymi oraz identyfikowanie miejsc wymagających badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, współpraca przy inwentaryzacji źródeł elektromagnetycznych.
3. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
4. Edukację ekologiczną mieszkańców w zakresie rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.
5. Propagowanie lokalizacji linii elektromagnetycznych o napięciu 110 kV i wyższym poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową oraz miejscem dostępu dla ludności.

j) Poważne awarie

- Cel do 2023 – Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych.
 2. Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe.
 3. Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii.
 4. Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych; opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.***

Zadania przyjęte do realizacji w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Aktualizacja informacji o zakładach, w których możliwe jest wystąpienie poważnej awarii.
2. Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia.

3. Współpraca ze służbami ratowniczymi oraz instytucjami odpowiedzialnymi za właściwe unieszkodliwienie odpadów w zakresie ustalenia miejsc tymczasowego gromadzenia i unieszkodliwienia odpadów powstałych podczas usuwania awarii.
4. Dofinansowanie jednostek ratowniczych w zakresie zakupu sprzętu i materiałów do prowadzenia akcji ratowniczych.
5. Współpraca ze służbami ratowniczymi w zakresie organizowania i przeprowadzenia szkoleń w zakresie ratownictwa.

k) Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

- Cel do 2023 – Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez jednostki samorządu terytorialnego.
 2. Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach, parkach krajobrazowych i narodowych oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży.
 3. Współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
 4. Wspieranie działalności Ośrodków Edukacji Przyrodniczej prowadzonej przez Parki Narodowe,
 5. Parki Krajobrazowe współpracujące z placówkami akademickimi i instytutami badawczymi oraz organizacjami naukowymi.
 6. Promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej.
 7. Udział przedstawicieli administracji publicznej szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz przedstawicieli przedsiębiorstw w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.
 8. Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.**

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto następujące zadania w zakresie edukacji ekologicznej:

1. Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery Popularyzacja i organizowanie spotkań nt. odnawialnych źródeł energii.
2. Popularyzacja i organizowanie spotkań nt. odnawialnych źródeł energii.
3. Edukacja ekologiczna realizowana w przedszkolach i szkołach (sesje ekologiczne, konkursy, olimpiady, wyjazdy tematyczne, wycieczki).

4. Organizacja akcji Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, List dla Ziemi, Dzień bez samochodu itp.
5. Utrzymanie i rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie ekologii.
7. Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
8. Umieszczanie na stronach internetowych gminy programów ochrony środowiska.

l) Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- Cel do 2023 – Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Zapewnienie spójności celów określonych w dokumentach strategicznych z kierunkami działań określonymi w programach ochrony powietrza.
 2. Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko.
 3. Popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca jako jeden z kierunków działań w zakresie ochrony przyrody przyjęto:

1. Uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki oraz w planach rozwoju lokalnego.

m) Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- Cel do 2023 – Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska.
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Wprowadzenie w planach zagospodarowania przestrzennego dopuszczalnych sposobów ogrzewania, dla obszarów, w których stwierdzone zostały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych niektórych substancji w powietrzu.
 2. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.
 3. Uwzględnianie progów tzw. „chłonności” środowiskowej i „pojemności” przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian.
 4. Zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przewidziano zadania związane z właściwym planowaniem przestrzennym w zakresie ochrony przed hałasem, promieniowaniem elektromagnetycznych, ochrony gleb, ochroną krajobrazu i terenów cennych przyrodniczo oraz wyznaczenia terenów pod zalesienia.

n) Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- Cel do 2023 – wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Analiza możliwości wprowadzenia w województwie nowych rynkowych instrumentów wspierających działania w zakresie ochrony środowiska.
 2. Promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem środków pomocowych UE.
 3. Promocja wśród mieszkańców województwa etykiet informujących o produktach ekologicznych.
 4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji oraz tworzenia „zielonych miejsc pracy”.
 5. Promocja polskich firm, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji następujące zadania:

1. Wspieranie realizacji przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej.
2. Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych.

o) Rozwój badań i postęp techniczny

- Cel do 2023 – zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Rozwój środowisk akademickich w zakresie rozwoju kierunków związanych z ochroną środowiska.
 2. Integracja środowisk społeczno-gospodarczych regionu na rzecz innowacji.
 3. Wsparcie dla powiązań o charakterze klastrów.
 4. Promowanie i wspieranie przedsiębiorstw wprowadzających innowacje.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca w harmonogramie zadań przyjęto m.in.:

1. Wspieranie realizacji przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej.

p) Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- Cel do 2023 – zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Udział pracowników administracji w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.
 2. Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe WIOŚ w Poznaniu, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji następujące zadania:

1. Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska.
2. Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji pól elektromagnetycznych.
3. Kontrola i likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb).
4. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.
5. Monitoring gospodarki wodno-ściekowej: badania wody, ścieków i osadów ściekowych.
6. Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji.
7. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.

3.1.3 Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Dokumentem będącym podstawą programowania rozwoju województwa, a pośrednio również rozwoju poszczególnych powiatów i gmin województwa, jest strategia rozwoju.

W roku 2012 opracowano dokument pn. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku w związku z zasadniczymi zmianami uwarunkowań społecznych i gospodarczych w porównaniu z 2005 rokiem. W Strategii opisano cele w układzie hierarchicznym (w podziale na cel generalny, cele strategiczne i operacyjne) oraz w układzie horyzontalnym.

Z punktu widzenia programu ochrony środowiska ważne są cele dotyczące sfery przestrzennej i środowiska:

Cel generalny:

Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Cel strategiczny nr 1 – Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu.

Cele operacyjne:

- 1.1 Zwiększenie spójności sieci drogowej.
- 1.2 Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie efektywnych form transportu.
- 1.5 Rozwój transportu zbiorowego.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca do realizacji przewidziano zadania związane z budową i modernizacją istniejących dróg na terenie Gminy, w celu ograniczenia emisji hałasu i substancji do powietrza.

Cel strategiczny nr 2 – Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.

Cele operacyjne:

- 1.1 Wsparcie ochrony przyrody.

- 1.2 Ochrona krajobrazu.
- 1.3 Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie.
- 1.4 Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie skutków ich eksploatacji.
- 1.5 Ograniczanie emisji substancji do atmosfery.
- 1.6 Uporządkowanie gospodarki odpadami.
- 1.7 Poprawa gospodarki wodno – ściekowej.
- 1.8 Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego.
- 1.9 Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa.
- 1.10 Promocja postaw ekologicznych.
- 1.11 Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym.
- 1.12 Poprawa stanu akustycznego województwa.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca wyznaczono cele z zakresu ochrony poszczególnych komponentów środowiska i gospodarki odpadami oraz z zakresu ochrony przed hałasem, promieniowaniem elektromagnetycznym oraz edukacji ekologicznej.

Cel strategiczny nr 3 – Lepsze zarządzanie energią.

Cele operacyjne:

- 1.1 Optymalizacja gospodarowania energią.
- 1.2 Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii.
- 1.3 Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca wskazano możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy. W zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii za cel postawiono: **zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.**

Wyznaczono również kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

W harmonogramie zadań przyjęto m.in.: modernizację sieci elektroenergetycznych.

Cel strategiczny nr 9: Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

Cel operacyjny 9.5: Budowa regionalnych systemów zabezpieczania i reagowania na zagrożenia.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel przyjęto: **kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych; opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.**

Wyznaczono również kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionych celów.

3.1.4 Program Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego

Analiza aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska w powiecie pleszewskim poskutkowała wyznaczeniem sześciu obszarów działań priorytetowych w dziedzinie ochrony środowiska:

- obszar priorytetowy I – Poprawa jakości środowiska
- obszar priorytetowy II – Ochrona przyrody
- obszar priorytetowy III – Racjonalna gospodarka odpadami
- obszar priorytetowy IV – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego
- obszar priorytetowy V – Edukacja ekologiczna społeczeństwa
- obszar priorytetowy VI – Działania systemowe w ochronie środowiska

Dla każdego obszarów priorytetowych wyznaczono cele średniookresowe oraz kierunki działań mające skutkować realizacją założonego celu.

Obszar priorytetowy I – Poprawa jakości środowiska

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM₁₀ do końca 2015 roku i poziomu docelowego dla bezno(a)pirenu do końca 2020 roku.

Kierunki działań:

- rozwój monitoringu powietrza,
- powszechniejsze wykorzystanie paliw alternatywnych,
- opracowywanie i wdrażania programów ochrony powietrza na podstawie wyników corocznej
- oceny jakości,
- ograniczenie niskiej emisji,
- zmniejszenie energochłonności poprzez termomodernizację budynków,
- zmniejszanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie bazy pozwoleń zawierających informacje o wprowadzaniu gazów i pyłów do
- powietrza, bazy instalacji podlegających zgłoszeniu,
- kontrola spalania pozostałości roślinnych z ogrodów na powierzchni ziemi,
- koordynacja realizacji działań naprawczych określonych w POP wykonywanych przez
- poszczególne jednostki.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel przyjęto: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

Kierunki działań przyjęte w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Prowadzenie monitoringu jakości powietrza i ocena poziomu zanieczyszczeń w powietrzu zgodnie z wymaganiami ustawowymi.
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców na temat zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych.
3. Modernizacja systemów ogrzewania na terenie gminy poprzez zastosowanie źródeł ciepła innych niż węglowe (stopniowa likwidacja kotłowni wyposażonych w stare wyeksploatowane

- kotły opalane węglem na rzecz podłączania do sieci ciepłej, instalowania kotłowni gazowych, olejowych lub opalanych biomasą czy ekogroszkiem).
4. Wymiana niskosprawnych kotłów węglowych na wysokosprawne kotły retortowe opalane węglem.
 5. Termomodernizacja istniejących budynków, stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów.
 6. Tworzenie programu gazyfikacji i jego sukcesywna realizacja.
 7. Budowa i modernizacja istniejących dróg i linii kolejowych oraz systematyczne usprawnianie komunikacji zbiorowej.
 8. Wspieranie rozwoju ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych.
 9. Utrzymywanie i budowa stref zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
2. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę
- rozwój i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
 - realizacja inwestycji określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, gdzie nie ma dostępu do ich zbiorowego systemu odprowadzania,
 - działania kontrolne, w tym m.in. sprawdzanie pozwoleń wodno-prawnych,
 - budowa szczelnych zbiorników na nawozy organiczne,
 - rozwój monitoringu jakości wód,
 - budowa nowych zbiorników retencyjnych oraz modernizacja istniejących,
 - wyznaczanie obszarów zalewowych,
 - unowocześnienie systemu melioracji wodnych,
 - właściwe utrzymywanie urządzeń wodnych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

Kierunki działań przyjęte w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.
2. Wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych w miejscach, w których budowa kanalizacji sanitarnej nie jest uzasadniona ekonomicznie.
3. Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód.
4. Budowa systemów podczyszczających wzdłuż modernizowanych i nowo powstających dróg.
5. Wzmoczenie działań kontrolnych i egzekucyjnych posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych.
6. Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie:

- szkodliwości dla środowiska i zdrowia ludzi zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji,
- zwiększania racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np. środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin).

7. Odbudowa i utrzymanie odpowiedniego stanu systemów melioracyjnych.

3. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją

- prace rekultywacyjne terenów zdegradowanych i poeksploatacyjnych,
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,
- racjonalne wykorzystywanie nawozów i środków ochrony roślin,
- dokumentowanie zasobów kopalin.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***ochronę i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie; efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.***

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto m.in. następujące kierunki działań;

1. Promowanie ograniczeń w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie.
2. Prowadzenie wielokierunkowej edukacji rolników i użytkowników gruntów – wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej.
3. Prowadzenie geologicznych prac poszukiwawczych oraz prac rozpoznawczych na terenach perspektywicznych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca w harmonogramie zadań przyjęto m.in.:

1. Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.
2. Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych
3. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.

4. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców gmin poprzez osiągnięcie dopuszczalnych poziomów hałasu

- tworzenie ekranów akustycznych (naturalnych i sztucznych),
- eliminowanie ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie,
- ograniczanie prędkości ruchu pojazdów,
- modernizacja sieci dróg.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.***

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto m.in. następujące kierunki działań:

1. Propagowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska obejmujące: prowadzenie nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach, stosowanie ograniczeń prędkości, stosowanie tzw. cichych nawierzchni przy budowie lub modernizacji dróg (asfalt porowaty (pa), dwuwarstwowe nawierzchnie porowate, mnu-mieszanka o nieciągłym uziarnieniu lub sma- mastyks grysowy, mieszanka z dodatkiem gumy).
2. Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania, czyli podziału na strefy od najbardziej narażonej na hałas do strefy o najbardziej rygorystycznych wymogach ochrony akustycznej.
3. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

5. Stworzenie odpowiednich warunków do korzystania z komunikacji zaborowej oraz transportu rowerowego przez budowę ścieżek rowerowych

- stworzenie odpowiednich warunków dla komunikacji zbiorowej oraz transportu rowerowego,
- modernizacja nawierzchni.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto m.in. następujące kierunki działań:

1. Propagowanie budowy ścieżek rowerowych.
2. Propagowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska obejmujące: prowadzenie nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach, stosowanie ograniczeń prędkości, stosowanie tzw. Cichych nawierzchni przy budowie lub modernizacji dróg (asfalt porowaty (pa), dwuwarstwowe nawierzchnie porowate, mnu-mieszanka o nieciągłym uziarnieniu lub sma- mastyks grysowy, mieszanka z dodatkiem gumy).

W POŚ dla Gminy Dobrzyca do realizacji przewidziano zadania związane z budową i modernizacją istniejących dróg na terenie Gminy.

Obszar priorytetowy II – Ochrona przyrody

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

- wzmożona ochrona terenów lub obiektów, które już są objęte ochroną,
- objęcie ochroną terenów lub obiektów cennych przyrodniczo, które dotąd nie były chronione,
- prowadzenie inwentaryzacji różnorodności biologicznej oraz obszarów Natura 2000,
- dalsze wdrażanie sieci Natura 2000,
- wsparcie wszelkich działań związanych z badaniami fauny i flory,
- zwiększenie terenów zieleni miejskiej.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego.**

Kierunki działań przyjęte w aktualizacji POŚ:

1. Upowszechnianie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej, pomników przyrody.
2. Przeprowadzanie prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych).
3. Bieżąca ochrona i doskonalenie systemu obszarów i obiektów prawnie chronionych, w tym wdrożenie sieci Natura 2000.
4. Prowadzenie bieżącej weryfikacji możliwości rozwoju gospodarczego gminy z uwzględnieniem obszarów Natura 2000.
5. Ochrona i renaturalizacji ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin
6. rzecznych.
7. Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochronie tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.
8. Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych.
9. Uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki oraz w planach rozwoju lokalnego.
10. Kreowanie właściwych postaw społecznych w ramach szeroko rozumianej edukacji ekologicznej.
11. Bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni oraz ich rozwój.

2. Ochrona i prowadzenie właściwej gospodarki leśnej

- zwiększenie lesistości i zadrzewień,
- rozwój bioróżnorodności w lasach,
- rehabilitacja ekosystemów leśnych, które zostały uszkodzone na skutek działania różnych czynników,
- przebudowa monokultur leśnych w drzewostany wielogatunkowe.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.***

Kierunki działań przyjęte w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Wspieranie zalesiania gruntów porolnych i zdegradowanych gatunkami rodzimymi.
2. Wspomaganie urządzania i utrzymania terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków.
3. Propagowanie zagospodarowania przestrzennego gminy i wyznaczeniu terenów w mpzp), z uwzględnieniem optymalnego kształtowania struktury przestrzennej rozmieszczania lasów i zróżnicowania struktury gatunkowej lasów.
4. Przystosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.
5. Wspieranie prowadzenia racjonalnej przyrodniczo i społecznie gospodarki leśnej.

6. Aktualizacja planów urządzania lasu (dla lasów Skarbu Państwa) oraz opracowywaniu i aktualizacji uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów prywatnych.
7. Objęcie szczególnym nadzorem lasów pozostających poza własnością Skarbu Państwa.
8. Monitoring środowiska leśnego i przeciwdziałaniu stanom niepożądanym (pożary, szkodniki, choroby).
9. Wspieranie proekologicznej gospodarki leśnej, prowadzonej przez nadleśnictwa w oparciu o plany urządzania lasu.

Obszar priorytetowy III – Racjonalna gospodarka odpadami

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Gospodarka odpadami

- kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- usuwanie tzw. „dzikich wysypisk”,
- prowadzenie kontroli w zakresie zagospodarowania osadów ściekowych,
- monitoring składowisk,
- prowadzenie działań na rzecz usuwania azbestu.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.***

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji następujące zadania:

1. Dokonywanie corocznej analizy gospodarki odpadami komunalnymi.
2. Budowa Gminnego Punktu Gromadzenia Odpadów Problemowych na terenie Gminy.
3. Weryfikowanie poprawności kwartalnych sprawozdań przedkładanych przez przedsiębiorców odbierających odpady komunalne.
4. Monitoring zrekultywowanego składowiska w Strzyżewie.
5. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.
6. Aktualizacja programów usuwania azbestu poprzez doskonalenie i uzupełnienie inwentaryzacji azbestu koniecznego do usunięcia.
7. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

2. Recykling odpadów

- prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji następujące zadania:

1. Kampania informacyjna i edukacja ludności w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami (w tym odpadami niebezpiecznymi powstającymi w gospodarstwie rolnym), możliwości ich selektywnej zbiórki i wpływu odpadów na środowisko.
2. Budowa Gminnego Punktu Gromadzenia Odpadów Problemowych na terenie Gminy.
3. Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów (zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Obszar priorytetowy IV – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Zminimalizowanie ryzyka wystąpienia zdarzeń mogących powodować poważną awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska

- działania w kierunku odpowiedniego wyposażenia ratownictwa ekologicznego,
- wykonywanie programów zapobiegającym poważnym awariom,
- modernizacja sieci elektroenergetycznych.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych; opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.***

Kierunki działań przyjęte w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Aktualizacja informacji o zakładach, w których możliwe jest wystąpienie poważnej awarii.
2. Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia.
3. Współpraca ze służbami ratowniczymi oraz instytucjami odpowiedzialnymi za właściwe unieszkodliwienie odpadów w zakresie ustalenia miejsc tymczasowego gromadzenia i unieszkodliwienia odpadów powstałych podczas usuwania awarii.
4. Dofinansowanie jednostek ratowniczych w zakresie zakupu sprzętu i materiałów do prowadzenia akcji ratowniczych.
5. Współpraca ze służbami ratowniczymi w zakresie organizowania i przeprowadzenia szkoleń w zakresie ratownictwa.

W harmonogramie zadań przyjęto m.in.: modernizację sieci elektroenergetycznych.

Obszar priorytetowy V – Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Kształtowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu pleszewskiego

- edukacja ekologiczna społeczeństwa w powiecie,
- konsultacje mieszkańców w sprawach związanych z ochroną środowiska.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.***

Kierunki działań przyjęte w POŚ dla Gminy Dobrzyca:

1. Prowadzenie aktywnej edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia.
2. Wspieranie działań edukacji szkolnej przez instytucje samorządowe i państwowe.
3. Aktywna edukacja ekologiczna na terenach o dużych walorach przyrodniczych.
4. Edukacja ekologiczna w miejscach pracy.
5. Podnoszenie świadomości ekologicznej rolników, organizatorów turystyki i agroturystyki.
6. Promowanie przez środki masowego przekazu stylu życia i zachowań przyjaznych środowisku.
7. Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji o stanie środowiska naturalnego

Obszar priorytetowy VI – Działania systemowe w ochronie środowiska

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Zachęcanie społeczeństwa do opiniowania projektów oraz udziału w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska

- organizowanie szkoleń, warsztatów, konkursów o tematyce związanej z ochroną środowiska dla mieszkańców we wszystkich przedziałach wiekowych,
- promowanie rolnictwa ekologicznego tzw. „Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej”.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji następujące zadania:

1. Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery.
2. Popularyzacja i organizowanie spotkań nt. odnawialnych źródeł energii.
3. Edukacja ekologiczna realizowana w przedszkolach i szkołach (sesje ekologiczne, konkursy, olimpiady, wyjazdy tematyczne, wycieczki).
4. Organizacja akcji Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, List dla Ziemi, Dzień bez samochodu itp.
5. Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

2. Odpowiedzialność za szkody w środowisku zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”

- egzekwowanie odpowiedzialności za szkody w środowisku,
- prowadzenie rejestru szkód w środowisku.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji następujące zadania:

1. Bieżąca kontrola zakładów pracy w zakresie emisji hałasu.
2. Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska.
3. Rejestr obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych.
4. Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji pól elektromagnetycznych.
5. Prowadzenie rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym oraz jego aktualizacja.

6. Kontrola i likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb).
7. Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji
8. Wykonywanie systematycznej kontroli pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne przez patrole drogowe policji
9. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.

3.1.5 Strategia Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 – 2015

Program ochrony środowiska jest jednym z programów realizacyjnych Strategii Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 – 2015, co oznacza, że zapisy strategii dotyczące ochrony środowiska stanowią wytyczne do sformułowania celów ekologicznych, kierunków działań i konkretnych przedsięwzięć.

W niniejszej Strategii wyznaczono 2 cele strategiczne, mające charakter priorytetów. Cele strategiczne będą osiągane poprzez realizację celów operacyjnych, częściowych wobec strategicznych. Cele szczegółowe z kolei będą realizowane poprzez działania i przedsięwzięcia zwane rozwojowymi lub strategicznymi.

Dla niniejszego Programu najważniejsze znaczenie mają następujące cele strategiczne i szczegółowe oraz związane z nimi działania:

Cel Strategiczny 1

Poprawa standardu życia mieszkańców poprzez wzmocnienie infrastruktury technicznej jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy powiatu.

Cel operacyjny 1.1

Rozwój powiatowej sieci drogowej.

Działania strategiczne:

- 1.1.1. Tworzenie lobbingu na rzecz wprowadzenia do Strategii Rozwoju Kraju budowy drogi ekspresowej S-11 przebiegającej przez powiat pleszewski.
- 1.1.2. Modernizacja najważniejszych szlaków komunikacyjnych poprawiających łączność powiatu z drogami wyższych kategorii i sąsiednimi powiatami.
- 1.1.3. Kontynuowanie dotychczasowych działań na rzecz powstrzymania dalszej degradacji istniejącej infrastruktury drogowej.
- 1.1.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca do realizacji przewidziano zadania związane z budową i modernizacją istniejących dróg na terenie Gminy, w celu ograniczenia emisji hałasu i substancji do powietrza.

Cel operacyjny 1.2

Poprawa jakości środowiska.

Działania strategiczne:

1.2.1. Zwiększenie zasobów wodnych o odpowiedniej jakości użytkowej.

1.2.2. Zwiększenie lesistości powiatu.

1.2.3. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

1.2.4. Rozwój turystyki przyrodniczej.

1.2.5. Edukacja przyrodnicza mieszkańców.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca wyznaczono następujące cele: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych; zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęto do realizacji zadania:

1. Renowacja i rewitalizacja zabytkowych parków, parków miejskich i skwerów oraz konserwacja zabytkowych drzewostanów.
2. Utrzymanie i rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych.

Cel Strategiczny 2

Rozwój infrastruktury społecznej gwarantujący wzrost jakości życia mieszkańców powiatu pleszewskiego

Cel operacyjny 2.2

Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców.

Działania strategiczne:

2.2.6. Zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia – rozwój zintegrowanego systemu ratownictwa.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca przyjęte następujące kierunki działań:

1. Dofinansowanie jednostek ratowniczych w zakresie zakupu sprzętu i materiałów do prowadzenia akcji ratowniczych.
2. Współpraca ze służbami ratowniczymi w zakresie organizowania i przeprowadzenia szkoleń w zakresie ratownictwa.

Cel operacyjny 2.5

Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Działania strategiczne:

2.5.1. Poprawa ochrony przeciwpożarowej.

2.5.2. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

2.5.3. Doskonalenie współpracy służb ratowniczych oraz instytucji realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca wyznaczono następujące cele: ***kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych. Opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.***

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

3.1.6 Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017

Zgodnie z założeniami KPGO 2014, Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego oraz polityki unii europejskiej w zakresie gospodarki odpadami, przyjęto cele dla poszczególnych grup odpadów (tj. odpadów komunalnych, odpadów niebezpiecznych i odpadów innych niż niebezpieczne).

a) Odpady komunalne

Cele główne:

1. Gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o regionalne i zastępcze instalacje do przetwarzania odpadów.
2. Zamknięcie wszystkich składowisk odpadów niespełniających wymagań przepisów prawnych.
3. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
4. Seletywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów.
5. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.
6. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Cele szczegółowe:

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych oraz systemem selektywnego zbierania odpadów wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 roku.
2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie wielkopolskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:
 - w 2013r. nie więcej niż 50%,
 - w 2020r. nie więcej niż 35%.

3. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich ilości wytwarzanych do końca 2020 roku. Natomiast dla roku 2020 przyjęto następujące poziomy selektywnego zbierania:
 - papieru i tektury - 15%,
 - szkła – 25%,
 - metali – 15%,
 - tworzyw sztucznych – 15%.
4. Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujący poziom systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych:
 - rok 2013: 25%,
 - rok 2020: 50%.
5. Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych:
 - rok 2020: 70%.
6. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych:
 - rok 2013: 10%,
 - rok 2020: 50%.
7. Sелеktywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji kuchennych i ogrodowych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:
 - rok 2020: 20%.
8. Sелеktywne zbieranie odpadów z terenów zielonych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:
 - rok 2013: 70%,
 - rok 2020: 90%.
9. Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 roku.

b) Odpady pozostałe (grupy 01 -19)

Założone cele do roku 2023

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
2. Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania poza składowaniem.

c) Odpady niebezpieczne

Założone cele do roku 2023

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych.

2. Wzrost efektywności systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
3. Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów niebezpiecznych poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania.
4. Edukacja ekologiczna wytwórców odpadów niebezpiecznych w zakresie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego przedostawania się odpadów niebezpiecznych do środowiska.

d) Odpady zawierające PCB

Założone cele do roku 2023

1. Sukcesywna likwidacja odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

e) Oleje odpadowe

Założone cele do roku 2023

1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%.
2. Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

f) Odpady medyczne i weterynaryjne

Założone cele do roku 2023

1. Upowszechnienie systemu zbierania przeterminowanych lekarstw z gospodarstw domowych na obszarze całego województwa.
2. W okresie do 2023 r. podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania), co spowoduje zmniejszenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

g) Zużyte baterie i akumulatory

Założone cele do roku 2023

Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów, który pozwoli na osiągnięcie następujących poziomów zbierania:

- do 2012r. – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 25%;
- do 2016r. i w latach następnych – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych.
- osiągnięcie poziomów wydajności recyklingu – co najmniej 65% ich masy.

Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych zakładów przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

h) Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Założone cele do roku 2023

Utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu w wysokości:

1. Dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego i automatów do wydawania:

- poziomu odzysku w wysokości co najmniej 80% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75% masy zużytego sprzętu.
2. Dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu teleinformatycznego, telekomunikacyjnego i audiowizualnego:
- poziomu odzysku w wysokości co najmniej 75% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości co najmniej 65% masy zużytego sprzętu;
3. Dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli:
- poziomu odzysku w wysokości co najmniej 70% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości co najmniej 50% masy zużytego sprzętu.
4. Dla zużytych gazowych lamp wyładowczych – poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytych lamp w wysokości co najmniej 80% masy zużytych lamp.
5. Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok.

i) Pojazdy wycofane z eksploatacji

Założone cele do roku 2023

1. Wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:
- 85% i 80% do końca 2014 r.,
 - 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.

j) Odpady zawierające azbest

Założone cele do roku 2023

1. Zakłada się osiąganie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010r. przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” oraz „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

k) Przeterminowane środki ochrony roślin

Założone cele do roku 2023

1. Uszczelnienie systemu zbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach pochodzących z bieżącej produkcji i stosowania w rolnictwie.

I) Zbędne środki bojowe i odpady materiałów wybuchowych

Założone cele do roku 2023:

1. Zakłada się sukcesywne zagospodarowanie odpadów materiałów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

Odpady pozostałe

m) Zużyte opony

Założone cele do roku 2023:

1. W perspektywie do 2023r. podstawowym celem jest utrzymanie dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

n) Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej

Założone cele do roku 2023:

1. Do 2023r. poziom przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych powinien wynosić minimum 70% wagowo.

o) Komunalne osady ściekowe

Założone cele do roku 2023:

1. W perspektywie do 2023r. podstawowe cele w gospodarce komunalnymi osadami ściekowymi są następujące:
 - ograniczenie składowania osadów ściekowych,
 - zwiększenie ilości komunalnych osadów ściekowych przekształcanych metodami termicznymi (w tym współspalanie, produkcja paliwa alternatywnego),
 - maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego.

p) Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne

Założone cele do roku 2023:

1. W okresie do roku 2023 zakłada się zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 45% masy wytworzonych odpadów.

r) Odpady opakowaniowe

Założone cele do roku 2023:

1. Jako cel na rok 2014 przyjęto osiągnięcie określonych poziomów odzysku i recyklingu.

W latach następnych należy utrzymać te poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych przyjęte do osiągnięcia do 2014 roku:

Lp.	Odpad powstały z:	Minimalny poziom [%]	
	Rodzaj opakowań	odzysku	recyklingu
1	Opakowania razem	60 ¹	55 ¹
2	Opakowania z tworzyw sztucznych	-	22,5 ^{1, 2}
3	Opakowania z aluminium	-	50 ¹

4	Opakowanie ze stali, w tym z blachy stalowej	-	50 ¹
5	Opakowania z papieru i tektury	-	60 ¹
6	Opakowania ze szkła gospodarczego, poza ampułkami	-	60 ¹
7	Opakowania z drewna	-	15 ¹

1 Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach Prawa farmaceutycznego,

2 Do poziomu recyklingu zalicza się wyłącznie recykling, w wyniku którego otrzymuje się produkt wykonany z tworzywa sztucznego.

źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017

s) Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy

W zakresie gospodarki odpadami z wybranych gałęzi gospodarki przyjęto następujące cele:

1. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
2. Likwidacja mogilnika zlokalizowanego na składowisku odpadów w miejscowości Kłoda, gmina Szydłowo – obiekt należący do Philips Lighting Poland S.A. w Pile,
3. Zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **minimalizację ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.**

Wyznaczono również kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

W harmonogramie zadań przyjęto m.in. realizację zadań zapisanych w PGO dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017.

3.1.7 Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej

Program ochrony powietrza (POP) dla strefy wielkopolskiej, w której stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu w powietrzu został sporządzony w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza.

W Programie przedstawiono podstawowe kierunki działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10 i benzo(a)pirenem. Kierunki te, w dużym stopniu pokrywają się z działaniami na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza innymi substancjami, w związku z czym powinny być realizowane kompleksowo w ramach Programów ochrony powietrza dla poszczególnych stref województwa wielkopolskiego.

1. W zakresie działań systemowych:

- koordynacja realizacji Programu,
- utrzymanie systemu zarządzania sprawozdaniami w ramach monitorowania realizacji Programu,
- prowadzenie bazy pozwoleń,
- dyskusja na rzecz zmian legislacyjnych likwidujących bariery w realizacji Programów ochrony powietrza,

2. W zakresie ograniczenia emisji komunikacyjnej:

- modernizacja lub likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej należących do mienia wojewódzkiego – tam gdzie jest to technicznie uzasadnione.

3. W zakresie ograniczenia emisji liniowej:

- poprawa stanu technicznego dróg istniejących w strefie wielkopolskiej – utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z drogi; modernizacja dróg.
- utrzymanie działań ograniczających emisję wtórną pyłu poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni (czyszczenie metodą moką). czyszczenie ulic metodą moką po sezonie zimowym.

4. W zakresie działań ciągłych i wspomagających:

- współpraca z organizacjami ekologicznymi w zakresie opracowania i prowadzenia akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza (jedna kampania rocznie, przed sezonem grzewczym uświadamiające wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie oraz szkodliwość spalania odpadów w piecach domowych).
- uwzględnianie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez: odpowiednie przygotowywanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (np. preferowania w nowobudowanych budynkach ogrzewania z sieci ciepłej lub niskoemisyjnych źródeł ciepła).
- kontrola zakładów emitujących do powietrza benzo(a)piren oraz pył zawieszony PM10.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: ***poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.***

W harmonogramie zadań z zakresu ochrony powietrza jako jedno z zadań przyjęto: realizację działań przedstawionych w POP dla strefy wielkopolskiej oraz w POP dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon.

3.1.8 Program Ochrony Powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon

Program ochrony powietrza (POP) dla strefy wielkopolskiej, w której stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy ozonu w powietrzu został sporządzony w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza.

W Programie przedstawiono podstawowe kierunki działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza ozonem. Kierunki te, w dużym stopniu pokrywają się z działaniami na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza innymi substancjami, w związku z czym powinny być realizowane kompleksowo w ramach Programów ochrony powietrza dla poszczególnych stref województwa wielkopolskiego.

1. W zakresie działań systemowych:

- doskonalenie systemu zarządzania jakością powietrza w zakresie ozonu na poziomie wojewódzkim, w ramach systemu ochrony powietrza, poprzez uwzględnianie we wszystkich działaniach podejmowanych na rzecz ochrony powietrza konieczności ograniczania emisji prekursorów ozonu;

- rozwinięcie działań w zakresie edukacji społeczeństwa (kampania edukacyjno – informacyjna nt. stanu zanieczyszczenia powietrza ozonem, przyczyn jego powstawania, szkodliwości ozonu dla ludzi i roślin, możliwych działań własnych społeczeństwa dla poprawy stanu jakości powietrza);
- promocja działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej i oszczędzania energii;
- prowadzenie polityki rozwoju województwa w kierunkach ograniczenia emisji zanieczyszczeń oraz integracja wszystkich programów rozwojowych z uwzględnieniem celów długoterminowych ochrony powietrza;
- praktyczne wprowadzenie zasad zielonych zamówień publicznych, uwzględniających wpływ na środowisko, a nie tylko cenę produktu przy wyborze produktów i usług dla celów publicznych;
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego możliwych korytarzy przepływu powietrza;
- podjęcie inicjatyw w sprawie określenia metodyki uwzględniania naturalnej emisji NMLZO;
- podjęcie inicjatyw w kierunku rozpoczęcia negocjacji nt. ograniczenia napływu zanieczyszczeń transgranicznych.

2. W zakresie ograniczenia emisji komunikacyjnej:

1. budowę obwodnic i wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów największego zaludnienia;
2. usprawnienie ruchu drogowego w miastach (organizacja ruchu, likwidacja zatorów poprzez „zielone fale”, inteligentne systemy zarządzania ruchem);
3. zastępowanie indywidualnych środków transportu transportem publicznym;
4. rozbudowę systemów transportu publicznego;
5. rozbudowę systemów transportu alternatywnego, w tym budowa ścieżek rowerowych;
6. promowanie ekologicznych środków transportu w tym zastępowanie floty autobusów miejskich autobusami o mniej uciążliwym dla środowiska napędzie (w tym gazowym i elektrycznym) i spełniających normy emisji spalin EURO 4, 5 i 6;
7. zakup w ramach zamówień publicznych jedynie ekologicznych środków transportu, spełniających normy podane wyżej;
8. wprowadzanie stref ograniczonego ruchu;
9. eliminacja z ruchu pojazdów nie spełniających norm, poprzez wzmożone kontrole;
10. popularyzacja tzw. „eko-drivingu” w ramach szkolenia kierowców;
11. wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

3. W zakresie ograniczenia emisji punktowej:

- analiza pozwoleń udzielonych największym emitentom NO_x, NMLZO, CO i zaostrenie kontroli tych zakładów;
- negocjacje z wybranymi zakładami z punktu widzenia wpływu na zanieczyszczenie, nt. ewentualnej redukcji emisji prekursorów ozonu;
- wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO, EMAS), w tym wykorzystanie najlepszej dostępnej techniki (BAT).

4. W zakresie ograniczenia emisji LZO przy stosowaniu rozpuszczalników i innych substancji:

- zaostrenie kontroli przestrzegania przepisów dotyczących eksploatacji urządzeń oraz usług w zakresie składowania, dystrybucji paliw, rozpuszczalników i innych substancji, ze szczególną uwagą na szczelność instalacji oraz odzysk i unieszkodliwianie ew. przecieków;
- popularyzowanie farb i lakierów o niskiej zawartości LZO.

5. W zakresie ograniczenia emisji rozproszonej – komunalnej:

- redukcje emisji z gospodarki komunalnej mają mniejszy wpływ na powstawanie ozonu, gdyż największe wielkości emisji notuje się w okresie grzewczym, a najwyższe stężenia ozonu w sezonie letnim. Należy je jednak w analizie uwzględnić jako działania dodatkowe, które są zaplanowane do realizacji ze względu na redukcję emisji pyłu PM10 i B(a)P;
- eliminacja indywidualnych pieców oraz niskosprawnych kotłów węglowych i zastępowanie ich dostawą ciepła sieciowego, gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie, ogrzewaniem gazowym i elektrycznym z priorytetem na obszarach przekroczeń norm jakości powietrza;
- eliminacja lokalnych, nisko sprawnych kotłowni, szczególnie spalających węgiel niskiej jakości;
- wspieranie i promocja wykorzystania działań termomodernizacyjnych (izolacja budynków, wymiana okien, usprawnienia systemów ogrzewania – automatyka, regulacja) w budynkach publicznych, komunalnych i prywatnych;
- wprowadzanie mechanizmów ograniczających stosowane paliw węglowych (czasowe, w strefach zagrożonych przekroczeniami norm);
- wspieranie i promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w kierunku wspierania wykorzystania biomasy do kotłów indywidualnych, jak i współspalania. Dla budownictwa indywidualnego stosowanie paneli słonecznych i pomp ciepłych;
- budowa, rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, tam gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie;
- rozbudowa sieci gazowych, szczególnie na terenach budownictwa rozproszonego;
- usprawnienie zarządzania energią, zarówno na poziomie dostawców, jak i odbiorców, w przyszłości wprowadzanie inteligentnych liczników oraz inteligentnych systemów energetycznych energetyki rozproszonej;
- przy rewitalizacji obiektów zabytkowych, uwzględnianie ich niskoemisyjnego ogrzewania;
- w rzemiośle, drobnej wytwórczości i usługach preferowanie technologii o niskiej emisji prekursorów ozonu.

W POŚ dla Gminy Dobrzyca za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

W harmonogramie zadań z zakresu ochrony powietrza jako jedno z zadań przyjęto: realizację działań przedstawionych w POP dla strefy wielkopolskiej oraz w POP dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon.

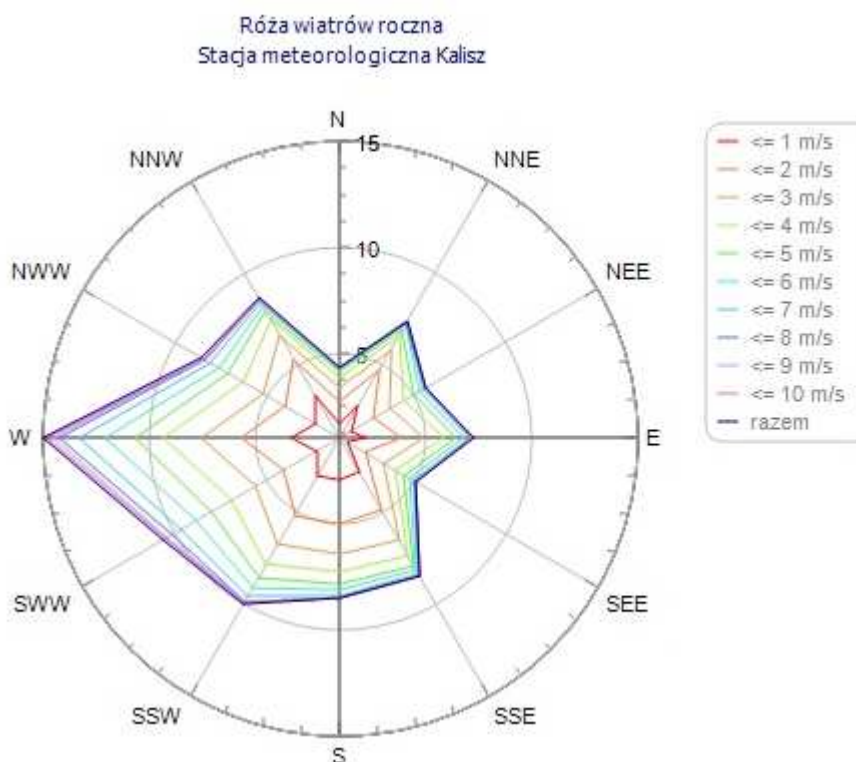
4 ANALIZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY DOBRZYCA

4.1 Powietrze atmosferyczne

Klimat na terenie Gminy Dobrzyca jest umiarkowany. Charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, związanych z globalną cyrkulacją mas powietrza, napływającego znad Atlantyku i basenu Morza Śródziemnego. Według regionalizacji klimatycznej jest to obszar położony w regionie Śląsko-Wielkopolskim. Występują tu mniejsze od przeciętnych w Polsce amplitudy temperatur, wiosny i lata są ciepłe i wczesne, a zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną.

Na terenie Gminy, podobnie jak w całym kraju, przeważają ruchy mas powietrza z kierunku zachodniego. Inne kierunki ruchu powietrza są efektem zakłóceń lokalnych lub pojawienia się okresowego systemu krążenia. Gmina Dobrzyca znajduje się najczęściej pod wpływem mas powietrza polarnomorskiego chłodnego, średnioprzejrzystego, napływającego znad północnego Atlantyku. Natomiast masy powietrza suchego i przejrzystego, napływające zimą znad północnej Syberii, a latem znad Półwyspu Bałkańskiego, to masy polarnokontynentalne. Mają one znacznie mniejszy udział. Na terenie Gminy rzadko pojawiają się wiatry z kierunków południowych.

Lokalne warunki klimatyczne są zróżnicowane. Najdogodniejsze warunki dla osadnictwa posiada obszar wysoczyzny, zaś niekorzystne warunki panują w dolinie Lutyni, będącej rynną spływu mas wychłodzonego powietrza. Tutaj też kumulują się zanieczyszczenia z zakładów wytwórczych. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń, a najcieplejszym sierpień. W przebiegu opadów wyróżnia się maksimum letnie w lipcu oraz minimum zimowe w styczniu. Udział śniegu w opadach jest niewielki i wynosi ok. 10%.

Rys. 1 Róża wiatrów dla Regionu Kaliskiego

źródło: Operat FB Ryszard Samoć

Roczna ocena jakości powietrza dla gminy Dobrzyca w 2014 roku

Roczną ocenę jakości powietrza za rok 2014 (WIOŚ w Poznaniu) przeprowadzono z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Ocena jakości powietrza odnosi się na następujących stref:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa.

Teren gminy Dobrzyca należy do strefy wielkopolskiej.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje: dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2.5}, ołów Pb, benzen C₆H₆, tlenek węgla CO, arsen As, benzo(a)piren B(a)P, kadm Cd, nikiel Ni, ozon O₃.

W ocenie pod kątem ochrony roślin należy uwzględnić: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji,
- poziom docelowy,
- poziomy celów długoterminowych.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, powinno być zaliczenie strefy do jednej z 3 klas A, B, C:

- A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych;
- B – oznacza, że stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy;

W przypadku poziomu celu długoterminowego dla ozonu przyjęto następujące oznaczenie klas:

- klasa D1 – jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 – jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy przekraczają poziom celu długoterminowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

Ocena według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia

Tab. 1 Klasyfikacja strefy wielkopolska z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM _{2,5}	PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Strefa wielkopolska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A/D2

źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2014”, WIOŚ Poznań, 2015

Interpretując wyniki klasyfikacji należy pamiętać, że wynik taki nie powinien być utożsamiany ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy. Klasa C może oznaczać np. lokalny problem związany z daną substancją.

Przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ dotyczyły stężeń 24 – godzinnych oraz w dwóch przypadkach przekroczenia stężenia średnie dla roku (w Nowym Tomyślu i Wągrowcu). Stężenia pyłu PM₁₀ wykazują wyraźną zmienność sezonową – przekroczenia dotyczą tylko sezonu zimnego (grzewczego). W sezonie letnim nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu substancji. Wg WIOŚ można zatem przypuszczać, iż powodem przekroczeń w sezonie grzewczym jest niska emisja z sektora komunalno-bytowego wpływająca na wyraźne pogorszenie warunków aerosanitarnych. Duży wpływ na sytuację aerosanitarną miast ma również ich położenie geograficzne, rodzaj i charakter zabudowy miejskiej, jej lokalizacja oraz możliwość przewietrzania obszaru.

Zaliczenie strefy do klasy C oznacza, że należy większą uwagę skupić na zadaniach związanych z ograniczeniem emisji niskiej oraz edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie zagrożeń dla zdrowia jakie wiąże się z niezadowalającym stanem powietrza atmosferycznego.

Ocena według kryteriów odniesionych do ochrony roślin

Rezultatem końcowym oceny stref pod kątem ochrony roślin, podobnie jak pod kątem ochrony zdrowia, jest określenie klas wyników dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie.

Tab. 2 Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	NO _x	SO ₂	O ₃
Strefa wielkopolska	A	A	A/D2

źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2014”, WIOŚ Poznań, 2015

4.2 Hałas

Stan klimatu akustycznego jest jednym z najistotniejszych czynników określających jakość środowiska, bezpośrednio odczuwalnym przez człowieka i mającym fundamentalne znaczenie dla możliwości odpoczynku i regeneracji sił. Narażenie na hałas może stwarzać zagrożenie dla zdrowia.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. z 2014r., poz. 112 tekst jednolity). Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób zagospodarowania. Dla poszczególnych terenów podano dopuszczalny równoważny poziom hałasu w porze dnia (6:00 – 22:00) i nocy (22:00 – 6:00) oraz dopuszczalne wartości wskaźników długookresowych dla poszczególnych rodzajów źródeł hałasu i przedziałów czasowych. Dla hałasów drogowych i kolejowych dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dnia – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 68 dB, w porze nocy 45 – 60 dB. Wartości te są wymagane zarówno w przypadku wskaźników oceny hałasu stosowanych w polityce długookresowej, jak i w odniesieniu do jednej doby.

Tab. 3 Dopuszczalne poziomy hałas w środowisku

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1.	a. Strefa ochronna „A” uzdrowiska, b. tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c. tereny domów opieki społecznej d. tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. tereny zabudowy zagrodowej c. tereny rekreacyjno- wypoczynkowe ²⁾ d. tereny mieszkaniowo- usługowe	65	56	55	45
4.	tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

¹ - wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych,

² - w przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy,

³ - strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tab. 4 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku – wskaźniki stosowane przy prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom			
		Drogi lub linie kolejowe ¹		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1.	a. Strefa ochronna „A” uzdrowiska, b. tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c. tereny domów opieki społecznej d. tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
3.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. tereny zabudowy zagrodowej c. tereny rekreacyjno- wypoczynkowe d. tereny mieszkaniowo- usługowe	68	59	55	45
4.	tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²	70	65	55	45

¹ - wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych,

² - strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Hałas drogowy

Klimat akustyczny gminy Dobrzyca w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy. Na terenie Gminy nie występują drogi szybkiego ruchu, autostrady, drogi krajowe i wojewódzkie ani transport kolejowy. Gminę przecina jedynie sieć dróg powiatowych i gminnych. Na terenie Gminy znajduje się 76 dróg gminnych o łącznej długości 98,10 km oraz drogi powiatowe o numerach: 5145P, 4309P, 5143P, 4172P, 4173P, 4174P, 5147P, 4322P, 4321P, 4324P, 4223P, 4326P, 5149P, 4331P, 4332P, 4333P. Drogi powiatowe i gminne są mniej obciążone ruchem komunikacyjnym.

Na chwilę obecną brak jest danych na temat natężenia ruchu na tych drogach oraz poziomu hałasu związanych z ruchem. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2013 prezentuje wyniki monitoringu jedynie w punktach wybranych i najczęściej narażonych na znaczną emisję hałasu. Brak jest danych o poziomie hałasu związanego z ruchem pojazdów oraz natężeniu ruchu pojazdów poruszających się na drogach przebiegających przez teren gminy Dobrzyca.

Hałas przemysłowy

Poziom hałas przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od rodzaju wykorzystywanych maszyn i urządzeń. Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* zapewnienie właściwego kształtowania klimatu akustycznego w otoczeniu obiektów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych jest obowiązkiem ich właściciela (lub innego podmiotu posiadającego do nich tytuł prawny). Hałas przemysłowy na terenie gminy Dobrzyca nie stanowi większego problemu. Nieliczne i nieduże zakłady prowadzą działalność na niewielką skalę, przez co nie można mówić o uciążliwości powodowanej przez hałas przemysłowy.

4.3 Promieniowanie elektromagnetyczne

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* w art. 3 definiuje pole elektromagnetyczne, jako pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego wielkiej częstotliwości (powyżej 100 kHz) zaliczono urządzenia radiokomunikacyjne i radiolokacyjne – stacje bazowe telefonii komórkowej. Natomiast wśród źródeł o częstotliwości 50 Hz wyróżniono urządzenia przemysłowe, wykorzystywane w gospodarstwach domowych oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej. W przypadku stacji bazowej telefonii komórkowej działającej w zakresie częstotliwości mikrofalowych dopuszczalny poziom promieniowania niejonizującego, określony średnią gęstością mocy pola elektromagnetycznego, wynosi $0,1 \text{ W/m}^2$.

Gmina Dobrzyca jest zasilana w energię elektryczną siecią linii wysokiego napięcia 110 kV z rejonu konińskiego. Rozprowadzająca sieć średnich napięć 15 kV przebiega napowietrznie. Na terenie Gminy znajduje się także fragment elektroenergetycznej linii o napięciu 400 kV relacji Plewiska (Kromolice) – Ostrów, wzdłuż której należy uwzględnić pas technologiczny o szerokości 56 m (po 28 m od osi linii w obu kierunkach), dla którego obowiązują ograniczenia zagospodarowania i użytkowania jego terenu.

Wykaz nadajników telekomunikacyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy Dobrzyca przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 5 Wykaz nadajników telekomunikacyjnych na terenie Miasta i Gminy Dobrzyca

Lp.	Lokalizacja	Opis
1.	Dobrzyca, ul. Jarocińska 18	T-Moblie GSM900 (47035)
2.	Dobrzyca, ul. Ostrowska 1	Plus GSM900 (33788)
3.	Dobrzyca, ul. Ostrowska 1	Aero 2 GSM900 (35968)

źródło: <http://mapa.btsearch.pl/> - stan na wrzesień 2013 r.

Zasięg występowania pól elektromagnetycznych o wartościach granicznych, czyli wartościach, które nie mogą być przekraczane w środowisku, w otoczeniu anten stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM900 intensywność pól

elektromagnetycznych jest niewielka i nie przekracza w żadnym przypadku od kilku do kilkunastu $\mu\text{W}/\text{m}^2$ (poniżej $0.02 \text{ W}/\text{m}^2$).

Tab. 6 Intensywność pola elektromagnetycznego w różnej odległości od anten nadawczych

Źródło emisji	Moc [W]	Zasięg [km]	Gęstość strumienia energii [W/m^2] na ziemi	
			100 m od anteny	1000 m od anteny
Stacja bazowa GSM900	40	32	0,0003	0,00001

źródło: Stacje bazowe telefonii komórkowej i zdrowie Elżbieta Sobiczewska, Stanisław Szmigielski, Zakład Ochrony Mikrofalowej, Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii, Warszawa 2007

Operatorzy stacji bazowych telefonii komórkowej, na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (t.j. Dz. U. 2003, Nr 182, poz. 1883 ze zm.), zostali zobowiązani do dotrzymania poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy poziomy te nie są dotrzymywane.

Dla inwestycji, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. zaliczają się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ocena wpływu na środowisko jest przeprowadzana na etapie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia.

W roku 2014 wykonano kolejną serię badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Badania były prowadzone poza terenem gminy Dobrzyca. Podobnie jak w latach ubiegłych w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego ($7 \text{ V}/\text{m}$ dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz). Najwyższy zmierzony poziom składowej elektrycznej pola o wartości $1,94 \text{ V}/\text{m}$ zmierzono w Poznaniu (Rondo Żegrze). Był to jednocześnie jedyny punkt, w którym stwierdzono wartość wyższą od $1 \text{ V}/\text{m}$.

4.4 Wody powierzchniowe

W ujęciu hydrograficznym teren gminy Dobrzyca w całości przynależy do dorzecza Warty. Przez Gminę przepływa rzeka Lutynia, będąca lewobrzeżnym dopływem Warty. Rzekę Lutynię charakteryzują nierównomierne i niskie przepływy, co czyni ją podatną na zanieczyszczenia. W okresie bardzo wysokich przepływów istnieje zagrożenie powodziowe. W zachodniej części Gminy, w okolicach wsi Polskie Olędry przepływa rzeka Orla, będąca dopływem Baryczy. W centralnej części Gminy przepływa rzeka Potoka zwana często Patoką. Na terenie Gminy brak jest jezior. Licznie występują tu rowy i glinianki. Część rowów melioracyjnych łączy się z rzeką Orlą.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi na stronie RZGW w Poznaniu oraz zapisami Planu Gospodarowania Wodami dla obszaru dorzecza Odry na terenie gminy Dobrzyca wyodrębniono następujące jednolite części wód powierzchniowych:

Giszka PLRW6000161849329 – należąca do SCWP o kodzie W0810, jest to potok nizinny lessowo-gliniasty o statusie – naturalna część wód o złym stanie. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: z uwagi na intensywne rolnictwo; 92,65% powierzchni zlewni zajmuje OSN; wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący 77,31 m/km².

Lubieszka PLRW600016185269 – należąca do SCWP o kodzie W0901, jest to potok nizinny lessowo-gliniasty o statusie – naturalna część wód o złym stanie. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: ponad 70% powierzchni zlewni zajmują tereny rolne; wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący 184,08 m/km²; długotrwały proces inwestycyjny budowy przydomowych oczyszczalni ścieków – derogacja do 2027r.

Lutynia do Radowicy PLRW60001618524 – należąca do SCWP o kodzie W0901, jest to potok nizinny lessowo-gliniasty, o statusie – naturalna część wód o złym stanie. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: ponad 80% powierzchni zlewni zajmują tereny rolne; wskaźnik gęstości zaludnienia = 101,46 m/km² nie daje ekonomicznego uzasadnienia budowy kanalizacji, długotrwały proces inwestycyjny budowy przydomowych oczyszczalni ścieków – derogacja do 2027r.; budowa zbiornika wodnego Lutynia (2010 – 2012 r.)

Ner PLRW600017184949 – należąca do SCWP o kodzie W0811, jest to potok nizinny piaszczysty, o statusie – silnie zmieniona część wód, o złym stanie, Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: ponad 80% pow. zlewni zajmują tereny rolne; wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący 187,03 m/km², długotrwały proces inwestycyjny budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; zaburzony reżim hydrologiczny (zrzuty ścieków).

Jakość wód powierzchniowych

Monitoring stanu wód, od uzyskania członkostwa Polski w Unii Europejskiej, prowadzony jest według tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Nadrzędnym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wód do roku 2015.

Badania jakości wód powierzchniowych prowadzone są w zależności od presji na środowisko wodne w trzech zakresach:

- diagnostycznym (MD) z częstotliwością raz na 6 lat,
- operacyjnym (MO) z częstotliwością raz na 3 lata,
- badawczym (MB) - częstotliwość ustalana jest w zależności od potrzeb.

Punkty kontrolno-pomiarowe monitoringu operacyjnego dzielą się na celowe i operacyjne (dotyczące wód zagrożonych).

Obecnie przedmiotem badań monitoringowych jakości wód powierzchniowych są jednolite części wód powierzchniowych (JCW). Pojęcie to, wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną, oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

Ocena stanu wód definiowana jest, jako wypadkowa stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód, gdzie:

- **stan ekologiczny** – określany jest dla naturalnych jednolitych części wód. Stan ekologiczny może być: bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby, zły.
- **potencjał ekologiczny** – określany jest dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Na ocenę stanu/potencjału ekologicznego składa się:

- ocena elementów biologicznych, prowadzona w zakresie klas I–V,
- ocena elementów fizyczno-chemicznych :
 - dla rzek w zakresie klas: I; II; stan / potencjał poniżej dobrego,
 - dla jezior - stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) – stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena elementów hydromorfologicznych.

Giszka

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW Giszka PLRW6000161849329 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Giszka – Tursko znajdującym się na terenie gminy Gołuchów, powiat pleszewski. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: III (stan umiarkowany),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II ,
- klasa elementów fizykochemicznych: stan poniżej dobrego.

Stan ekologiczny określono jako umiarkowany. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

Lubieszka

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW Lubieszka PLRW600016185269 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Lubieszka – Parzewnia znajdującym się na terenie gminy Żerków, powiat jarociński. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: IV (stan słaby),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II (stan dobry),
- klasa elementów fizykochemicznych: stan poniżej dobrego.

Stan ekologiczny określono jako słaby. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

Lutynia

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW *Lutynia do Radowicy* PLRW60001618524 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Lutynia – Wyszki znajdującym się na terenie gminy Kotlin, powiat jarociński. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: III (stan umiarkowany),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II (stan dobry) ,
- klasa elementów fizykochemicznych: stan poniżej dobrego.

Stan ekologiczny określono jako umiarkowany. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

Ner

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW *Ner* PLRW600017184949 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Ner – Rokutów znajdującym się na terenie gminy Pleszew, powiat pleszewski. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: III (potencjał umiarkowany),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II (potencjał dobry),
- klasa elementów fizykochemicznych: poniżej potencjału dobrego.

Potencjał ekologiczny określono jako umiarkowany. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

4.5 Wody podziemne

Użytkowe wody podziemne na omawianym obszarze związane są z czwartorzęдовymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi.

Piętro czwartorzędowe obejmuje większą część Wielkopolski tworząc główne piętro wodonośne. W jego obrębie można wyróżnić dwa główne piętra wodonośne. Pierwszy z nich związany jest z piaskami, żwirami wodnolodowcowymi i piaskami zastoiskowymi zlodowacenia północnopolskiego, oraz górnym poziomem utworów (piasków, żwirów) zlodowacenia środkowopolskiego i lokalnie występującymi piaskami i żwirami rzecznyymi interglacjału eemskiego. Poziom ten nie jest ciągły. Zasobne w wodę są także osady aluwialne współczesnych dolin rzecznych, czyli głównie Noteci.

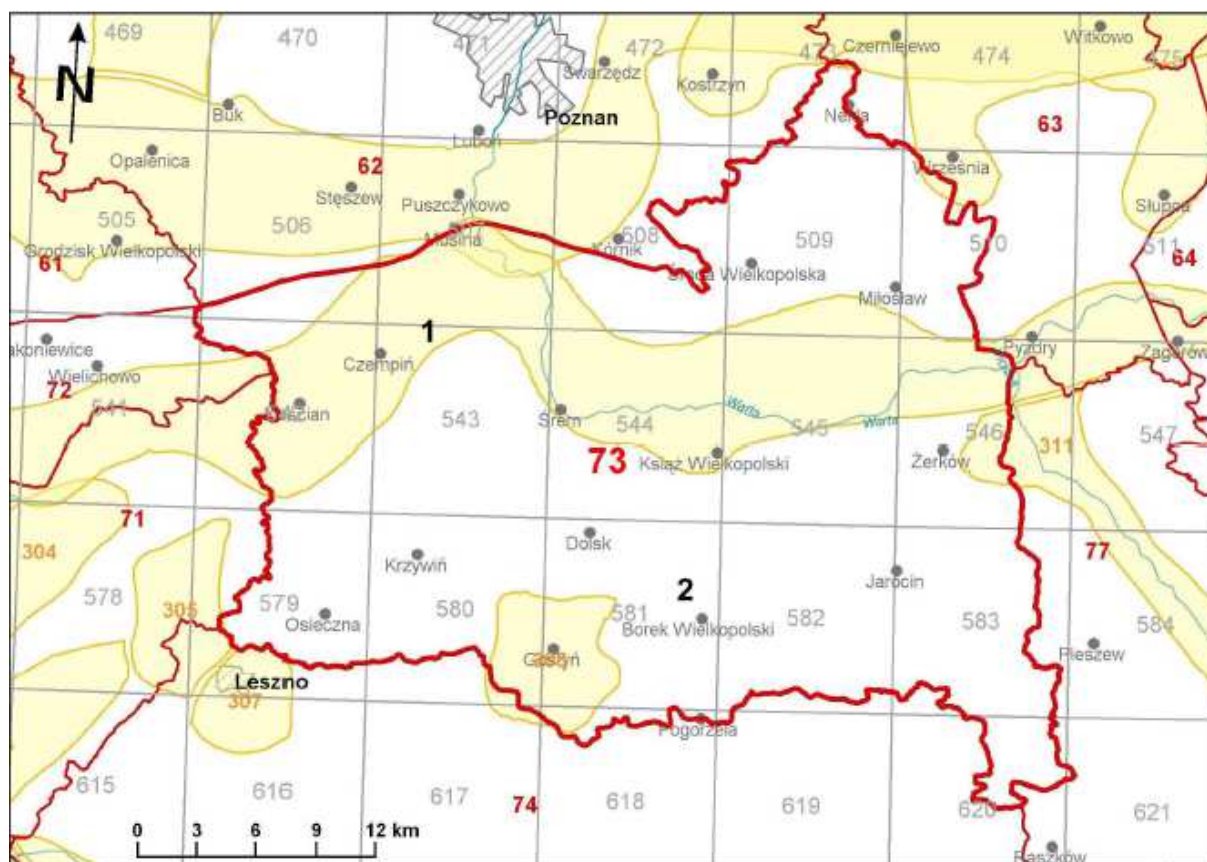
Drugi poziom związany jest z piaskami i żwirami rzecznyymi interglacjału mazowieckiego oraz dolnym poziomem piasków i żwirów zlodowacenia środkowopolskiego. Poziom ten przechodzi w trzeciorzędowy (mioceński), tworząc wspólny czwartorzędowo- trzeciorzędowy poziom wodonośny. Z reguły warstwa wodonośna jest dobrze izolowana.

Piętro trzeciorzędowe występujące prawie w całej Wielkopolsce rozpoznane jest głównie do stropowych warstw miocenu i pliocenu, natomiast spągowe partie zbadane są fragmentarycznie. W okolicach Czarnekowa, Piły i Chodzieży w spągowych partiach zbiornika trzeciorzędowego, lokalny poziom wodonośny tworzą utwory oligoceńskie. Poziom mioceński wykształcony w postaci zespołu warstw

piaszczystych przewarstwionych ilami, mułkami i węglami brunatnymi występuje najczęściej na głębokości poniżej 50 m, czasami w strefie 150 – 200 m.

Obszar Gminy znajduje się poza zasięgiem głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

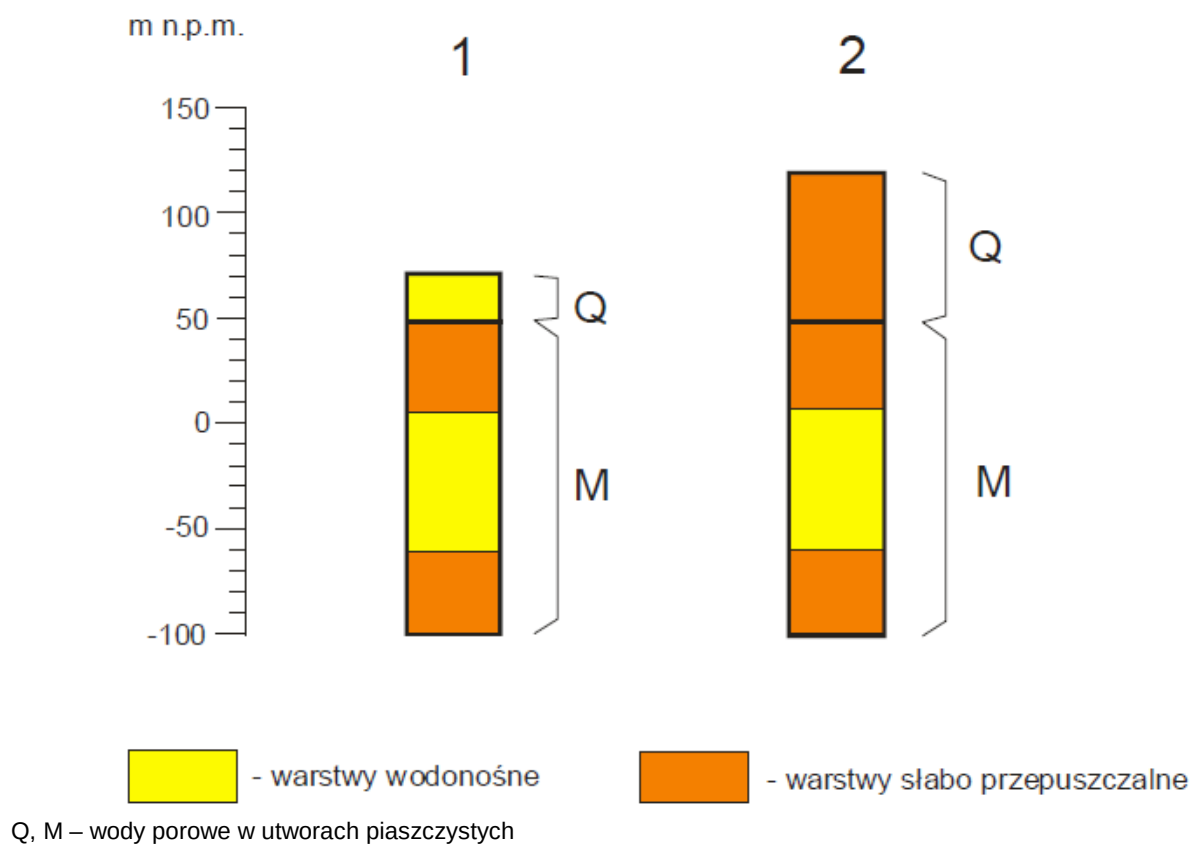
Teren gminy Dobrzyca znajduje się obrębie jednolitych części wód podziemnych JCWPd nr 73 (oznaczona zgodnie z obecnie obowiązującym podziałem). Aktualna wersja podziału JCWPd na 161 części obowiązuje do końca 2015 r. Planuje się, że projektowana, nowa wersja podziału na 172 części oraz subczęści, po akceptacji KZGW, będzie obowiązywała od 2016 r. Wówczas JCWPd występujący w granicach gminy Dobrzyca będzie oznaczony jako JCWPd nr 61. Poniższe rysunki przedstawiają JCWPd wg obecnej i planowanej numeracji zgodnie z danymi zamieszczonymi na oficjalnej stronie internetowej Państwowego Instytutu Geologicznego.

Rys. 1 Lokalizacja JCWPd nr 73 na terenie gminy Dobrzyca oznaczony zgodnie z podziałem obowiązującym do 2015 r.

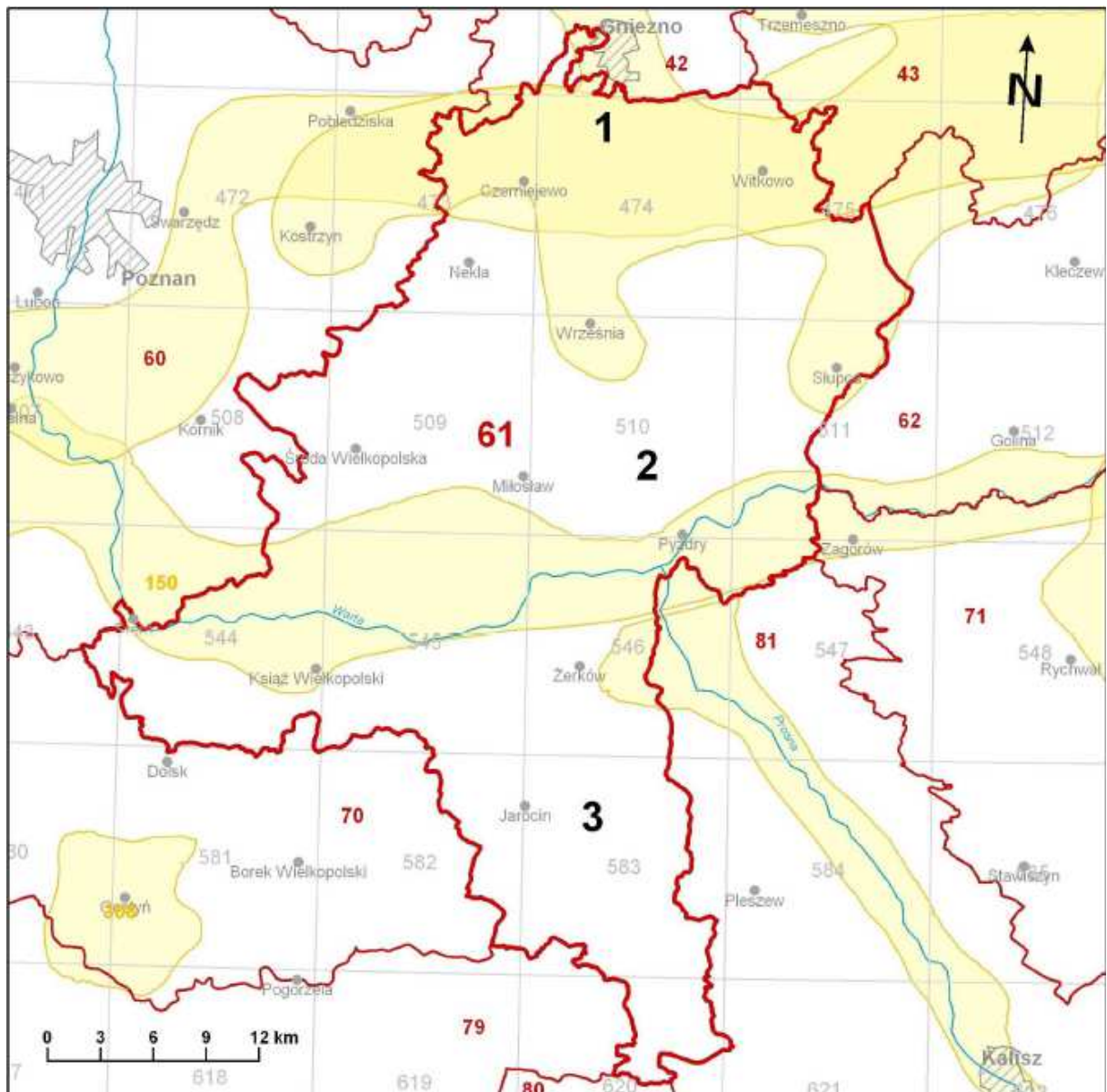
http://www.psh.gov.pl/plik/id,4910,v,artykul_5576.pdf

Profile

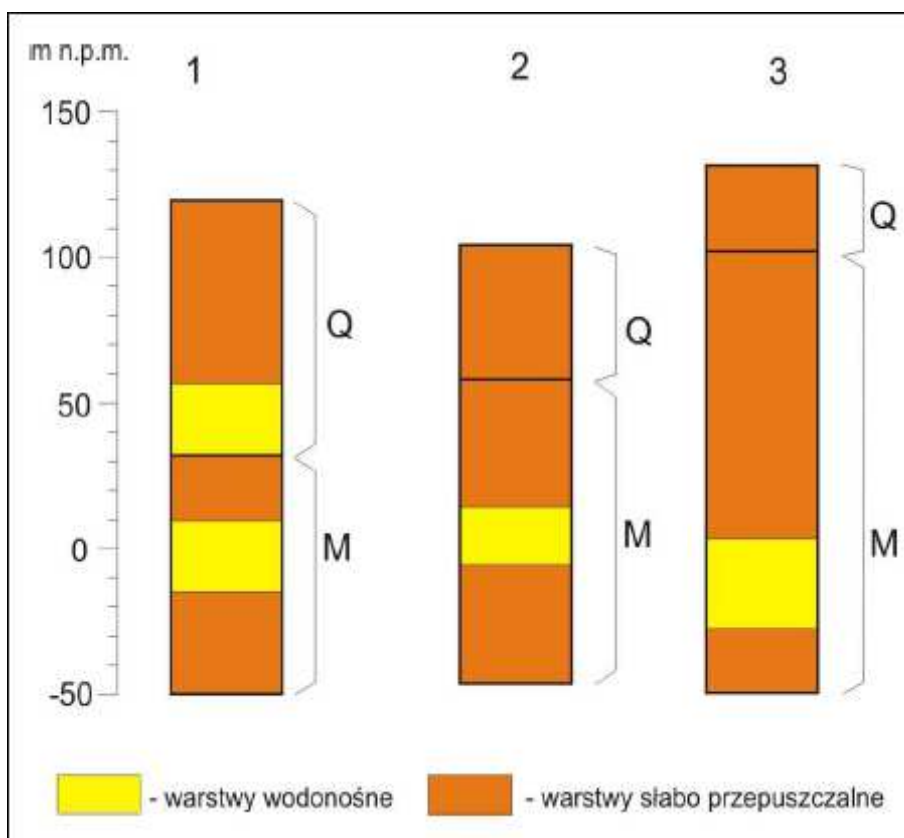
Rys. 2 Profile JCWPd nr 73

http://www.psh.gov.pl/plik/id,4910,v,artykul_5576.pdf

Rys. 3 Lokalizacja JCWPd nr 61 na terenie gminy Dobrzyca oznaczony zgodnie z planowanym podziałem

źródło: http://www.psh.gov.pl/plik/id,5245,v,artykul_5773.pdf

Q, M – wody porowe w utworach piaszczystych

Rys. 4 Profile JCWPd nr 61

źródło: http://www.psh.gov.pl/plik/id,5245,v,artykul_5773.pdf

Jakość wód podziemnych

Podczas badań jakości wód podziemnych w obrębie JCWPd nr 73 przeprowadzonych przez PIG w 2014 r. w ramach monitoringu operacyjnego punkty pomiarowo-kontrolne znajdowały się poza terenem gminy Dobrzyca. Najbliższe punkty pomiarowo-kontrolne dla JCWPd nr 73 zlokalizowane były na terenie gminy Jarocin w miejscowościach Witaszyce i Potarzyca. Wyniki przeprowadzonych badań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 7 Wyniki monitoringu operacyjnego dla JCWPd 73 przeprowadzonego w 2014 r. na terenie gminy Jarocin

Miejscowość	Użytkowanie terenu	Opróbowanie	Klasa surowa 2014	Klasa końcowa 2014
Witaszyce	grunty orne	wiosna	III	III
		jesień	III	III
Potarzyca	zabudowa wiejska	wiosna	V	V
		jesień	IV	IV

źródło: Ocena jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych w ramach monitoringu operacyjnego stanu chemicznego wód podziemnych w 2014 r. wg badań PIG, <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/wyniki-badan-i-oceny/monitoring-wod-podziemnych/>

Na obszarze Gminy, w obrębie JCWPd nr 73 (wg obecnej numeracji), znajduje się jeden z obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych – OSN w zlewni Lutyni, podlegający tzw. dyrektywie azotanowej. Do OSN zakwalifikowano miejscowości: Czarnuszka, Dobrzyca, Fabianów, Galew, Gustawów, Izbiczo, Karminek, Karmin, Karminiec, Lutynia, Sośnica, Sośniczka, Strzyżew, Trzebin, Trzebowa. W 2014 r. WIOŚ w Poznaniu przeprowadził badania wód podziemnych na OSN w zlewni Lutyni w 2 punktach pomiarowo-kontrolnych. Zakres badań obejmował parametry związane z zanieczyszczeniem pochodzenia rolniczego tj. temperatura, odczyn, tlen rozpuszczony, azotany, azotyny, amoniak, przewodność elektryczna. Badania wykonano poza terenem Gminy Dobrzyca. Najbliższy punkt pomiarowo-kontrolny zlokalizowany był w miejscowości Stefanów na terenie gminy Jarocin. Nie stwierdzono tam przekroczenia normatywnej zawartości azotanów świadczącej o zanieczyszczeniu wód. Zawartości azotanów wynosiła 0,64 mg/l.¹

4.6 Powierzchnia ziemi i gleby

Gleby

Gleby gminy Dobrzyca charakteryzują się średnim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wskaźnik ten oblicza się oceniając w punktach następujące czynniki środowiska: glebę, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne. Według danych IUNG w Puławach gleby gminy klasyfikują się poniżej średniej ogólnopolskiej wynoszącej 65,3 punktów (na 100).

Tab. 8 Ocena punktowa jakości gleb liczona w skali 100 punktowej wg IUNG Puławy dla Gminy Dobrzyca

Wyszczególnienie	Bonitacja		Przydatność rolnicza		Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności gleb
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone	
Dobrzyca	64,2	42,9	63,8	41,4	63,1

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Podział na klasy bonitacyjne jest odzwierciedleniem wartości rolniczej gleb. Podstawą zaliczenia gleb do danej klasy bonitacyjnej są przede wszystkim ich właściwości i warunki przyrodnicze terenu, wpływające zasadniczo na ich urodzajność. Klasy bonitacyjne ustalane są oddzielnie dla gruntów ornych i użytków zielonych. W obrębie gleb gruntów ornych wydzielono 9 klas bonitacyjnych z podziałem na 3 grupy:

Klasa I	Gleby orne najlepsze	Najlepsze grunty orne i użytki zielone klas I do III
Klasa II	Gleby orne bardzo dobre	
Klasa III a	Gleby orne dobre	
Klasa III b	Gleby średnio dobre	Średniej jakości grunty orne i użytki zielone klasy IV
Klasa IV a	Gleby orne średniej jakości	
Klasa IV b	Gleby orne średniej jakości (gorsze)	

¹ Monitoring wód podziemnych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych w 2014 r.

Klasa V	Gleby orne słabe	Najslabsze grunty orne i użytki zielone klas V do VI z
Klasa VI	Gleby najslabsze	
Klasa VI rz	Gleby pod zalesienia	

Szczegółową klasyfikację gleb gminy, pod względem jakości bonitacyjnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 9 Klasy bonitacyjne gruntów ornych i użytków zielonych na terenie Gminy Dobrzyca

Wyszczególnienie	Klasy bonitacyjne gruntów ornych [%]								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIRZ
Powiat Pleszewski	0	1	18	10	22	8	27	14	0
Gmina Dobrzyca	0	1	38	18	23	2	16	2	0

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Na obszarze gminy Dobrzyca dominują gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Grunty w klasie I nie występują wcale. Gleby II klasy zajmują tylko 1% powierzchni gruntów ornych.

Przydatność rolniczą gleb określają **kompleksy**, będące typami siedliskowymi rolniczej powierzchni produkcyjnej, z którymi związany jest odpowiedni dobór uprawianych roślin. Charakterystykę kompleksów przyjęto ze względu na siedliska związane z uprawą zbóż ozimych, uznanych za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe:

- siedliska odpowiednie do produkcji pszenicy i roślin towarzyszących określają:
 - kompleks 1 – pszeniczny bardzo dobry,
 - kompleks 2 – pszeniczny dobry,
 - kompleks 3 – pszeniczny wadliwy;
- siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących to:
 - kompleks 4 – żytni bardzo dobry,
 - kompleks 5 – żytni dobry,
 - kompleks 6 – żytni słaby,
 - kompleks 7 – żytni najslabszy;
- siedliska odpowiednie do produkcji zbóż i roślin pastewnych:
 - kompleks 8 – zbożowo-pastewny,
 - kompleks 9 – zbożowo-pastewny słaby;
- 8. kompleksy użytków zielonych:
 - kompleks 2z – użytki zielone średnie,
 - kompleks 3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe.

Na terenie Gminy największy udział mają gleby należące do kompleksu pszenicznego dobrego i żytniego bardzo dobrego.

Tab. 10 Charakterystyka kompleksów rolnych, o różnej przydatności rolniczej Gminy Dobrzyca

Jednostka	Grunty orne w % powierzchni								
	Pszenny b. dobry	Pszenny dobry	Pszenny wadliwy	Żytni b. dobry	Żytni dobry	Żytni słaby	Żytni b. słaby	Zbożowo- pastewny mocny	Zbożowo- pastewny słaby
Gmina Dobrzyca	0	41	0	25	15	15	3	1	0

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004 objęły również ustalenie zawartości metali ciężkich oraz odczyn gleb. Wyniki tych badań zamieszczono w tabelach nr 14 i 15.

Tab. 11 Całkowita zawartość metali ciężkich oraz siarki siarczanowej w glebach Gminy Dobrzyca wg badań w latach 2000 – 2004

Gmina	Zawartość całkowita w mg/kg									S-SO ₄ mg/100g gleby
	Cu	Zn	Cd	Pb	Ni	Cr	Mn	Fe	As	
Gmina Dobrzyca	6,3	34,0	0,227	12,7	5,47	10,00	302	6667	2,433	0,8
	9,0	46,0	0,213	11,9	6,70	11,67	437	9000	3,733	1,2

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Siarka siarczanowa (S-SO₄) jest składnikiem pokarmowym, ale jej nadmiar świadczy o antropogenicznym zanieczyszczeniu środowiska glebowego. Zawartość siarki w glebach oznaczana jest na podstawie liczb granicznych opracowanych przez IUNG w Puławach.

Przedstawione wyniki badań skonfrontowano z zapisami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r., Nr 165, poz. 1359). Wyniki badań mieszczą się w granicach zawartości naturalnej, skąd stwierdza się brak zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe. Nie stwierdzono zanieczyszczenia siarką siarczanową.

Tab. 12 Potrzeby wapnowania i odczyn gleb występujących na terenie Gminy Dobrzyca wg badań w latach 2000 – 2004

Powiat/ gmina	Odczyn gleb [%]					Potrzeby wapnowania [%]				
	bardzo kwaśne	kwaśne	lekko kwaśne	obojętne	zasadowe	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
Powiat pleszewski	14,5	33,8	39,5	9,2	3,1	18,1	18,2	23,4	21,2	19,2
Gmina Dobrzyca	9,4	24,1	46,6	13,8	6,1	13,2	12,3	21,4	26,3	26,9

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Jak wynika z powyższej tabeli na obszarze gminy Dobrzyca przeważają gleby kwaśne i lekko kwaśne. Około połowa gleb wymaga wapnowania.

4.7 Przyroda

4.7.1 Lasy

Wg GUS (dane za rok 2014) całkowita powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Dobrzyca wynosi 833,65 ha. Lasy ogółem zajmują powierzchnię ok. 815,90 ha. Wskaźnik lesistości w gminie jest bardzo niski i kształtuje się na poziomie 7%. Około 93% stanowią lasy publiczne. Pozostałą część stanowią lasy prywatne.²

Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa znajdują się w zarządzie Lasów Państwowych (745,20 ha) oraz Agencji Nieruchomości Rolnej (12,29 ha – lasy należące do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa). Pozostałą część stanowią lasy publiczne gminne (1,08 ha). Administracyjny nadzór nad lasami gminy będącymi w zarządzie Lasów Państwowych prowadzi Nadleśnictwo Taczanów wchodzące w skład Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa znajdują się pod nadzorem Starosty Pleszewskiego.

Największy kompleks leśny występuje w południowo-wschodniej części gminy. Jest to las na siedlisku lasu mieszanego. Lasy te wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie – Baszków Rochy, który utworzono w celu ochrony unikalnych w skali europejskiej dębowych lasów z charakterystyczną fitosocjologią zespołów roślinnych występujących w tym rejonie. Jedynie w zachodniej części występują lokalnie młodniki. W lasach gminy dominującym typem siedlisk są bory świeże i bory mieszane. W występującym naturalnym drzewostanie przeważają sosna zwyczajna, dąb szypułkowy, brzoza i osika.

Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym spełniają na obszarach użytkowanych rolniczo funkcję zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi. Na terenie gminy Dobrzyca zlokalizowany jest najistotniejszy na terenie powiatu pleszewskiego kompleks zadrzewień śródpolnych. Znajduje się tu kompleks śródpolny (powstały w latach trzydziestych), w którego skład wchodzi 13 zadrzewień pasowych (zgodnie z uzyskanymi informacjami – Nadleśnictwo Taczanów - istnieje projekt, którego celem jest ustanowienie na tym obszarze obszaru chronionego krajobrazu oraz uzupełnienie zadrzewień i zakrzewień, a także odtworzenie zniszczonych części pasów śródpolnych).

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są pasy wiatrochronne. Sadzone one były przede wszystkim wzdłuż kierunku północny zachód – południowy wschód. W celu ochrony pól uprawnych przed wiatrami. W drzewostanie przeważa świerk i topola, natomiast podszyty stanowią krzewy - tarnina i kruszyna. Ekologiczna funkcja pasów wiatrochronnych polega na osłabianiu ruchów poziomych mas powietrza. Przeciwdziałają one przesuszaniu gleb, a co się z tym wiąże – ich stepowieniu. Stanowią ponadto ostoje zwierząt. Ich rola w gminie jest szczególnie istotna z uwagi na rozległość arealów rolnych.

² dane GUS za rok 2014

4.7.2 Formy ochrony przyrody

Obszar chronionego krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy

W południowej części Gminy znajduje się część obszaru chronionego krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*. Obszar ten powstał w 1993 r., jego powierzchnia wynosi 55800 ha. Został utworzony w celu ochrony obszaru zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu warunków do wypoczynku i turystyki w środowisku o znaczących walorach przyrodniczych. Obszar powołano Rozporządzeniem Nr 6 Wojewody Kaliskiego z dnia 22 stycznia 1993 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru /Dz. Urz. Woj. Kal. Nr 2, poz. 14/. Obszar obejmuje ochroną zwarte dąbrowy, w których dęby osiągają 40 m wysokości. Dębom szypułkowym towarzyszą tu buki, graby, klony, jarzęby, wiązy i jesiony. Występuje tu także grąd środkowoeuropejski, a w wilgotnych zagłębieniach – łęg olszowy i wiązowo – jesionowy. Teren ten ma bardzo zróżnicowaną roślinność, rośnie tu wiele gatunków roślin rzadkich i ginących. Cenne są tutaj torfowiska niskie (szuwały) i przejściowe, a także łąki. Teren obszaru chronionego w dużej mierze pokrywa się z obszarem Natura 2000 *Dąbrowy Krotoszyńskie*. Znajduje się tu także 6 rezerwatów przyrody: Baszków, Buczyzna Helenopol, Dąbrowa Smoszew, Dąbrowa koło Biadek Krotoszyńskich, Miejski Bór, Mszar Bogdaniec.

Pomniki przyrody

W gminie Dobrzyca zlokalizowane są liczne pomniki przyrody, które stanowią pojedyncze drzewa oraz dwa głazy narzutowe. Ich charakterystykę i lokalizację przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 13 Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie Gminy Dobrzyca

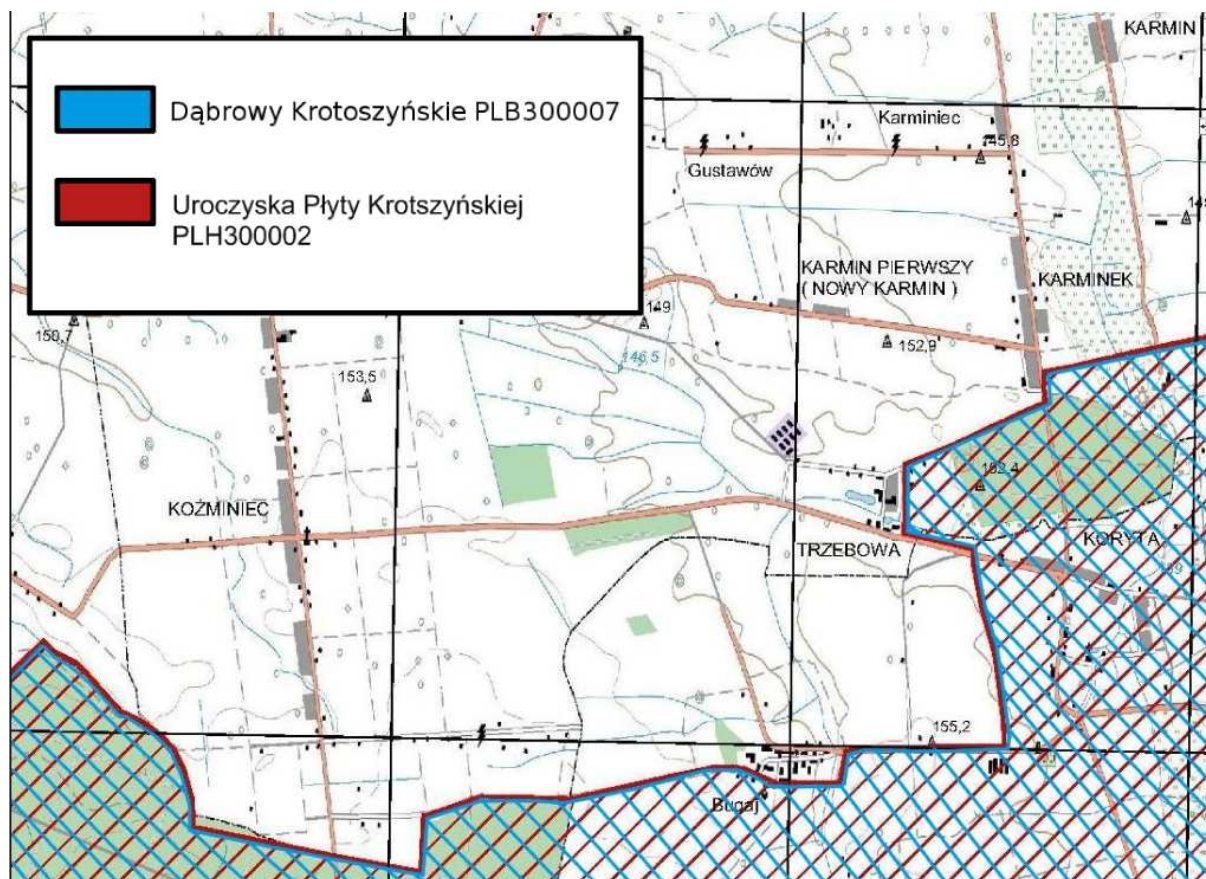
Lp.	Gatunek drzewa	Lokalizacja
1.	Głaz narzutowy	Ruda
2.	Dąb szypułkowy	Karmin
3.	Dąb szypułkowy	Karmin
4.	Dąb szypułkowy	Karmin
5.	Dąb szypułkowy	Karmin
6.	Dąb szypułkowy	Karmin
7.	Dąb szypułkowy w parku pałacowym	Dobrzyca
8.	Wierzba w parku pałacowym	Dobrzyca
9.	Klon polny w parku pałacowym	Dobrzyca
10.	Klon polny w parku pałacowym	Dobrzyca
11.	Klon polny w parku pałacowym	Dobrzyca
12.	Lipa drobnolistna w parku pałacowym	Dobrzyca
13.	Lipa drobnolistna w parku pałacowym	Dobrzyca
14.	Płatan klonolisnty w parku pałacowym	Dobrzyca
15.	Głaz narzutowy	Karmin
16.	Głaz narzutowy	Karmin
17.	Dąb szypułkowy w parku podworskim	Lutynia

18.	Kasztanowiec pospolity w parku podworskim	Lutynia
19.	Kasztanowiec pospolity w parku podworskim	Lutynia
20.	Wiąz szypułkowy w parku pałacowym	Fabianów
21.	Dąb błotny w parku pałacowym	Fabianów
22.	Lipa drobnolistna w parku pałacowym (9 drzew)	Fabianów
23.	Kasztanowiec pospolity w parku podworskim	Fabianów

źródło: ankietyzacja gminy

Obszary Natura 2000

Najważniejszą formę ochrony przyrody stanowią obszary objęte programem NATURA 2000. W granicach gminy Dobrzyca można rozróżnić dwa obszary Natura 2000: **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej**³ PLH300002 oraz **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dąbrowy Krotoszyńskie** PLB300007. Obszary te znajdują się na niewielkim fragmencie Gminy Dobrzyca w okolicach wsi Koźminiec. W obrębie Gminy Dobrzyca granice obu obszarów pokrywają się ze sobą.

Rys. 14 Rozmieszczenie obszarów Natura 2000 w granicach gminy Dobrzyca

źródło: opracowanie własne na podstawie Aktualizacji Programu ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2011 - 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018

³ w 2013r. nastąpiła zmiana nazwy obszaru z Dąbrowy Krotoszyńskie na Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej

Poniżej przedstawiono opis niniejszych obszarów Natura 2000 podany na podstawie formularzy SDF dostępnych na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska i RDOŚ w Poznaniu.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002 oraz Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007

Nazwą *Płyta Krotoszyńska* określa się zachodnią część Wysoczyzny Kaliskiej (południowa Wielkopolska) charakteryzującą się zaleganiem ciężkich utworów geologicznych na powierzchni oraz dominacją lasów, budowanych głównie przez dąb szypułkowy.

Na omawianym obszarze dominują powierzchniowo kwaśne dąbrowy, przede wszystkim dobrze zachowane fitocenozy dąbrowy trzcinnikowej, a także mokrej dąbrowy trzcinnikowej. Podkreślić należy także występowanie płatów acydofilnego lasu grabowo-dębowego - subendemicznego zespołu południowej Wielkopolski. Najżyśniejsze siedliska leśne Płyty Krotoszyńskiej porasta grąd środkowoeuropejski (przy wschodnich kresach swego zasięgu), a także, w najwilgotniejszych zagłębieniach, łęg olszowy i wiązowo-jesionowy. Na granicy swojego zasięgu wykształca się także uboga buczyna niżowa.

Wśród roślinności nieleśnej na szczególną uwagę zasługują zbiorowiska torfowisk niskich (szuwały) i przejściowych objętych ochroną w rezerwacie *Mszar Bogdaniec*, a także zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, spotykane w okolicach Chwaliszewa i Odolanowa.

Dąbrowy Krotoszyńskie jest to jeden z największych i najbardziej znanych w Europie zwartych kompleksów lasów dębowych – tym samym jest to obszar o wybitnym znaczeniu z punktu widzenia Dyrektywy Siedliskowej. Na omawianym obszarze stwierdzono dotychczas występowanie 13 typów siedlisk z Załącznika I tej dyrektywy, w tym 3 uznane za priorytetowe oraz 4 mające znaczenie dla przedmiotów ochrony obszaru. Stwierdzono występowania 23 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz kolejnych 42 migrujących gatunków ptaków, niewymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Jest to bardzo ważna ostoja dzięcioła średniego osiągającego tu liczebność około 450-460 par (ponad 4% populacji krajowej). Ostoja ma również znaczenie dla zielonosiewego (20-25 par - >1%). Obszar cechuje się dużym bogactwem florystycznym (ponad 850 taksonów) oraz występowaniem licznych roślin zagrożonych i ginących w skali kraju i regionu (ponad 80). Wśród tych pierwszych na szczególne podkreślenie zasługuje populacja turzycy - taksonu zagrożonego w Polsce i do niedawna uważanego za wymarły w Wielkopolsce. Ponadto obszar stanowi ważne, z chorologicznego punktu widzenia, skupienie flory górskiej na niżu. Do stwierdzonych tu gatunków z centrum występowania na obszarach górskich należą między innymi: przywrotnik prawie nagi, jarzmianka większa, ostrożeń łąkowy, przytulinka wiosenna, skrzyp olbrzymi, przytulia, wiechlina, bez koralowy, starzec, starzec gajowy oraz starzec kędzierzawy, przy czym niektóre z nich najprawdopodobniej już wymarły (skrzyp olbrzymi, wiechlina). Rezultaty dotychczasowych, z pewnością niewystarczających, badań faunistycznych wskazują na obecność w granicach obszaru, co najmniej, 4 gatunków bezkręgowców z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz kilkunastu kolejnych gatunków bezkręgowców uznanych za zagrożone w Polsce. Dla Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia *palny zadań ochronnych dla obszaru Natura 200 Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej PLH300002* (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2014 r., poz. 2113 ze zm.).

Obszar ważny dla ptaków podczas gniazdowania i migracji

Teren gminy Dobrzyca znajduje się także w obrębie obszaru ważnego dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie*. Jest to jedno z trzech najważniejszych w Polsce, a najważniejszy w Wielkopolsce areał lęgowy dzięcioła średniego (około 330 do 350 par), bociana czarnego (min. 5 par), bociana białego (ok. 10 par), bielika (1 para), żurawia (ok. 5 par), dzięcioła zielonosiwego (ok. 15 par), muchołówki małej (spora populacja), muchołówki białoszyjej (kilka par) i gołębia siniaka, gąsiątka, lerki, jarzębiaki i ortolana. W obrębie woj. wielkopolskiego gniazduje m.in. bąk (13 par), bocian biały (150 – 160 par), łabędź niemy (45 – 60 par), gęgawa (20 – 25 par), błotniak stawowy (13 par), błotniak łąkowy (9 – 10 par), derkacz (ok. 180 – 200 samców), żuraw (66 – 70 par), kulik wielki (27 par), rycyk (około 20 par).

W obrębie obszaru ustanowiono następujące formy ochrony przyrody: OSOP *Dąbrowy Krotoszyńskie*, Obszar Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*, rezerwaty przyrody: *Baszków*, *Buczyna Helenopol*, *Dąbrowa koło Biadek Krotoszyńskich*, *Dąbrowa Smoszew*, *Miejski Bór*, *Mszar Bogdaniec*.

Parki podworskie i pałacowe, historyczne ogrody

Parki podworskie i pałacowe oraz historyczne ogrody stanowią miejsce występowania wartościowych drzew lub ich zespołów oraz innej roślinności. Na terenie gminy Dobrzyca znajdują się 4 obiekty tego typu wpisane do rejestru zabytków, do których należą:

- park pałacowy z ogrodami użytkowym w m. Dobrzyca,
- park pałacowy w m. Fabianów,
- parki podworskie w m. Trzebin,
- historyczny ogród kościoła ewangelickiego w m. Koźminiec.⁴

W gminnej ewidencji zabytków znajdują się także parki podworskie w miejscowościach: Czarnuszka, Karmin, Lutynia, Sośnica i Trzebowa oraz park strzelecki w Dobrzycy.⁵

⁴ na podstawie Rejestru zabytków województwa wielkopolskiego - nieruchomości (opracowanie KOBIDZ w Warszawie)

⁵ na podstawie *Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Dobrzyca na lata 2013 – 2016*

5 IDENTYFIKACJA, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca będzie realizowany poprzez ustanowione cele oraz zadania. Niektóre z założonych zadań kwalifikują się do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Za realizacją wszystkich założonych przedsięwzięć przemawiają jednak ostatecznie intensywniejsze pozytywne skutki dla środowiska w porównaniu z możliwym negatywnym oddziaływaniem oraz korzystne następstwa społeczne. Dla większości planowanych inwestycji negatywne oddziaływanie na środowisko ustąpi po zakończeniu prac budowlanych.

Przedsięwzięcia wyznaczone do realizacji służą osiągnięciu wytyczonych celów. Podczas wykonywania prac realizacyjnych wystąpią oddziaływania na środowisko o charakterze lokalnym, krótkotrwałym lub chwilowym i mało znaczącym, które nie wywołają pogorszenia się stanu środowiska.

Zadania przewidziane do realizacji ani ich skutki nie będą wykraczały swoim zasięgiem poza teren Gminy Dobrzyca.

Poniżej wskazano te spośród zadań ujętych w harmonogramie dla gminy, które mogą zawsze lub potencjalnie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Powietrze:

1. Realizacja działań przedstawionych w POP dla strefy wielkopolskiej oraz w POP dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon.
2. Rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy.
3. Projekty w zakresie ochrony powietrza i energetyki (m.in. rozbudowa układów energetycznych, modernizacja kotłowni, modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczych itp.).
4. Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych.
5. Termomodernizacja budynku Gimnazjum w Dobrzycy wraz z modernizacją źródła ciepła.
6. Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Lutyni.
7. Rozbudowa Przedszkola Publicznego w Lutyni przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lutyni.
8. Remont sali wiejskiej w Polskich Olędрах.
9. Kontynuacja remontu Sali wiejskiej w m. Izbiczo wraz z wykonaniem nowej instalacji c.o.
10. Remont sali wiejskiej Karminiec.
11. Przebudowa i remonty dróg gminnych.
12. Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie powiatu pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno.
13. Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy.
14. Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy.
15. Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie.
16. III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni.

Hałas:

17. Przebudowa i remonty dróg gminnych.
18. Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie Powiatu Pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno.
19. Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy.
20. Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy.
21. Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie.
22. III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni.

Poważne awarie:

23. Modernizacja sieci elektroenergetycznych.

Wody powierzchniowe i podziemne:

24. Kontrola i likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb).
25. Budowa kanalizacji deszczowej na ul. Koźlika w Dobrzycy.
26. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Strzyżew.
27. Przebudowa nawierzchni oraz budowa kanalizacji deszczowej wraz z wylotem oczyszczonych wód opadowych i roztopowych w ciągu ulicy Rybnej, Polnej, Krótkiej i Piwnej w Karminku.
28. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
29. Likwidacja nieczynnych studni.
30. Konserwacja cieków naturalnych i kanałów oraz urządzeń wodnych.
31. Bieżąca konserwacja rowów melioracyjnych.

Powierzchnia ziemi i gleby:

32. Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.

Przyroda:

33. Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych.

Energia odnawialna:

34. Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii.
35. Wspieranie realizacji przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej.

Gospodarka odpadami:

36. Budowa Gminnego Punktu Gromadzenia Odpadów Problemowych na terenie Gminy.
37. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.
38. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

Edukacja ekologiczna:

39. Utrzymanie i rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 w analizie i ocenie wzięto pod uwagę przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na ludzi, różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska między oddziaływaniami na te elementy.

Po przeanalizowaniu w/w zadań stwierdza się, że żadne z nich nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, gdyż zostaną zastosowane najlepsze dostępne techniki zgodnie z aktualną wiedzą oraz przepisami w zakresie ochrony środowiska. Zadania te zostają zaplanowane do realizacji dla poprawy funkcjonowania gminy, poprawy standardu życia mieszkańców oraz poprawy jakości środowiska przyrodniczego.

Poniżej zostaje przedstawiona analiza wymienionych zadań względem poszczególnych komponentów środowiska i możliwości oddziaływania na te komponenty.

Zadanie 1

Zadania o charakterze inwestycyjnym przewidziane do realizacji na terenie gminy Dobrzyca w ramach Programu Ochrony Powietrza dla strefy wielkopolskiej oraz Programu Ochrony Powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon dotyczą:

- tworzenia ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego,
- prowadzenia działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza z sektora bytowo-komunalnego.

Działania o charakterze inwestycyjnym ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza z sektora bytowo-komunalnego mogą polegać na:

- budowie dróg oraz poprawie stanu technicznego dróg istniejących,
- modernizacji ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej oraz dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych,
- modernizacji kotłowni komunalnych oraz dużych obiektów energetycznego spalania paliw, modernizacji kotłów, automatyzacji procesu spalania, zmiany rodzaju paliwa ze stałego na gazowe, olejowe lub alternatywne źródła energii, budowy/modernizacji systemów oczyszczania spalin,
- modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczych.

Rodzaj oddziaływań związanych z realizacją w/w przedsięwzięć został przedstawiony w opisie odnoszącym się do poszczególnych zadań przewidzianych do realizacji w ramach POŚ.

Realizacja działań zaplanowanych w POP dla województwa wielkopolskiego ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych substancji w powietrzu.

Zadania 2 – 3, 23 – 29, 38

Modernizacja sieci elektroenergetycznej obejmuje:

- przebudowę i budowę napowietrznej linii energetycznej,
- wymianę i budowy stacji transformatorowych słupowych,
- przebudowę linii napowietrznej,
- przebudowę przyłączy napowietrznych i budowy kablowych.

Na terenie Gminy planowana jest także:

- likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb),
- rozbudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
- likwidacja nieczynnych studni.

Wszystkie te zadania będą realizowane z udziałem urządzeń mechanicznych, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszają powierzchnię ziemi. Emisja ta będzie chwilowa oddziałująca w nieznaczny sposób na powietrze oraz powierzchnię ziemi. Będzie się odbywała w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Prace z użyciem ciężkiego sprzętu będą prowadzone w dzień, aby nie zakłócać ciszy w porze nocnej. Podczas budowy przedsięwzięcia wystąpią oddziaływania: bezpośrednie, chwilowe, które w bardzo nieznaczny sposób mogą utrudnić komunikację mieszkańcom z uwagi na prowadzone prace, spowodują nieznaczną emisję zanieczyszczeń oraz hałasu. Jednym z zadań jest wymiana sieci wodociągowej z rur azbesto-cementowych. Rury azbesto-cementowe będą demontowane przez wykwalifikowanych specjalistów w taki sposób, aby nie dopuścić do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego włóknami azbestu. W przypadku rur azbesto-cementowych ryzyko zanieczyszczenia środowiska jest mniejsze niż w przypadku demontażu pokryć dachowych zawierających azbest. Rury znajdujące się pod ziemią nie są wystawione na czynniki atmosferyczne, nie erodują i w związku z tym nie pylą. Dodatkową barierę stanowią substancje niesione z wodą, kamień osadzający się na rurach. Podczas demontażu może dojść do złamań, kruszenia się, czy celowej defragmentacji rur, co spowoduje większe zagrożenie emisją włókien azbestowych niż pozostawienie rur w ziemi i położenie wzdłuż starego rurociągu nowej instalacji. W chwili obecnej практикуje się metodę polegającą na pozostawieniu starego rurociągu i odłączenie go od sieci, a następnie położenie wzdłuż niego nowego systemu rurociągowego. W taki przypadku możliwość wystąpienia potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko i jego poszczególne komponenty nie zachodzi. Pozostałe operacje takie jak uporządkowanie terenu przebiegać będą analogicznie, jak przy budowie nowego rurociągu.

Budowa nowego odcinka sieci elektrycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej czy gazowej oraz przyłączy do budynków determinuje późniejsze wykorzystanie terenu w jej obrębie. Zarówno na etapie budowy jak i późniejszej eksploatacji zachować należy wymagane minimalne odległości od istniejącego oraz projektowanego uzbrojenia terenu, budynków, obiektów infrastruktury technicznej oraz drzew.

Na etapie realizacji przedmiotowych przedsięwzięć wystąpi konieczność zajęcia dodatkowego terenu w związku z usytuowaniem zapleczy budowy, baz materiałowych oraz dróg dojazdowych. Zaplecza

budowy powinny znajdować się w znacznej odległości od obszarów chronionych oraz od innych terenów cennych przyrodniczych. Teren powierzchni ziemi po zakończeniu prac zostanie uporządkowany.

Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, rośliny, krajobraz, różnorodność biologiczną, zwierzęta. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- zaburzenie stosunków wodnych, w szczególności w odniesieniu do niewielkich oczek wodnych, stawów i podmokłych łąk,
- likwidacja i fragmentacja ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt,
- nieumyślne płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac,
- zanieczyszczenie i zubożenie siedlisk cieków wodnych położonych blisko inwestycji,
- możliwość zajścia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawanie odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych; mogą również powstać odpady zawierające azbest.

Lokalizacja inwestycji w dużej mierze zależeć będzie od usytuowania istniejącej zabudowy i infrastruktury technicznej, a także lokalizacji stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków (odpowiednio w przypadku sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej), eksploatowanych złóż gazu ziemnego oraz ukształtowania terenu. Nie wyklucza się możliwości prowadzenia prac na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* oraz obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* i *Dąbrowy Krotoszyńskie* a także w sąsiedztwie pomników przyrody oraz innych obszarów cennych przyrodniczo na terenie Gminy w obrębie w obrębie istniejących dróg i budynków. Nie przewiduje się lokalizacji inwestycji na terenach podmokłych.

W zasadzie realizacja tego typu przedsięwzięć nie będzie miała negatywnego wpływu na większość chronionych gatunków zwierząt i roślin i grzybów, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących). Sieci będą prowadzone głównie wzdłuż dróg i nie powinny kolidować z siedliskami podlegającymi ochronie.

Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie wpłyną znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo. Nie przewiduje się wpływu realizacji inwestycji na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000. Realizacja przedsięwzięć prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych.

Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. W przypadku realizacji zadania na obszarach objętych ochroną i w ich sąsiedztwie zostaną podjęte wszelkie środki zabezpieczające dany teren przed negatywnymi oddziaływaniami. Drzewa i krzewy zostaną zabezpieczone matami

ochronnymi przed uszkodzeniami mechanicznymi. Szczególną uwagę zwróci się na drzewa dziuplaste – mogące być siedliskiem ptaków, nietoperzy, chronionych bezkręgowców. Nie można jednak wykluczyć zajęcia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji. Nie powinno to jednak wpłynąć znacząco negatywnie na różnorodność biologiczną. Wycinka drzew oraz ingerencja w środowisko naturalne ograniczona będzie do niezbędnego minimum. Termin wykonania prac zostanie dostosowany do okresów lęgowych ptaków oraz rozrodczego nietoperzy. Płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac, szczególnie w okresie lęgowym ptaków i rozrodczym nietoperzy, skutkuje porzucaniem lęgów, młodych i powstaniem utrudnień w żerowaniu. W przypadku konieczności przecięcia chronionego siedliska wykonane zostaną przejścia dla zwierząt pod drogą główną, co umożliwi połączenie siedliska rozciętego w wyniku modernizacji drogi. Teren budowy powinien być wyгородzony, tak aby nie dopuścić do przedostawania się tam zwierząt. Ponadto dążyć się będzie do ograniczenia wpływu inwestycji na rzeźbę terenu.

Na wszystkich etapach: projektowym, budowy i późniejszej eksploatacji przedsięwzięcia realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, przebieg korytarzy ekologicznych oraz obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji. Prace będą wykonywane z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizacją inwestycji. Realizacja i eksploatacja przedsięwzięcia będzie prowadzona w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska.

Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Podczas realizacji inwestycji zostaną wzięte pod uwagę wszystkie zalecenia zawarte w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydanej dla danej inwestycji.

Niemniej jednak są to zadania, które należy rozpatrywać, jako inwestycje nadrzędnego celu publicznego. Zarówno infrastruktura wodno-ściekowa jak i gazowa będzie szczelna. Szczelność zagwarantuje brak możliwości wydostawania się gazu, ścieków, czy strat wody. Sieć kanalizacyjna, wodociągowa, gazowa nie będzie stanowić źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza, ziemi i wód. Modernizacja sieci elektroenergetycznej umożliwi redukcję strat w przesyłce energii elektrycznej w budynkach. Realizacja w/w zadań jest konieczna z uwagi na potrzebę zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu zaopatrzenia w energię elektryczną i gospodarki wodno-ściekowej oraz zwiększenia ilości przyłączy gazowych na terenie Gminy. Planowana rozbudowa sieci gazowej pozwoli na zmianę sposobu ogrzewania budynków.

Na etapie eksploatacji w/w przedsięwzięcia przyniosą długotrwały pozytywny efekt polegający na kontrolowanym i bezpiecznym dla środowiska gospodarowaniu wodą i ściekami, ograniczeniem emisji niskiej oraz zmniejszeniu zużycia energii, co skutkować będzie redukcją emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Realizacja przedmiotowych zadań będzie mieć pozytywny wpływ na wszystkie komponenty środowiska oraz ekosystemy na skutek zmniejszenia ilości zanieczyszczeń środowiska

gruntowo-wodnego oraz ograniczeniem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie i stałe. Wystąpią pośrednie stałe pozytywne oddziaływania na ludzi, zwierzęta, różnorodność biologiczną i obszary Natura 2000. Poprawa jakości powietrza wpłynie pozytywnie na funkcjonowanie ekosystemów, co w dłuższej perspektywie czasu przyczyni się do wzrostu bioróżnorodności.

Modernizacja sieci elektroenergetycznej na etapie eksploatacji przyniesie długotrwały pozytywny efekt polegający na zmniejszeniu zużycia energii i strat ciepła, co skutkować będzie redukcją emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w szczególności dwutlenku węgla. Rozbudowa sieci gazowej umożliwi zmianę sposobu ogrzewania budynków, a tym samym zmniejszenie emisji niskiej. Działania te będą zatem mieć pośrednio stały pozytywny wpływ na klimat poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, a tym samym na kształtowanie się warunków termicznych na tym terenie.

W *Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)* w kierunku działań *miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu* wskazano na potrzebę adaptacji instalacji sanitarnych i sieci kanalizacyjnych do zwiększonych opadów nawałnych.

Zadania 4 – 10

Zadania te polegają na zmianie sposobu ogrzewania budynków, ich termomodernizacji oraz rozbudowie układów energetycznych i modernizacji kotłowni. Lokalizacja inwestycji zależy będzie od usytuowania istniejących już budynków. Nie wyklucza się możliwości prowadzenia prac na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* oraz obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* i *Dąbrowy Krotoszyńskie* a także w sąsiedztwie pomników przyrody oraz innych obszarów cennych przyrodniczo na terenie Gminy w obrębie budynków. Nie przewiduje się lokalizacji inwestycji na terenach podmokłych.

Podczas wykonywania prac budowlanych wystąpią bezpośrednie lub pośrednie oddziaływania polegające na emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza. Oddziaływania te wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo. Nie przewiduje się znacząco negatywnych oddziaływań omawianych zadań na środowisko i jego komponenty (w tym obszary objęte ochroną) przy zachowaniu wszelkich środków ostrożności zgodnych z założeniami służącymi ochronie środowiska. Nie przewiduje się wpływu realizacji inwestycji na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000. Realizacja przedsięwzięć prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych.

Czas pracy ograniczony będzie do niezbędnego minimum. Prace będą wykonywane tylko w porze dnia. Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. Drzewa i krzewy zostaną zabezpieczone matami ochronnymi przed uszkodzeniami mechanicznymi. Na wszystkich etapach: projektowym, budowy i późniejszej eksploatacji przedsięwzięcia realizator przedsięwzięcia będzie miał

na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie. Prace będą wykonywane z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizacją inwestycji. Realizacja i eksploatacja przedsięwzięcia będzie prowadzona w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu.

W zasadzie realizacja tego typu przedsięwzięć nie będzie miała negatywnego wpływu na większość gatunków zwierząt i roślin i grzybów, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących).

Podczas termomodernizacji budynków szczególna uwaga zostanie zwrócona na zamieszkujące je zwierzęta. W przypadku wykonywania prac związanych z termomodernizacją budynków należy pamiętać, że stanowią one potencjalne siedlisko chronionych gatunków ptaków (w tym jerzyka i wróbla). Nieodpowiednio prowadzone prace modernizacyjne mogą nie tylko powodować niszczenie chronionych gatunków zwierząt, ich lęgów lub miejsc gniazdowania, ale również przeprowadzone prace modernizacyjne mogą uniemożliwiać im późniejszego wykorzystywania tych obiektów jako miejsce gniazdowania lub też miejsce odpoczynku.

Przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków. W przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do ich okresów lęgowych. Drugą grupą gatunków, będącą pod wpływem zagrożenia tego rodzaju inwestycji to nietoperze wykorzystujące większe przestrzenie, np. strychy, poddasza itp. Są to przede wszystkim nocek duży i podkowiec mały. W przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków nietoperzy prace należy dostosować do ich okresów rozrodczych i hibernacji. Najodpowiedniejszy terminem do prowadzenia prac zmierzających do zabezpieczenia zinwentaryzowanych miejsc, w których nietoperze mogłyby się ukryć jest sierpień – wrzesień. Jeśli wykonanie prac w tym terminie jest niemożliwe, można je zrealizować pod koniec marca lub w pierwszych dniach kwietnia, jednak dopiero po ustąpieniu mrozów.⁶

Jeśli budynek stanowi siedlisko ptaków lub nietoperzy, niezbędne jest uzyskanie zezwolenia od Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub/i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na zniszczenie siedlisk, w trybie art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.) Ostateczne zatkanie takich miejsc może nastąpić dopiero po upewnieniu się, że wszystkie zwierzęta je już opuściły. W decyzji określony zostaje możliwy termin wykonania prac oraz sposób przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. Kompensacja w tym przypadku polega najczęściej na zawieszeniu przez wykonawcę robót wyznaczonej liczby skrzynek różnego typu dla ptaków i nietoperzy. W wytycznych może znaleźć się zapis o konieczności pozostawienia otwartych (bez założonych kratek) wlotów do stropodachu.

⁶ informacje uzyskane od RDOŚ w Poznaniu

Działania takie pozwolą na wyeliminowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i ograniczą niszczenie fasad budynków w tym także zabytkowych, co związane jest z zanieczyszczeniem powietrza.

W wyniku termomodernizacji budynków, modernizacji instalacji centralnego ogrzewania i przygotowaniu ciepłej wody użytkowej ulegnie znacznej poprawie efektywność energetyczna tych obiektów. Realizacja planowanych działań przyczyni się także do poprawy warunków pracy użytkowników poszczególnych budynków. Działania te spowodują znaczną redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w szczególności dwutlenku węgla.

Realizacja przedmiotowych zadań będzie mieć pozytywny wpływ na wszystkie komponenty środowiska oraz ekosystemy na skutek zmniejszenia ilości zanieczyszczeń spowodowanych emisją niską. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie i stałe. Wystąpią pośrednie stałe pozytywne oddziaływania na ludzi, zwierzęta, różnorodność biologiczną i obszary Natura 2000. Poprawa jakości powietrza wpłynie pozytywnie na funkcjonowanie ekosystemów, co w dłuższej perspektywie czasu przyczyni się do wzrostu bioróżnorodności. Realizacja przedmiotowych inwestycji będzie mieć także pozytywny wpływ na krajobraz z uwagi na znaczną poprawę wyglądu zewnętrznego budynków.

W wyniku termomodernizacji budynków, modernizacji instalacji centralnego ogrzewania i przygotowaniu ciepłej wody użytkowej ulegnie znacznej poprawie efektywność energetyczna tych obiektów. Zwiększyć się może także udział zużycia energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Działania te spowodują znaczną redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w szczególności dwutlenku węgla. Zadania te będą zatem mieć pośrednio stały pozytywny wpływ na klimat poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, a tym samym na kształtowanie się warunków termicznych na tym terenie.

Zadania 11 – 16 (17 – 22)

Lokalizacja inwestycji będzie od usytuowania istniejącej infrastruktury drogowej. Nie wyklucza się możliwości prowadzenia prac na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* oraz obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej i Dąbrowy Krotoszyńskie* a także w sąsiedztwie pomników przyrody oraz innych obszarów cennych przyrodniczo na terenie Gminy w obrębie istniejących dróg i budynków. Nie przewiduje się lokalizacji inwestycji na terenach podmokłych.

Realizacja prac drogowych oraz prac związanych z infrastrukturą towarzyszącą odbywać się będzie z udziałem maszyn i urządzeń budowlanych oraz pojazdów transportujących, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszają powierzchnię ziemi i roślin. Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny oraz powierzchnię ziemi będą występować tylko w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Oddziaływanie to będzie chwilowe i nie wpłynie znacząco negatywnie na ludzi, różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, Naturę 2000, krajobraz, zabytki, zasoby przyrody, klimat. W przypadku budowy nowego odcinka drogi konieczne będzie trwałe zajęcie terenu pod pas drogowy. Na etapie realizacji przedsięwzięcia wystąpi konieczność zajęcia dodatkowego terenu w związku z usytuowaniem zapleczy budowy, baz materiałowych oraz dróg dojazdowych. Zaplecza budowy powinny znajdować się w znacznej odległości od obszarów chronionych oraz

od innych terenów cennych przyrodniczo. Teren powierzchni ziemi po zakończeniu prac zostanie uporządkowany.

Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe lub średnioterminowe bezpośrednie lub pośrednie negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, rośliny, różnorodność biologiczną, zwierzęta. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- zaburzenie stosunków wodnych, w szczególności w odniesieniu do niewielkich oczek wodnych, stawów i podmokłych łąk,
- likwidacja i fragmentacja ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt,
- nieumyślne płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac,
- zanieczyszczenie i zubożenie siedlisk cieków wodnych położonych blisko inwestycji,
- możliwość zajęcia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawanie odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych.

Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie wpłyną znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo. Nie przewiduje się wpływu realizacji inwestycji na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000. Realizacja przedsięwzięć prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych.

W zasadzie realizacja tego typu przedsięwzięć nie będzie miała negatywnego wpływu na większość chronionych gatunków zwierząt i roślin i grzybów, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących). Inwestycja dotyczyć będzie głównie modernizacji i zmiany utwardzenia dróg już istniejących i nie powinna kolidować z siedliskami podlegającymi ochronie.

Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. W przypadku wystąpienia konieczności lokalizacji przedsięwzięcia w sąsiedztwie obszarów chronionych prace będą prowadzone ze szczególną ostrożnością. Drzewa i krzewy zostaną zabezpieczone matami ochronnymi przed uszkodzeniami mechanicznymi. Szczególną uwagę zwróci się na drzewa dziuplaste – mogące być siedliskiem ptaków, nietoperzy, chronionych bezkręgowców. Nie można jednak wykluczyć zajęcia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji. Nie powinno to jednak wpłynąć znacząco negatywnie na różnorodność biologiczną. Wycinka drzew oraz ingerencja w środowisko naturalne ograniczona będzie do niezbędnego minimum. Termin wykonania prac zostanie dostosowany do okresów lęgowych ptaków oraz rozrodczego nietoperzy. Płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac, szczególnie w okresie lęgowym ptaków i rozrodczym nietoperzy, skutkuje porzucaniem lęgów, młodych i powstaniem utrudnień w żerowaniu. W przypadku konieczności przecięcia chronionego siedliska wykonane zostaną przejścia dla zwierząt pod drogą główną, co umożliwi połączenie siedliska rozciętego w wyniku

modernizacji drogi. Wody z jezdni odprowadzane będą specjalnymi systemami do odstożników, kolektorów zbierających itp. Teren budowy powinien być wygradzony, tak aby nie dopuścić do przedostawania się tam zwierząt. Ponadto dążyć się będzie do ograniczenia wpływu inwestycji na rzeźbę terenu.

Na wszystkich etapach: projektowym, budowy i późniejszej eksploatacji przedsięwzięcia realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, przebieg korytarzy ekologicznych. Prace projektowe i realizacyjne będą prowadzone w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych.

Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Podczas realizacji inwestycji zostaną wzięte pod uwagę wszystkie zalecenia zawarte w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydanej dla danej inwestycji.

Na etapie eksploatacji drogi następuje długotrwała emisja hałasu i spalin w najbliższym promieniu drogi. Jest to emisja, której nie da się całkowicie uniknąć zwłaszcza, że istnieje duża potrzeba korzystania z dróg. Poprzez prace modernizacyjne i przy użyciu najlepszych dostępnych technik można dążyć do zmniejszania emisji.

Budowa dróg i ich naprawa umożliwia także polepszenie warunków drogowych oraz zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu podczas uczestnictwa w ruchu drogowym. Poprawa nawierzchni będzie mieć bezpośredni wpływ na ograniczenie wielkości unosu pyłu – emisję wtórną z powierzchni drogi, ulic i chodników. Wykonanie nawierzchni drogowych poprzez zastosowanie nowoczesnych materiałów i technologii przyczyni się także do zmniejszenia emisji hałasu ze środków komunikacyjnych.

Zadania polegające na modernizacji i rozbudowie nawierzchni jezdnych i infrastruktury towarzyszącej przyczynią się do zmniejszenia istniejącej już emisji zanieczyszczeń oraz hałasu. Będzie to mieć bezpośredni pozytywny wpływ na zdrowie ludzi oraz na rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczną poprzez poprawę funkcjonowania ekosystemów.

Poprawa nawierzchni będzie mieć bezpośredni wpływ na ograniczenie wielkości unosu pyłu – emisję wtórną z powierzchni drogi, ulic i chodników. Uporządkowanie organizacji ruchu spowoduje zwiększenie płynności potoku ruchu kołowego na terenie Gminy, co skutkować z kolei będzie zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń, w tym dwutlenku węgla pochodzącej z transportu. Zadania te będą zatem mieć pośrednio stały pozytywny wpływ na klimat poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, a tym samym na kształtowanie się warunków termicznych na tym terenie.

Zadania 30 i 33⁷

Konserwacja cieków naturalnych i kanałów oraz urządzeń wodnych może obejmować:

- mechaniczne (za pomocą łyżki koszącej) i ręczne wykoszenie porostów ze skarp i dna cieków i kanałów z wygrabieniem wykoszonych porostów i ich wywozem,
- odmulenie dna cieków i kanałów z wywiezieniem urobku i rozplantowaniem poza siedliskiem
- odbudowę koryta cieku lub kanału poprzez nadanie mu projektowanego spadku podłużnego i przekroju poprzecznego (odpowiednie nachylenie skarp i szerokość dna) na odcinkach cieku lub koryta, gdzie przekrój projektowany jest większy od przekroju istniejącego),
- odbudowę przyczółków dokowych,
- ubezpieczenie stopy skarp opaską z kieszki faszynowej,
- zwiększenie światła istniejących przepustów i zastawek, poprzez remont, rozbiórkę istniejących i budowę nowych przepustów i zastawek,
- wykonanie stopni (progów wodnych) poniżej zastawek,
- remont najazdów i umocnienie skarp,
- uzupełnienie materiałem piaszczystym wyrw w skarpach
- usunięcie zatoru z gałęzi i namulów,
- wycinkę krzewów oraz drzew zgodnie z inwentaryzacją dendrologiczną,
- plantowanie (obrobienie na czysto) skarp po przejściu koparki,
- obsianie skarp nasionami traw,
- rozplanowanie urobku wzdłuż cieku z obsianiem lub wywiezieniem.

Zadania w zakresie rozwoju małej retencji na terenach leśnych mogą obejmować działania o charakterze:

- technicznym związane są z lokalizacją nowych, bądź modernizacją istniejących budowli i obiektów hydrotechnicznych lub
- nietechnicznym: renaturyzacja koryt cieków, w tym odtwarzanie starorzeczy, odtwarzanie i renaturyzacja osuszonych w przeszłości obszarów wodno-błotnych, przywracanie i ochrona oczek wodnych, nasadzenia (zadrzewienia, zakrzaczenia, roślinne pasy ochronne), modyfikacje układu obrębów leśnych, użytków ekologicznych, tworzenie bruzd i tarasów, itp.

Prace związane z realizacją w/w zadań odbywać się będą z udziałem maszyn i urządzeń budowlanych oraz pojazdów transportujących, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszają powierzchnię ziemi i roślin. Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny oraz powierzchnię ziemi będą występować tylko w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Emisja hałasu będzie ograniczać się do pory dnia. Teren powierzchni ziemi po zakończeniu prac zostanie uporządkowany i przywrócony do stanu pierwotnego. W związku z charakterem przedsięwzięcia, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań mających na celu ochronę środowiska, nie przewiduje się wpływu czynności realizacyjnych na zwiększenie zanieczyszczenia wód

⁷ opracowano na podstawie Prognozy oddziaływania na środowisko projektu programu *Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych*

powierzchniowych i podziemnych oraz gleby. Przewiduje się rozwiązania z minimalnym użyciem sprzętu mechanicznego. Prace ziemne i umocnieniowe będą odbywać się ręcznie.

Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, rośliny, krajobraz, różnorodność biologiczną, zwierzęta. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- zaburzenie stosunków wodnych, w szczególności w odniesieniu do niewielkich oczek wodnych, stawów i podmokłych łąk,
- likwidacja i fragmentacja ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt,
- nieumyślne płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac,
- zanieczyszczenie i zubożenie siedlisk cieków wodnych położonych blisko inwestycji,
- możliwość zajęcia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawanie odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych.

Najbardziej istotne rodzaje oddziaływań związane z budową lub modernizacją obiektów małej retencji wystąpią w fazie eksploatacji. Eksploatacja poszczególnych obiektów małej retencji powodować będzie zatrzymanie, piętrzenie i spowalnianie przepływu wód. Powodować to będzie szereg oddziaływań wtórnych, korzystnych dla środowiska. Najważniejsze z nich to:

- zmiany poziomu i powierzchni otwartego zwierciadła wód powierzchniowych (stabilizacja i wahania związane z istnieniem/eksploatacją obiektów),
- zmiany poziomu zwierciadła i wielkości zasobów wód podziemnych,
- zmiany (wyrównywanie, zwiększanie i zmniejszanie) natężenia przepływu/odpływu wód (powierzchniowego i w gruncie),
- zmiany warunków siedliskowych (w związku ze wzrostem wilgotności i podnoszeniem poziomu wód gruntowych),
- zmiany poziomu ewapotranspiracji⁸ rzeczywistej,
- zalanie powierzchni dotychczas biologicznie czynnych (zazwyczaj o niższej wartości przyrodniczej),
- powiększenie powierzchni akwenów otwartych.

Wystąpią również oddziaływania wtórne o charakterze negatywnym związane ze zmianami przestrzennymi, takimi jak zajęcie powierzchni dotychczas biologicznie czynnych pod nowe obiekty hydrotechniczne, zmianami stosunków wodnych na powierzchni i w gruncie w bliskim i dalszym otoczeniu obiektów, zmianami struktury siedlisk, zmianami zachowań zwierzyny, presją turystyczną itp.

Prace ziemne, takie jak niwelacje, wykopy, budowa grobli i nasypów będą powodować trwałe lub trudno odwracalne zmiany związane w szczególności z wycinką drzew, usuwaniem poszycia i krzewów, czy

⁸ proces parowania terenowego (np. w obrębie użytku zielonego), obejmujący transpirację (parowanie z komórek roślinnych) oraz ewaporację (parowanie z gruntu)

lokalnymi zmianami ukształtowania terenu. Nie przewiduje się jednak poważniejszego zaburzenia funkcjonowania lokalnych ekosystemów w fazie budowy, czy powstawania trwałych zanieczyszczeń otaczającego terenu.

W skutek ingerencji w bilans wodny ekosystemów leśnych może dojść do zaburzenia reżimu wodnego w zlewni wyższego rzędu, a zwłaszcza na terenach poniżej lokalizacji powstałych obiektów małej retencji. Powoduje to ryzyko powstania dysfunkcji już istniejących, zlokalizowanych poniżej w tej samej mikrozewni, obiektów hydrotechnicznych. Zmiana stosunków wodnych, wynikająca z podpiętrzenia wody w wielu przypadkach może spowodować zniknięcie cennych przyrodniczo siedlisk flory i fauny występujących często w dolinach cieków leśnych. W przypadku wystąpienia dużego zagrożenia tego rodzaju oddziaływania należy zrezygnować w realizacji danego przedsięwzięcia. Duże zmiany poziomu wód powierzchniowych oddziałują negatywnie na warunki bytowania flory i fauny, w szczególności na ryby, płazy i ptaki wodno-błotne. Mogą także wystąpić także inne niepożądane oddziaływania jak np. ruch biogenów lub dwukierunkowe przemieszczanie się organizmów inwazyjnych. Ponadto konstrukcja budowli piętrzących często ogranicza biologiczną różnorodność i ciągłość cieku. Wśród roślin porastających kanały melioracyjne występują gatunki chronione, zagrożone oraz rzadkie we florze torfowisk i łąk pobagiennych. Należy mieć także na uwadze, iż rowy melioracyjne mogą być siedliskiem chronionych gatunków płazów a pobliskie drzewa ptaków.

Odmulanie dna prowadzi zazwyczaj do okresowego zanieczyszczenia wód, niszczy faunę i florę denną oraz zakłóca bytowanie fauny przybrzeżnej. Jednocześnie jednak powoduje usunięcie z cieków znacznych ilości materii organicznych oraz różnego rodzaju zanieczyszczeń i odpadków zalegających dno.

Identyczne oddziaływania jak wyżej opisane wystąpią w przypadku realizacji inwestycji na terenie lub w sąsiedztwie obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej i Dąbrowy Krotoszyńskie*, Obszaru Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* oraz innych obszarów cennych przyrodniczo na terenie Gminy. Nie przewiduje się bezpośredniego wpływu realizacji inwestycji na pomniki przyrody. Prace mogą być jednak prowadzone w ich sąsiedztwie i oddziaływać na ich teren pośrednio poprzez emisję hałasu i zanieczyszczeń do powietrza podczas wykonywania prac budowlanych. Powyższe oddziaływania w większości wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo.

Należy podkreślić jednak, że wszelkie przedsięwzięcia prowadzone na obszarach chronionych będą zaplanowane w taki sposób, by uniknąć negatywnego wpływu na środowisko. Realizacja tych działań powinna wpłynąć w szczególności na poprawę warunków wilgotnościowych środowisk leśnych, w tym siedlisk w których występują chronione gatunki fauny i flory. Planowane działania sprzyjać mają odtworzeniu warunków wodnych zdegradowanych w wyniku działalności człowieka. Dotyczyć więc będą miejsc o niższej wartości przyrodniczej. Urządzenia i obiekty małej retencji będą uwzględniać zapis ustawy o ochronie przyrody zabraniającej działań, które mogą pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz wpłynąć negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, chronionych lub przewidzianych do ochrony

w ramach poszczególnych terenów cennych przyrodniczo, w tym sieci Natura 2000. Dotyczy to zarówno działań planowanych w granicach obszarów, jak i poza nimi.

Termin realizacji prac powinien być ściśle dopasowany do warunków przyrodniczych i biologii gatunków występujących w obrębie danego przedsięwzięcia, tj.:

- termin wykonywania prac ingerujących w koryto cieków powinien omijać okresy tarła zasiedlającej go ichtiofauny – szczególnie istotne w przypadku gatunków, których tarło związane jest z dnem cieków,
- powinien omijać okres lęgowy awifauny i innych zwierząt,
- powinien omijać okres wyżówek i nawałnych opadów,
- w regionach turystycznych powinien omijać sezon największej presji turystycznej.

Ze względu na w/w warunki najlepszym okresem do realizacji inwestycji, jest jesień (sucha) i zima (mroźna), o ile istnieje możliwość prowadzenia przynajmniej części prac.

Obiekty małej retencji planowane do wykonania powinny spełniać następujące, ogólne warunki:

- dostosowanie do warunków przyrodniczych, hydraulicznych i krajobrazowych,
- możliwość przemieszczania się organizmów wodnych, w tym w szczególności ryb dwuśrodowiskowych,
- napowietrzanie wody przy zrzucie z budowli,
- bezobsługowość, za wyjątkiem niezbędnych regulacji wynikających z potrzeb przyrodniczych i użytkowania terenów przyległych,
- zbiorniki wodne, w tym stawy kopane, spowodują zalanie jedynie obszarów o małych walorach przyrodniczych,
- czasza zbiornika i brzegi będą uformowane tak, aby tworzyć warunki dla zróżnicowanej fauny i flory (zmienna głębokość i różne pochylenie skarp),
- przy renaturyzacji mokradeł ubogich zostanie zapewniony dopływ wód ubogich w związki biogenne,
- rowy odpływowe i doprowadzające wodę będą zaprojektowane i wykonane tak, aby była zbyteczna ich konserwacja (np. wycinanie roślinności, odmulanie) dla zapewnienia odpowiedniej przepuszczalności hydraulicznej.

W pewnych przypadkach mogą zostać wykonane w korycie cieku budowle piętrzące o wysokości znacznie ograniczającej lub wręcz uniemożliwiającej przemieszczanie się organizmów wodnych. W takich przypadkach niezbędne jest wykonanie budowli pomocniczych, umożliwiających pokonanie przez ichtiofaunę zbyt dużej dla niej różnicy poziomów zwierciadła wody - czyli tzw. przeplawek. Zaleca się stosowanie przeplawek o konstrukcji zbliżonej do warunków panujących w cieku naturalnym.

Podstawową zasadą projektowania obiektów i urządzeń małej retencji jest przyjmowanie takich lokalizacji urządzeń i konstrukcji budowli, które nie będą miały istotnego, negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze. Nie mogą więc być lokalizowane na obszarach występowania cennych gatunków, a wysokość piętrzenia musi być dostosowana do potrzeb lokalnej fitocenozy.

Planowane przedsięwzięcia na etapie eksploatacji będą pozytywnie wpływać na ludzi, krajobraz zwierzęta, rośliny, bioróżnorodność poprzez wzbogacenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych,

wzrost bioróżnorodności środowiska, zwiększenie ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Śródleśne zbiorniki wodne sprzyjają tworzeniu nowych siedlisk dla ptaków wodno-błotnych. Okresowe zmiany poziomu wody sprzyjają rozwojowi bezkręgowców żyjących w mule, tworząc atrakcyjne żerowiska dla ptaków, zwłaszcza w okresach wędrówek. Zwiększenie możliwości żerowania na owadach mających swoje stadia larwalne w wodzie lub w osadach dennych sprzyja także lokalnemu wzrostowi populacji nietoperzy.

Ze względu na charakter i skalę planowanych przedsięwzięć oddziaływanie na klimat można uznać za pomijalne. Nie przewiduje się także wpływu realizacji przedmiotowych zadań na zabytki. W przypadku prowadzenia prac ziemnych w rejonie stanowisk archeologicznych nad pracami ziemnymi prowadzony powinien być z urzędu nadzór konserwatorski.

Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. W przypadku wystąpienia konieczności lokalizacji inwestycji w sąsiedztwie obszarów chronionych prace będą prowadzone ze szczególną ostrożnością. Wszelkie podejmowane działania będą uwzględniały aspekty ekologiczne i będą zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Prace będą prowadzone z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizowanymi pracami.

Realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, przebieg korytarzy ekologicznych czy obszar ważny dla ptaków w czasie gniazdowania i migracji. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Prace prowadzone będą w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Szczególną uwagę zwróci się na zachowanie i ochronę istniejących korytarzy ekologicznych w celu umożliwienia migracji roślin i zwierząt. Drzewa mogące ulec uszkodzeniu podczas prowadzenia robót budowlanych zostaną odpowiednio zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi. Ponadto dążyć się będzie do ograniczenia wpływu inwestycji na rzeźbę terenu. Po zakończeniu prac teren inwestycji zostanie uporządkowany.

Planowane inwestycje oprócz zwiększenia zasobów wodnych, podniesienia poziomu wód gruntowych stanowić będą istotny element ochrony walorów przyrodniczych ekosystemu leśnego oraz zwiększą jego biologiczną różnorodność.

Konserwacja cieków naturalnych i urządzeń wodnych polega na utrzymaniu w należytym stanie technicznym koryt cieków naturalnych i urządzeń wodnych zapewniających ich drożność oraz swobodny spływ wód. Działania małej retencji są ukierunkowane z jednej strony na ograniczenie skutków negatywnych zmian antropogenicznych (m.in.: niewłaściwych rozwiązań melioracyjnych), natomiast z drugiej strony powinny niwelować i osłabiać skutki coraz częściej obserwowanych na terenie Polski niekorzystnych zmian pogodowych (w tym powodzi i wydłużających się okresów suszy). Przedsięwzięcia

małej retencji mogą być szczególnie istotne dla siedlisk bagiennych – silnie narażonych na degradację na skutek wielkoobszarowych zmian stosunków wodnych. Budowa właściwie zaprojektowanych obiektów piętrzących i spowalniających odpływ wody ze zlewni pozwoli na zachowanie cennych przyrodniczo siedlisk oraz może być istotnym elementem w strategii ochrony obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000.

W *Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* (SPA2020) jako jednej z kierunków działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu wskazano kontynuację programu ochrony gleb przed erozją, kontynuowanie i rozszerzenie programu małej retencji i retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych.

Zadanie 31

Prace konserwacyjne rowów melioracyjnych obejmować będą:

- odkrzaczenie skarp rowów oraz pobocza rowu,
- wydobycie namułu z zachowaniem spadków dna rowów dostosowanych do rzędnych wylotów,
- urządzeń odprowadzających wody opadowe,
- odłożenie urobku na pobocze lub uszkodzone skarpy rowów, rozplantowanie lub ubicie na poboczu lub na skarpie, formowanie i wyrównanie zasypanych skarp,
- odtworzenie odpowiednich spadków skarp rowów,
- udrożnienie przepustów wzdłuż ciągów rowów,
- karczowanie pni.

Realizacja prac związanych z realizacją w/w zadania odbywać się będzie z udziałem maszyn i urządzeń budowlanych oraz pojazdów transportujących, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszają powierzchnię ziemi i roślin. Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny oraz powierzchnię ziemi będą występować tylko w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Emisja hałasu będzie ograniczać się do pory dnia. Powyższe oddziaływania będą chwilowe i nie wpłyną znacząco negatywnie na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, Naturę 2000, krajobraz, zabytki, zasoby przyrody, klimat. Teren powierzchni ziemi po zakończeniu prac zostanie uporządkowany i przywrócony do stanu pierwotnego. W związku z charakterem przedsięwzięcia, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań mających na celu ochronę środowiska, nie przewiduje się wpływu czynności realizacyjnych na zwiększenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby. Przewiduje się rozwiązania z minimalnym użyciem sprzętu mechanicznego. Prace ziemne i umocnieniowe będą odbywać się ręcznie. Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwale lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczną, polegające na:

- likwidacji i fragmentacji ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszeniu różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwaniu szlaków migracyjnych zwierząt
- emisji zanieczyszczeń do powietrza,

- płośzeniu zwierząt na terenach na których będzie realizowane dane przedsięwzięcie w wyniku
- emisji hałasu,
- możliwości zajęcia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawaniu odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych.

Wśród roślin porastających rowy występują gatunki chronione, zagrożone oraz rzadkie we florze torfowisk i łąk pobagiennych. Należy mieć także na uwadze, iż rowy melioracyjne mogą być siedliskiem chronionych gatunków płazów a pobliskie drzewa ptaków. Odmulanie dna prowadzi zazwyczaj do okresowego zanieczyszczenia wód, niszczy faunę i florę denną oraz zakłóca bytowanie fauny przybrzeżnej. Jednocześnie jednak powoduje usunięcie z cieków znacznych ilości materii organicznych oraz różnego rodzaju zanieczyszczeń i odpadków zalegających dno.

Identyczne oddziaływania wystąpią w przypadku realizacji inwestycji na terenie lub w sąsiedztwie Obszaru chronionego krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* oraz obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* i *Dąbrowy Krotoszyńskie*.

Nie przewiduje się bezpośredniego wpływu realizacji inwestycji na pomniki przyrody, obszar ważny dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie* oraz inne obszary cenne przyrodniczo na terenie Gminy. Prace mogą być jednak prowadzone w sąsiedztwie tych obszarów i oddziaływać na ich teren pośrednio poprzez emisję hałasu i zanieczyszczeń do powietrza podczas wykonywania prac budowlanych.

Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo. Zastosowanie w trakcie budowy i eksploatacji proekologicznych metod może w znacznym stopniu zmniejszyć niekorzystne oddziaływanie. Część prac będzie mogła być wykonana bez użycia ciężkiego sprzętu. Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. W przypadku wystąpienia konieczności lokalizacji inwestycji na terenie lub w sąsiedztwie obszarów chronionych prace będą prowadzone ze szczególną ostrożnością. Wszelkie podejmowane działania będą uwzględniały aspekty ekologiczne i będą zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Prace będą prowadzone z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizowanymi pracami.

Realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, przebieg korytarzy ekologicznych. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Prace prowadzone będą w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Szczególną uwagę zwróci się na zachowanie i ochronę istniejących korytarzy ekologicznych w celu umożliwienia migracji roślin i zwierząt. Drzewa mogące ulec uszkodzeniu podczas prowadzenia robót budowlanych

zostaną odpowiednio zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi. Ponadto dążyć się będzie do ograniczenia wpływu inwestycji na rzeźbę terenu. Po zakończeniu prac teren inwestycji zostanie uporządkowany.

Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu jest konieczne z uwagi na możliwość utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania oraz ochronę użytków rolnych przed suszą i powodzią. W związku z powyższym niezbędna jest ich systematyczna konserwacja i modernizacja. Realizacja zadań będzie pośrednio pozytywnie wpływać na rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczną i ludzi poprzez ograniczenie niektórych możliwych skutków powodzi i suszy oraz zmniejszenie ryzyka ich wystąpienia.

W *Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* (SPA2020) jako jednej z kierunków działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu wskazano kontynuację programu ochrony gleb przed erozją, kontynuowanie i rozszerzenie programu małej retencji i retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych.

Zadania 32 i 37

Zadania te zostały zaplanowane z myślą o przywróceniu terenom zdegradowanym utraconych walorów. Rekultywacja miejsc takich jak np. miejsca nielegalnego składowania odpadów lub inne tereny zdegradowane jest konieczna ze względów ekonomicznych, ekologicznych i estetycznych. Zadanie na etapie realizacji będzie skutkowało emisją zanieczyszczeń do powietrza i hałasu pochodzących z maszyn i pojazdów uczestniczących w tym zadaniu. Wystąpią zatem bezpośrednie oddziaływania na powietrze i klimat akustyczny, które będą mieć jednak charakter krótkotrwały i lokalny.

Pewne oddziaływanie na glebę oraz powierzchnię ziemi odbywać się będzie jedynie w trakcie trwania prac budowlanych. Trwale zmieni się ukształtowanie terenu związane ściśle z przyjętym kierunkiem rekultywacji. Kierunek rekultywacji zostanie przedstawiony w dokumentacji na etapie wniosku Inwestora o wydanie decyzji o ustaleniu kierunku i terminu rekultywacji gruntów.

Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na rośliny, różnorodność biologiczną, zwierzęta. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to emisja zanieczyszczeń do powietrza oraz płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac. W zasadzie realizacja tego typu przedsięwzięć nie będzie miała negatywnego wpływu na większość gatunków zwierząt i roślin i grzybów. Tereny byłego wydobywania złóż kopalin oraz miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) są w znacznym stopniu przekształcone przez człowieka i nie wykazują szczególnych wartości przyrodniczych.

Prace rekultywacyjne prowadzone będą przy użyciu wyłącznie sprawnego sprzętu, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i z zachowaniem środków bezpieczeństwa z uwagi na bezpieczeństwo pracowników. Prace zostaną wykonane z użyciem najlepszych dostępnych technik w celu minimalizowania możliwych negatywnych oddziaływań takich jak zanieczyszczenia wodno-gruntowe, emisja zanieczyszczeń i hałasu.

Jednym z głównych celów rekultywacji jest ochrona środowiska gruntowo-wodnego. Planowane przedsięwzięcia nie wpłyną na pogorszenie istniejącego stanu gleby. Ich realizacja przyczyni się w znacznym stopniu do ochrony środowiska gruntowo-wodnego.

Podczas prowadzenia prac oddziaływanie inwestycji polegać będzie głównie na zmianach w krajobrazie oraz emisji hałasu i substancji do powietrza na etapie jej realizacji.

Prace rekultywacyjne mogą być prowadzone na terenie lub w sąsiedztwie obszarów chronionych na podstawie zapisów ustawy *o ochronie przyrody* jak i innych terenów cennych przyrodniczo na terenie Gminy. Dotyczyć to może również usuwania miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”), które mogą powstawać w dowolnym miejscu.

W przypadku realizacji prac na terenie lub w sąsiedztwie obszarów chronionych wystąpią identyczne oddziaływania jak wyżej opisane. Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo.

W przypadku konieczności realizacji tego typu zadań na obszarach objętych ochroną i w ich sąsiedztwie zostaną podjęte wszelkie środki zabezpieczające dany teren przed negatywnymi oddziaływaniami. Wszelkie podejmowane działania będą uwzględniały aspekty ekologiczne i będą zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Prace będą prowadzone z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizowanymi pracami.

Realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, przebieg korytarzy ekologicznych. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Prace prowadzone będą w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Szczególną uwagę zwróci się na zachowanie i ochronę istniejących korytarzy ekologicznych w celu umożliwienia migracji roślin i zwierząt. Czas pracy ograniczony będzie do niezbędnego minimum. Drzewa mogące ulec uszkodzeniu podczas prowadzenia robót budowlanych zostaną odpowiednio zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi. Szczególną uwagę zwróci się na drzewa dziuplaste mogące być siedliskiem ptaków, nietoperzy, chronionych bezkręgowców. Ingerencja w środowisko naturalne ograniczona będzie do niezbędnego minimum. Po zakończeniu robót rekultywacyjnych teren objęty pracami zostanie uporządkowany. Ponadto dążyć się będzie do ograniczenia wpływu inwestycji na rzeźbę terenu. W wielu przypadkach nie będzie konieczności ingerencji sprzętem mechanicznym. Mniejsze „skupiska” mogą być oczyszczane ręcznie.

Ingerencja sprzętu mechanicznego konieczna będzie w przypadku dużych połąci zanieczyszczonych odpadami oraz w przypadku konieczności wymiany skażonej gleby. Emisja powstała podczas działań naprawczych będzie jednak chwilowa, a samo działanie doprowadzi do zlikwidowania dużo bardziej

niebezpiecznego zanieczyszczenia. Po zakończeniu robót budowlanych teren budowy zostanie uporządkowany.

Na etapie porealizacyjnym nie wystąpią oddziaływania o charakterze negatywnym na żaden z elementów. Dzięki wykonaniu zadania powstanie teren zrewitalizowany i zagospodarowany zgodnie z obecnymi potrzebami oraz będzie skutkować korzyściami ekologicznymi.

Nie przewiduje się wpływu planowanych działań na klimat. Pewne zmiany lokalnego mikroklimatu mogą wystąpić jedynie w przypadku wykonania sztucznego zbiornika wodnego w miejscu wyrobiska poeksploatacyjnego.

Po wykonaniu wszystkich prac, zrekultywowany obiekt będzie pozytywnie oddziaływał na krajobraz, ludzi, rośliny, zwierzęta, gleby, wody, różnorodność biologiczną. Będzie to oddziaływanie długotrwałe. Na zrekultywowanym i uporządkowanym terenie mogą powstać korzystne warunki do pojawienia się nowych gatunków roślin i zwierząt.

Zadanie 34 – 35

Inwestycje związane wykorzystaniem energii odnawialnej związane mogą być ze zmianą sposobu pozyskania energii cieplnej i elektrycznej. Możliwości rozwoju energetyki odnawialnej są w obecnym czasie duże.

Przedsięwzięcia polegające na wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii są inicjowane głównie przez inwestorów prywatnych, nie przez jednostki samorządowe. Inwestor podejmując kroki w kierunku uzyskania decyzji środowiskowych winien mieć na względzie aspekty ekologiczne i stosować się do aktualnych zapisów prawa w tym zakresie.

Największym zainteresowaniem cieszą się instalacje solarne, które stosowane są przeważnie przez osoby prywatne na domach mieszkalnych, rzadziej w zakładach. Instalacja solarna nie wymaga zezwoleń, ani uzyskania decyzji środowiskowej. Nie powoduje również żadnych znacząco negatywnych oddziaływań na środowisko. Jedynie etap instalacji związany jest z chwilową emisją zanieczyszczeń i hałasu. Coraz popularniejsza staje się także budowa instalacji fotowoltaicznych złożonych głównie z ogniw fotowoltaicznych, które za pomocą promieniowania słonecznego umożliwiają produkcję energii elektrycznej. Mogą one powstawać zarówno na dachach budynków jak i na większą skalę na znacznych obszarach na powierzchni ziemi tworząc elektrownie fotowoltaiczne. Budowane są przede wszystkim na otwartych terenach pól uprawnych.⁹

Na terenie gminy występują korzystne warunki do lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych, siłowni wiatrowych i biogazowni oraz plantacji roślin energetycznych w przyszłości. W zależności od rodzaju, skali i lokalizacji danego przedsięwzięcia konieczne będzie rozpatrzenie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Rozważając wszystkie możliwości wykorzystania OZE, w przypadku energii odnawialnej występuje największe prawdopodobieństwo, że w przyszłości na terenie gminy będzie ona wykorzystywana z w/w źródeł. Wynika to również z dużego zainteresowania energią słoneczną, energią wiatrową i energią

⁹ Tryjanowski P., Łuczna A. 2013. Wpływ elektrowni słonecznych na środowisko przyrodnicze. Czysta Energia 1.

z biomasy w ostatnim czasie. W związku z powyższym instalacje fotowoltaiczne, siłownie wiatrowe biogazownie oraz wielkoobszarowe plantacje roślin energetycznych w niniejszej prognozie przeanalizowano pod kątem oddziaływania na środowisko.

Prace polegające na budowie biogazowni i elektrowni wiatrowych odbywać się będą z udziałem maszyn i urządzeń budowlanych oraz pojazdów transportujących, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszają powierzchnię ziemi i roślin. Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny oraz powierzchnię ziemi będą występować tylko w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Na etapie realizacji przedsięwzięcia wystąpi konieczność zajęcia dodatkowego terenu w związku z usytuowaniem zapleczy budowy, baz materiałowych oraz dróg dojazdowych. Zaplecza budowy powinny znajdować się w znacznej odległości od obszarów chronionych oraz od terenów o wysokich walorach przyrodniczych. Teren powierzchni ziemi po zakończeniu prac zostanie uporządkowany.

W trakcie eksploatacji elektrowni wiatrowych pracujące wiatraki będą emitować hałas pochodzący od przekładni mechanicznej i generatora oraz przepływu aerodynamicznego łopat wirnika. Poziom uciążliwości akustycznej związanej z funkcjonowaniem elektrowni wiatrowych uzależniony jest od następujących czynników:

- ukształtowania terenu wokół elektrowni,
- pokrycia terenu – las, pole uprawne, zabudowa,
- warunków pogodowych i prędkości wiatru, wilgotności powietrza,
- pory dnia,
- występowania innych źródeł emisji hałasu,
- indywidualnych wrażliwości odbiorców.

W trakcie eksploatacji elektrowni wiatrowych pracujące wiatraki będą emitować hałas pochodzący od przekładni mechanicznej i generatora oraz przepływu aerodynamicznego łopat wirnika.

Poziom uciążliwości akustycznej związanej z funkcjonowaniem elektrowni wiatrowych uzależniony jest od następujących czynników:

- ukształtowania terenu wokół elektrowni,
- pokrycia terenu – las, pole uprawne, zabudowa,
- warunków pogodowych i prędkości wiatru, wilgotności powietrza,
- pory dnia,
- występowania innych źródeł emisji hałasu,
- indywidualnych wrażliwości odbiorców.

Na etapie realizacji inwestycji związanych budową elektrowni fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych i biogazowni wystąpią krótkotrwałe lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, rośliny, różnorodność biologiczną, zwierzęta. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- zaburzenie stosunków wodnych, w szczególności w odniesieniu do niewielkich oczek wodnych, stawów i podmokłych łąk,

- likwidacja i fragmentacja ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt,
- nieumyślne płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac,
- kolizja ptaków z panelami fotowoltaicznymi,
- śmiertelność ptaków spowodowana obecnością sieci elektroenergetycznych: porażenia prądem, kolizje, zmniejszeni dostępności obszarów wykorzystywanych jako miejsca postojów i zimowiska,
- kolizje ptaków i nietoperzy z wiatrakami,
- zanieczyszczenie i zubożenie siedlisk cieków wodnych położonych blisko inwestycji,
- możliwość zajścia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawanie odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych.

W trakcie normalnej eksploatacji elektrowni fotowoltaicznej jedynym procesem powodującym emisję substancji do powietrza i hałasu będzie ruch pojazdów osobowych i rzadziej ciężarowych w związku z konserwacją polegającą na wymianie uszkodzonych modułów, czyszczeniu paneli czy koszeniu trawy. Będą to procesy występujące okresowo, z niewielką częstotliwością i na niewielką skalę. Oprócz tego źródłem hałasu przez cały czas funkcjonowania przedsięwzięcia będzie także praca transformatorów.

W przypadku budowy elektrowni fotowoltaicznej istnieje także potencjalne ryzyko powodowania śmiertelności ptaków w wyniku kolizji z panelami fotowoltaicznymi, które wskutek efektu odbicia lustrzanego będą imitowały taflę wody.

Obecnie nie ma naukowych dowodów na istnienie ryzyka śmiertelności dla ptaków związanych z panelami słonecznych ogniw fotowoltaicznych. W zasadzie jedyną pracą naukową opisującą to oddziaływanie jest praca McCrary i współpracowników z 1986 r. Wskazano w niej na wysoką kolizyjność kilku gatunków ptaków w USA w wyniku kolizji z ekranami paneli słonecznych. Jednak przyczyną zderzeń były nie same panele ale heliostaty – lustra stosowane do koncentracji energii słonecznej. Obecnie nie wykorzystuje się już tych niebezpiecznych i jednocześnie mało wydajnych rozwiązań.¹⁰

Brak jednoznacznych dowodów na istnienie możliwości kolizji ptaków z panelami fotowoltaicznymi nie może jednak wykluczać takiego ryzyka. Dlatego należy przeprowadzić monitoring porealizacyjny w okresie lęgowym oraz jesiennej wędrówki ptaków.

Budowa elektrowni słonecznych wiąże się także z rozbudową linii i sieci elektrycznych, które stanowią zagrożenie dla ptaków w wyniku: porażenia prądem, kolizji oraz zmniejszenia dostępności obszarów wykorzystywanych jako miejsca postojów i zimowiska.

Śmiertelność powodowana porażeniem prądem występuje głównie w przypadku źle zaprojektowanych słupów sieci średniego napięcia. Zagrożone są te gatunki ptaków, które wykorzystują takie słupy jako miejsca odpoczynku, noclegu lub gniazdowania, czyli w szczególności: bociany, sowy, ptaki szponiaste, a także gołębiowate czy krukowate. Bezpośrednie kolizje ptaków z przewodami elektroenergetycznymi

¹⁰ Tryjanowski P., Łuczna A. 2013. Wpływ elektrowni słonecznych na środowisko przyrodnicze. Czysta Energia 1.

występują głównie w warunkach słabej widoczności, o świcie lub zmierzchu, przy zachmurzeniu, opadach albo nocą.

Zmniejszenie dostępności obszarów wykorzystywanych przez ptaki jako miejsca postojów i zimowiska ma natomiast miejsce w sytuacji, gdy linie przecinają otwarte przestrzenie oraz siedliska ptaków (np. obszary wodno-błotne).¹¹

Owady składające jaja w wodzie (np. jętki, widelnice) również mogą traktować panele jako obiekty wodne i składać na nich jaja. Skutkować to może zmniejszeniem liczebności tych owadów a tym samym ograniczeniem ilości pokarmu dla ptaków. Problem ten można wyeliminować poprzez stosowanie paneli posiadających białe granice i białe paski podziału, które zmniejszają znacznie przyciąganie bezkręgowców wodnych (Horváth et al., 2010).¹²

Elektrownie wiatrowe wykazują negatywne oddziaływanie zarówno na ptaki jak i nietoperze. Realizacja projektów wiatrowych może powodować:

- śmiertelność ptaków w wyniku kolizji z pracującymi siłowniami i/lub elementami infrastruktury towarzyszącej, w szczególności napowietrznymi liniami energetycznymi;
- zmniejszanie liczebności ptaków wskutek utraty i fragmentacji siedlisk spowodowanej odstraszeniem z okolic siłowni i/ lub w wyniku rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej związanej z obsługą elektrowni wiatrowych,
- zaburzenia funkcjonowania populacji, w szczególności i zaburzenia krótko- i długodystansowych przemieszczeń ptaków (efekt bariery).

Zasadnicze znaczenie z uwagi na możliwe negatywne skutki dla populacji ptaków mają dwa pierwsze rodzaje oddziaływań – śmiertelność w wyniku kolizji oraz utrata siedlisk.¹³

Kolizje ptaków z siłowniami wiatrowymi zdarzają się w przypadku zlokalizowania elektrowni na trasie głównych przelotów ptaków lub w miejscu, gdzie znajdują się ważne dla nich żerowiska. Pewne zagrożenie występować może także w trakcie nocnych przelotów i w warunkach złej widoczności. Pamiętać należy jednak, że większość migracji ptaków odbywa się na wysokościach znacznie przekraczających 150 m, czyli zdecydowanie ponad pracującymi siłowniami wiatrowymi.

Podstawowe znaczenie dla minimalizacji potencjalnych negatywnych oddziaływań elektrowni fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych na ptaki ma właściwy wybór lokalizacji, w szczególności unikanie lokalizowania elektrowni wiatrowych:

- a) na obszarach użytkowanych intensywnie przez ptaki,
- b) w miejscach koncentracji występowania gatunków znanych ze swojej kolizyjności, takich jak np.: ptaki drapieżne (szponiaste), mewy, rybitwy, ptaki migrujące nocą, sowy oraz wybrane gatunki wykonujące w powietrzu pokazy godowe,
- c) na obszarach wyjątkowo cennych dla awifauny lęgowej.

Gmina Dobrzyca znajduje się częściowo na terenie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Dąbrowy Krotoszyńskie, należącego do sieci obszarów Natura 2000, na terenie którego występują m.in. bocian

¹¹ Informacje zawarte na stronie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska www.gdos.gov.pl

¹² www.ambiens.pl

¹³ Wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, Szczecin 2008

czarny, bocian biały, pogorzałka, kania czarna, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, rybołów, derkacz, żuraw i gąsiorek. Ponadto teren objęty opracowaniem znajduje się częściowo w obrębie obszaru ważnego dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji Dąbrowy Krotoszyńskie, na terenie którego występują m. in. takie ptaki jak bocian czarny, bocian biały, bielik, żuraw, gołąb siniak, gąsiorek, łabędź niemy, gęgawa, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, derkacz, żuraw i rycyk. Niniejsze gatunki ptaków charakteryzują się ponadprzeciętnym ryzykiem kolizji z siłowniami wiatrowymi, w tym dla bociana białego, kani czarnej, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego ryzyko to jest wysokie, a dla kani rudej i bielika bardzo wysokie.¹⁴

Na obecnym etapie nie ma możliwości jednoznacznego określenia skali ewentualnych negatywnych oddziaływań elektrowni wiatrowych na ptaki, w szczególności na w/w obszary. Ryzyko wystąpienia kolizji jak i pozostałych oddziaływań na ptaki, w tym na gatunki chronione występujące na terenie gminy wystawić może w przypadku lokalizacji siłowni wiatrowych bezpośrednio w obrębie lub w sąsiedztwie w/w obszarów. Obecnie pozwolenie na budowę zostało wydane dla elektrowni wiatrowych w obrębie Galew, Dobrzyca, Strzyżew, Sośniczka, Izbiczo. Toczy się także postępowanie o wydanie pozwolenia na budowę dla elektrowni wiatrowej w miejscowości Sośnica. Tereny przeznaczone pod budowę elektrowni wiatrowych znajdują się także w m. Koźminiec i Fabianów.

Procedura oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na awifaunę powinna przebiegać w 3 kolejno następujących po sobie etapach:

- ocena wstępna (screening),
- monitoring przedrealizacyjny,
- monitoring porealizacyjny.

Ocena wstępna ma charakter pracy studialnej wykonywanej przez eksperta-ornitologa.¹⁵

Elektrownie wiatrowe mogą mieć negatywny wpływ na populacje nietoperzy i ich siedliska poprzez:

- degradację, zakłócenia lub niszczenie siedlisk i korytarzy migrowania,
- degradację, zakłócenia lub niszczenie miejsc rozrodu,
- zwiększone ryzyko kolizji nietoperzy w locie,
- dezorientację nietoperzy na skutek emisji ultradźwięków.

Dokumentem wskazującym na właściwe planowanie w zakresie elektrowni wiatrowych są „Tymczasowe wytyczne dotyczące ocen oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze (wersja II, grudzień 2009).

W chwili obecnej w fazie projektu jest opracowanie pt.: „Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” z 2011 r. Na podstawie powyższych dokumentów wnioskuje się, że z lokalizacji turbin wiatrowych należy wykluczyć:

1. obszary Natura 2000, na których jednym z przedmiotów ochrony są nietoperze,
2. tereny w promieniu 3 km od:
 - a) istotnych dla integralności obszaru Natura 2000 letnich i zimowych schronień lub miejsc rojenia (swarmingu) nietoperzy z gatunków będących przedmiotem ochrony tego obszaru,
 - b) letnich kolonii nietoperzy, w których w ciągu ostatnich 5 lat przynajmniej raz stwierdzono jedną

¹⁴ Projekt Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, Warszawa 2011

¹⁵ Wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, Szczecin 2008

z następujących liczb dorosłych osobników:

- 100 lub więcej nocków dużych,
- 50 lub więcej podkowców małych, mroczków pozłocistych lub mroczków posrebrzanych,
- 30 lub więcej nocków łydkowłosych lub nocków orzęsionych,

c) zimowisk nietoperzy (w tym ich zwartych kompleksów), w których w ciągu ostatnich 5 lat przynajmniej raz stwierdzono zimowanie jednej z następujących liczb osobników:

- 100 lub więcej nietoperzy z dowolnych gatunków, albo,
- 30 lub więcej podkowców małych, albo,
- łącznie 10 lub więcej nocków Bechsteina, nocków łydkowłosych i nocków orzęsionych,

3. tereny w promieniu 1 km od pozostałych istotnych (np. 30 dorosłych osobników) i stabilnych stanowisk letnich kolonii nietoperzy z gatunków uznawanych za narażone na kolizje z turbinami wiatrowymi (w stopniu bardzo wysokim, wysokim lub umiarkowanym), tereny w promieniu 1 km od granic kompleksów leśnych o powierzchni pow. 100 ha, będącymi ważnymi miejscami rozrodu nietoperzy.

Podane powyżej odległości graniczne należy uznać za minimalne. Nie oznacza to, że ich zastosowanie w każdym przypadku likwiduje zagrożenie zaistnienia znacząco negatywnego wpływu inwestycji na nietoperze. W wielu sytuacjach, w zależności od gatunków nietoperzy na danym stanowisku oraz układu terenu, strefa wykluczeń z lokalizacji farm wiatrowych wokół kolonii rozrodczych lub zimowisk może być większa. Decyzja taka powinna być oparta o wyniki terenowych badań detektorowych, za których wykonanie odpowiedzialny jest inwestor.

Przedstawione powyżej wytyczne należy koniecznie uwzględniać w przypadku decyzji dotyczących lokalizacji wiatrowych. Inwestorzy chcący założyć przedsięwzięcie polegające na budowie i eksploatacji siłowni wiatrowych zobligowani są do przestrzegania wszelkich zapisów dotyczących ochrony terenów i gatunków cennych przyrodniczo.

Obecność turbin wiatrowych zlokalizowanych na użytkach rolnych umożliwia ich dalsze wykorzystanie pod uprawę lub pastwiska. Pojedyncza elektrownia zajmuje teren kilkunastu metrów kwadratowych, obsługa ogranicza się do dwóch przeglądów w ciągu roku. Ściśle należy natomiast przestrzegać zasady zakazującej wznoszenia elektrowni wiatrowych w bliskim sąsiedztwie siedzib ludzkich. Naruszenie tej zasady może być źródłem niezadowolenia tej części społeczeństwa, dla której zbyt bliskie sąsiedztwo urządzeń, ich stała obecność w krajobrazie i powodowany nią efekt cienia jest czynnikiem stresowym.

Należy zachować taką odległość terenów przeznaczonych pod lokalizację elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą od terenów wymagających ochrony przed hałasem, która zapewni dotrzymanie akustycznych standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych na terenach podlegających ochronie lub odległość mniejszą, ale przy zastosowaniu środków ograniczających emisję hałasu co najmniej do poziomów dopuszczalnych. Przy wyborze lokalizacji elektrowni wiatrowych należy także uwzględnić wymogi ochronne zawarte w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, ze zm.).

Dla elektrowni wiatrowych, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1397 ze zm.) zaliczają się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać

na środowisko ocena wpływu na środowisko jest przeprowadzana na etapie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia.

W związku z budową biogazowni konieczne będzie zajęcie terenu przez budowle dotyczące bezpośrednio instalacji biogazowni, obiekty i budowle towarzyszące oraz drogi i place manewrowe.

Pod warunkiem prawidłowo prowadzonej eksploatacji biogazownia nie powinna powodować uciążliwości zapachowych dla okolicznych mieszkańców. Sam proces technologiczny przebiegać powinien w szczelnych, hermetycznych zbiornikach. Funkcjonowanie biogazowni wiąże się z emisją hałasu i substancji do powietrza związanego z pracą urządzeń instalacji oraz pojazdów ją obsługujących. W wyniku procesu technologicznego powstanie biogaz będący mieszkanką metanu (CH_4), dwutlenku węgla (CO_2), siarkowodoru (H_2S) oraz innych gazów śladowych. Spalanie biogazu w jednostce kogeneracyjnej wiązać się będzie z emisją zanieczyszczeń do środowiska. Przy lokalizacji biogazowni unikać należy obszarów chronionych i terenów zalewowych oraz bliskiego sąsiedztwa budynków mieszkalnych. Przy prawidłowo wybranej lokalizacji i technologii obiekt nie powinien powodować przekroczeń dopuszczalnych poziomów emisji substancji do powietrza i emisji hałasu dla terenów akustycznie chronionych.

W odniesieniu do plantacji roślin energetycznych pamiętać należy, iż wielkoobszarowe uprawy energetyczne negatywnie wpływają na krajobraz, a niektóre gatunki roślin mogą być inwazyjne.

Wzrastające potrzeby w zakresie produkcji rolniczej biomasy na cele energetyczne mogą wywołać zwiększenie się powierzchni użytków rolnych, co może doprowadzić do strat w populacji zwierząt i roślin oraz mieć negatywny wpływ na ekosystemy leśne, łąkowe oraz obszary bagienne i wodne. Innym zagrożeniem dla bioróżnorodności jest powstanie wielkich obszarów monokultur¹⁶ znacząco redukujących bogactwo gatunków naturalnych występujących w obecnych zróżnicowanych systemach użytkowania gruntów.¹⁷ Wielkoobszarowe uprawy energetyczne mogą prowadzić do ograniczenia lub wręcz eliminacji bioróżnorodności i powodować wyjałowienie gleby.¹⁸ W przypadku uprawy roślin energetycznych, które sprowadzane są z zagranicy istnieje zagrożenie inwazją obcych gatunków roślin, a więc konkurencja i wypieranie (spowodowane przewagą selektywną) oraz krzyżowanie z rodzimymi gatunkami, dające mieszańce zdolne opanować ekosystem. Zdolność do nadmiernego rozmnażania się powoduje, że gatunki te są szkodliwe, zarówno dla środowiska przyrodniczego, jak i dla gospodarki, powodują bowiem uciążliwe zachwaszczenie ekosystemów naturalnych i upraw rolniczych. Rdestowce i barszcze uznawane są w większości krajów europejskich za gatunki bardzo inwazyjne. Do upraw pozostałych obcych gatunków roślin energetycznych należy podchodzić zgodnie ze stosowaną w ochronie przyrody zasadą przezorności. Dotyczy to zwłaszcza takich gatunków, jak ślazier pensylwański, miskanty oraz spartina preriowa. Jednostronna uprawa roślin wyczerpujących glebę z substancji organicznej bez jej uzupełniania w postaci nawożenia organicznego prowadzi do ubywania próchnicy glebowej (dehumifikacji). Do degradacji substancji organicznej najbardziej przyczyniają się

¹⁶ Monokultura - system rolniczy polegający na wieloletnim uprawianiu na tym samym obszarze roślin jednego gatunku,

¹⁷ <http://www.klimatarolnictwo.pl/biomasa/trudne-pytania/oddziaływanie-na-srodowisko>, dr Jerzy Kozyra Zakład Agrometeorologii i Zastosowań Informatyki Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach

¹⁸ www.biomasa.org

m.in. rośliny okopowe kukurydza oraz rośliny oleiste.¹⁹ Produkcja biomasy na cele energetyczne może wpływać na dostępność i jakość wód. Uprawy wykorzystują różne ilości wód powierzchniowych i gruntowych, co jest uzależnione od gospodarowania wodą przez rośliny oraz od tego czy uprawy wymagają nawadniania.²⁰ Intensyfikacja produkcji roślinnej stanowi zagrożenie dla jakości i trwałości systemu agroekologicznego będąca konsekwencją zaorywania trwałych użytków zielonych i wykorzystywania ich pod wysokotowarowe uprawy rolnicze. Powoduje także zagrożenie dla pożytecznych owadów, ptaków, płazów, gadów i drobnych ssaków, a w przypadku eutrofizacji wód powierzchniowych – także ryb i innych organizmów wodnych.²¹

Wskazane jest prowadzenie urozmaiconego rozwoju upraw energetycznych by nie doprowadzić do powstania wielkoobszarowych monokultur roślin energetycznych. Możliwe jest uprawianie roślin energetycznych pod pewnymi warunkami. W skali krajobrazu powierzchnia upraw nie powinna być zbyt duża, zróżnicowane powinny być gatunki uprawianych roślin, a także pewne obszary pozostawione jako nieużytkowane.²² Przed dokonaniem wyboru miejsca planowanego pod uprawę biomasy powinna być dokonana uprzednio ocena przyrodnicza w celu wykluczenia spod inwestycji terenów stanowiących istotny element środowiska przyrodniczego np. tereny podmokłe, wrzosowiska. Wskazane jest prowadzenie uprawy biomasy na terenach nie wyróżniających się szczególnymi walorami przyrodniczymi.

Nie przewiduje się znacząco negatywnych oddziaływań przedmiotowych inwestycji na tereny chronione na mocy zapisów ustawy o *ochronie przyrody* oraz inne tereny cenne przyrodniczo na terenie Gminy. Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie wpłyną znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo. Nie przewiduje się wpływu realizacji inwestycji na ich integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000. Realizacja przedsięwzięć prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych.

Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. W przypadku wystąpienia konieczności lokalizacji przedsięwzięcia w sąsiedztwie obszarów chronionych prace będą prowadzone ze szczególną ostrożnością. W chwili zagrożenia zajścia trwałej zmiany stosunków wodnych w obrębie chronionych siedlisk podjęte zostaną niezwłocznie działania naprawcze. Drzewa i krzewy zostaną zabezpieczone matami ochronnymi przed uszkodzeniami mechanicznymi. Szczególną uwagę zwróci się na drzewa dziuplaste – mogące być siedliskiem ptaków, nietoperzy, chronionych bezkręgowców. Nie można jednak

¹⁹ M. Hałuzo, R. Musiał, *Zasoby biomasy w województwie pomorskim, uwarunkowania przestrzenne i kierunki ich wykorzystania do produkcji energii elektrycznej i ciepła*, Poradnik dla organów samorządu lokalnego, Słupsk – Gdańsk, lipiec 2010 r.

²⁰ <http://www.klimatarolnictwo.pl/biomasa/trudne-pytania/oddziaływanie-na-srodowisko>, dr Jerzy Kozyra Zakład Agrometeorologii i Zastosowań Informatyki Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach

²¹ M. Hałuzo, R. Musiał, *Zasoby biomasy w województwie pomorskim, uwarunkowania przestrzenne i kierunki ich wykorzystania do produkcji energii elektrycznej i ciepła*, Poradnik dla organów samorządu lokalnego, Słupsk – Gdańsk, lipiec 2010 r.

²² Streszczenie Prognozy oddziaływania na Środowisko projektu Programu rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa lubelskiego, Lublin, maj 2013

wykluczyć zajęcia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji. Nie powinno to jednak wpłynąć znacząco negatywnie na różnorodność biologiczną. Wycinka drzew oraz ingerencja w środowisko naturalne ograniczona będzie do niezbędnego minimum.

Na wszystkich etapach: projektowym, budowy i późniejszej eksploatacji przedsięwzięcia realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, w szczególności strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania chronionych gatunków ptaków oraz przebieg korytarzy ekologicznych. Prace będą wykonywane z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizacją inwestycji. Realizacja i eksploatacja przedsięwzięcia będzie prowadzona w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu.

W zależności od rodzaju, skali i lokalizacji danego przedsięwzięcia konieczne będzie rozpatrzenie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Przedsięwzięcia polegające na wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii są inicjowane głównie przez inwestorów prywatnych, nie przez jednostki samorządowe. Inwestor podejmując kroki w kierunku uzyskania decyzji środowiskowych winien mieć na względzie aspekty ekologiczne i stosować się do aktualnych zapisów prawa w tym zakresie. Prace projektowe i realizacyjne będą prowadzone w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Pod warunkiem wyboru prawidłowej lokalizacji oraz realizacji i eksploatacji, zgodnie z zasadami ochrony środowiska, powstanie planowanych obiektów i plantacji roślin energetycznych nie będzie znacząco negatywnie wpływać na chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów, w tym na ptaki i nietoperze.

Bilans korzyści wynikający z powstania niniejszych inwestycji będzie zdecydowanie większy niż bilans potencjalnych negatywnych oddziaływań. Budowa biogazowni pozwoli m. in. na efektywne i proekologiczne wykorzystanie odpadów z produkcji rolnej i przetwórczej. Metan wyprodukowany w biogazowni można będzie dostarczać, jako paliwo gazowe, w tym jako źródło energii cieplnej lub przez jego spalanie produkować energię elektryczną. Wytworzenie energii elektrycznej przez elektrownie wiatrowe nie będzie związane z potrzebą spalania żadnego paliwa.

Są to, zatem alternatywne rozwiązania względem konwencjonalnych elektrowni wykorzystujących wysokoemisyjne spalanie węgla kamiennego i pozyskiwania ciepła ze spalania węgla i drewna.

Zaletą energii odnawialnej jest eliminacja wytwarzania odpadów i emisji do powietrza na etapie eksploatacji systemu. W każdym przypadku emisja zanieczyszczeń do powietrza będzie mniejsza niż podczas spalania węgla kamiennego, który na chwilę obecną stanowi główne paliwo opałowe w kotłowniach. Również stosowanie systemu podgrzewania chociażby wody dzięki energii solarnej spowoduje zmniejszenie stopnia emisji. Zadania te będą zatem mieć stały pozytywny wpływ na klimat poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, a tym samym na kształtowanie się warunków termicznych na tym terenie.

W Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020) wspieranie rozwoju OZE w szczególności mikroinstalacje w rolnictwie zostało wymienione jako jedno z działań mających na celu dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu.

Zadanie 36²³

Przedsięwzięcie polegać będzie na budowie punktu gromadzenia odpadów problemowych na terenie którego od mieszkańców (głównie gminy Dobrzyca) przyjmowane i magazynowane będą odpady problemowe (w tym odpady niebezpieczne) pochodzących z gospodarstw domowych. Punkt ma powstać w Dobrzycy przy ul. Jarocińskiej. Punkt stanowić będzie element wspólnego systemu gospodarki odpadami Porozumienia międzygminnego podpisanego 7 października 2008 roku w Jarocinie, zrzeszającego 17 gmin powiatów jarocińskiego, średzkiego, gostyńskiego, pleszewskiego, śremskiego i poznańskiego. Porozumienie Międzygminne powstało w celu prowadzenia wspólnej polityki i działań dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa oraz stworzenia zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji oraz urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, spełniających wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska. Odpady gromadzone w punkcie, po uzyskaniu ilości transportowych odbierane będą bezpośrednio przez podmioty posiadające niezbędne zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami lub przewożone będą do zbiorczego punktu gromadzenia odpadów problemowych w projektowanym Zakładzie Zagospodarowania Odpadów Jarocin z siedzibą w Witaszyczkach (ZZO) lub do innej instalacji na terenie województwa. Tam odpady poddawane będą procesom odzysku, unieszkodliwiania lub transportowane będą do unieszkodliwiania w specjalistycznych instalacjach na terenie województwa.

Najważniejsze elementy punktu gromadzenia odpadów problemowych:

- plac utwardzony (plac magazynowy na pojemniki i kontenery, plac manewrowy dla pojazdów dostarczających i odbierających odpady, z wydzielonymi miejscami postojowymi dla pojazdów osobowych), wraz z systemem kanalizacji odprowadzającym wody deszczowe i roztopowe, urządzeniami podczyszczającymi (np. separator z osadnikiem),
- pomieszczenie na odpady niebezpieczne (w postaci budynku o szczelnej podłodze, lub zestawu specjalnych kontenerów do magazynowania odpadów niebezpiecznych),
- kontenery na odpady inne niż niebezpieczne,
- budynek socjalno-biurowy,
- przyłącze wodociągowe, kanalizacyjne i energii elektrycznej,
- system oświetlenia placu,
- zieleni izolacyjna i ogrodzenie.

Na obszarze przewidzianym pod planowane przedsięwzięcie znajdują się tereny zielone przy oczyszczalni ścieków. Przedmiotowa działka objęta jest zmianą miejscowego planu zagospodarowania

²³ opracowano na podstawie zapisów karty informacyjnej przedsięwzięcia

przestrzennego gminy Dobrzyca i oznaczona na rysunku planu symbolem „O”, który oznacza obszar przeznaczony na teren infrastruktury technicznej, gospodarowanie odpadami.

Sąsiedztwo planowanej inwestycji stanowią tereny oczyszczalni ścieków, tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, tereny wykorzystywane rolniczo, a także zabudowa mieszkaniowa. Najbliższa zabudowa mieszkaniowa znajduje się w odległości 30 m na zachód od przedmiotowej lokalizacji (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna). Obszar ten jest całkowicie przekształcony przez człowieka, pokryty jest roślinnością trawiastą oraz drzewami liściastymi przeznaczonymi do wycinki. Jest to obszar przekształcony antropogenicznie, brak tu obiektów cennych przyrodniczo, siedlisk czy gatunków chronionych.

W Punkcie zbierane będą odpady problemowe, tj. zarówno odpady niebezpieczne jak i inne niż niebezpieczne, przede wszystkim samodzielnie wydzielone przez mieszkańców ze strumienia odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych, np. baterie, świetlówki, opakowania po farbách, lakierach, olejach, stare meble i sprzęty czy gruz z drobnych remontów. Na terenie Punktu znajdować się będą kontenery i pojemniki na odpady inne niż niebezpieczne, natomiast odpady niebezpieczne przechowywane będą w zadaszonym i zamykanym pomieszczeniu magazynowym. Pomieszczenie magazynowe dla odpadów niebezpiecznych wyposażone będzie w atestowane pojemniki, beczki i kontenery. Samo pomieszczenie będzie uszczelnione, zadaszone i zamykane. Wszystkie kontenery pojemniki i pomieszczenia będą odpowiednio opisane.

Realizacja w/w zadania odbywać się będzie z udziałem maszyn i urządzeń budowlanych oraz pojazdów transportujących, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszają powierzchnię ziemi. W czasie eksploatacji oddziaływanie na powietrze ograniczać się będzie do emisji spalin z pojazdów poruszających się po terenie obiektu. Oddziaływanie na klimat akustyczny ograniczać się będzie do emisji hałasu związanego z poruszaniem się pojazdów po terenie obiektu. Planowana działalność nie wpłynie na zmianę, a tym samym na pogorszenie istniejącego stanu gleby, jeśli prowadzona będzie zgodnie z przyjętymi założeniami, w szczególności, jeśli prawidłowo prowadzona będzie gospodarka odpadami (odpowiednie zabezpieczenia pojemników, szczególnie z odpadami niebezpiecznymi), gospodarka wodno-ściekowa, w dobrym stanie utrzymywana będzie powierzchnia utwardzona pod ruch pojazdów ciężkich.

Na etapie realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia wystąpi konieczność zajęcia dodatkowego terenu w związku z usytuowaniem zapleczy budowy, baz materiałowych oraz dróg dojazdowych. Zaplecza budowy powinny znajdować się w znacznej odległości od obszarów chronionych oraz od terenów o wysokich walorach przyrodniczych. Teren powierzchni ziemi po zakończeniu prac zostanie uporządkowany.

Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwale lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na rośliny, różnorodność biologiczną, zwierzęta. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- zaburzenie stosunków wodnych, w szczególności w odniesieniu do niewielkich oczek wodnych, stawów i podmokłych łąk,

- likwidacja i fragmentacja ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt,
- nieumyślne płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac,
- zanieczyszczenie i zubożenie siedlisk cieków wodnych położonych blisko inwestycji,
- możliwość zajścia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawanie odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych.

Powyższe oddziaływania będą mieć charakter lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo. Punkt powstanie na terenie przekształconym już wcześniej przez człowieka, nie wykazującym wartości przyrodniczych oraz w znacznej odległości do terenów objętych ochroną akustyczną.

W związku z powyższym nie przewiduje się bezpośredniego wpływu realizacji inwestycji na obszary objęte ochroną, w tym obszary Natura 2000, ich integralność i spójność sieci.

W ramach przedmiotowej inwestycji przewidzianych będzie szereg rozwiązań mających na celu zabezpieczenie środowiska gruntowo-wodnego, w tym wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem. Planowane przedsięwzięcie ze względu na swoją skalę i charakter, pod warunkiem wyboru prawidłowej lokalizacji oraz realizacji i eksploatacji, zgodnie z zasadami ochrony środowiska, nie będzie znacząco negatywnie wpływać na środowisko, w tym chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów. Mogą wystąpić oddziaływania pośrednie związane z emisją hałasu i zanieczyszczeń do powietrza, związane z pracą maszyn budowlanych na etapie budowy oraz z poruszaniem się pojazdów po terenie punktu w trakcie jego eksploatacji. Ze względu na skalę planowanej inwestycji nie przewiduje się wpływu tego zadania na klimat.

Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko. Czas pracy ograniczony będzie do niezbędnego minimum. Realizacja zadania odbywać się będzie za pomocą wysoko sprawnego sprzętu, nowoczesnych materiałów i technik budowlanych. W przypadku zagrożenia zajścia trwałej zmiany stosunków wodnych w obrębie chronionych siedlisk podjęte zostaną niezwłocznie działania naprawcze.

Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Drzewa i krzewy mogące ulec uszkodzeniu podczas prowadzenia robót budowlanych zostaną odpowiednio zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi. Szczególną uwagę zwróci się na drzewa dziuplaste – mogące być siedliskiem ptaków, nietoperzy, chronionych bezkręgowców. Realizacja inwestycji wiązać się będzie potrzebą kilku drzew znajdujących się na terenie planowanego przedsięwzięcia. Nie powinno to jednak wpłynąć znacząco negatywnie na różnorodność biologiczną. Wycinka drzew oraz ingerencja w środowisko naturalne ograniczona będzie do niezbędnego minimum. Po zakończeniu robót budowlanych teren budowy zostanie przywrócony do stanu poprzedniego.

Planowane zadanie nie wpłynie na pogorszenie się istniejącego stanu wód powierzchniowych i wód podziemnych, zwłaszcza, że prace będą prowadzone z uwzględnieniem aspektów ekologicznych. W ramach eksploatacji Punktu prowadzona będzie prawidłowa gospodarka odpadami (odpowiednie

zabezpieczania pojemników, szczególnie z odpadami niebezpiecznymi), racjonalna gospodarka wodno-ściekowa, w dobrym stanie utrzymywana będzie powierzchnia utwardzona i urządzenia odprowadzające wody z powierzchni utwardzonych. Obiekt zostanie odpowiednio zabezpieczony przed niekontrolowanym przedostawaniem się odpadów z terenu obiektu na tereny sąsiadujące oraz przed możliwością przedostania się zwierząt na teren przedsięwzięcia. Planowana inwestycja nie będzie negatywnie oddziaływała na dobra materialne okolicznych mieszkańców. Warunki realizacji przedmiotowej inwestycji zostały określone w wydanej przez Burmistrza Gminy Dobrzyca decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Za realizacją zadania przemawia konieczność dostosowania systemu gospodarki odpadami na terenie gminy do przepisów ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152 poz. 897 ze zm.). Przedsięwzięcie będzie miało pozytywny wpływ na środowisko poprzez zwiększenie ilości odpadów poddanych recyklingowi oraz oddzieleniu odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Przedsięwzięcie powinno spełniać wymogi funkcjonalności, bezpieczeństwa, ochrony środowiska i być łatwo dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy.

Zadanie 38

Usuwanie azbesto-cementowych pokryć dachowych będzie realizowane na terenie gminy przez firmy specjalizujące się w tym zakresie. Przed wykonaniem prac wymagane jest zabezpieczenie terenu dla prac prowadzonych na wysokości. Pracownicy zobowiązani są posiadać przeszkolenie oraz odzież ochronną i maski. Odpady azbestowe będą przez wykwalifikowaną firmę magazynowane na paletach w stosach do ok. 1 Mg, następnie przez tą firmę zabezpieczane i transportowane na wskazane składowisko odpadów azbestowych. Demontaż azbestowych pokryć dachowych nie może być prowadzony we własnym zakresie przez mieszkańców ze względu na zbyt duże ryzyko wystąpienia zanieczyszczenia środowiska włóknami azbestowymi oraz z uwagi na zagrożenie zdrowia.

Prace prowadzone przez wyspecjalizowane firmy będą postępowały przy użyciu sprzętu mechanicznego, który spowoduje chwilową emisję hałasu i zanieczyszczeń do powietrza. Analogiczne oddziaływania wystąpią podczas transportu azbestu na składowisko. Emisja ta będzie chwilowa oddziałująca w nieznaczny sposób na powietrze, gleby, rośliny i ludzi. Będzie się odbywała w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Prace z użyciem sprzętu mechanicznego będą prowadzone w dzień. Podczas realizacji i eksploatacji nie zostaną naruszone stanowiska gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną i siedliska cenne przyrodniczo.

Ewentualny wzrost zagrożenia dla okolicznych mieszkańców podczas prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu będzie krótkotrwały. Podczas prowadzenia prac zachowane zostaną odpowiednie standardy w zakresie minimalizacji negatywnego oddziaływania zgodnie z wymaganiami obowiązujących przepisów. Jego oddziaływanie będzie mieć więc charakter pomijalny. W przypadku osób, które będą przeprowadzać prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, stwierdzić należy zwiększenie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia negatywnych oddziaływań wynikających z narażenia na kontakt z wyrobami zawierającymi azbest. Należy jednak podkreślić fakt,

iż zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność w tym zakresie mogą podejmować tylko wykwalifikowane firmy. Personel zatrudniony przez te firmy jest wyposażony w odpowiednie środki ochrony osobistej i świadomy zagrożeń związanych z prowadzonymi pracami (wysoka świadomość zagrożenia). W ramach prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami stosowany jest szereg środków minimalizujących wystąpienie negatywnego oddziaływania (zarówno w odniesieniu do pracowników jak i osób postronnych).

Realizacja zadania będzie miała dość ograniczone oddziaływanie na ludzi, różnorodność biologiczną, roślinność i zwierzęta. Pewne oddziaływania wystąpić mogą w odniesieniu do gatunków zwierząt. Z uwagi na zakres działań oraz założone działania minimalizujące, nie można rozpatrywać ich w kontekście wpływu na bioróżnorodność, a jedynie w kontekście oddziaływania na gatunki chronione.

Pod warunkiem zastosowania odpowiedniej technologii oraz przestrzeganiu obowiązujących przepisów realizacja przedsięwzięcia nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne w odniesieniu do oddziaływań jakie obecnie występują w tym zakresie. Może wystąpić oddziaływanie na powietrze atmosferyczne związane ze zwiększeniem stężenia włókien azbestu w powietrzu podczas jego usuwania z budynków. Oddziaływanie to będzie miało charakter krótkotrwały i lokalny. Przy uwzględnieniu odpowiedniego reżimu robót oddziaływanie to będzie skutecznie ograniczone. Oddziaływanie podczas przedsięwzięcia związane będzie również z emisją zanieczyszczeń do powietrza i hałasu podczas transportu usuniętych materiałów na składowisko. Biorąc pod uwagę małą ilość obiektów, z których konieczne będzie usuwanie azbestu w porównaniu do czasu realizacji przedsięwzięcia niniejsze oddziaływania nie będą znaczące. Realizacja przedsięwzięcia nie będzie w sposób bezpośredni oddziaływała na powierzchnię ziemi.

Azbest występuje tylko na terenie zamieszkałym, w skupiskach siedzib ludzkich, głównie w postaci pokryć dachowych. Realizacja analizowanego przedsięwzięcia nie będzie miała negatywnego wpływu na większość gatunków zwierząt, gdyż na terenach zurbanizowanych i wokół zabudowań występują one w ograniczonej ilości i zakresie (szczególnie w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących).

Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo.

Nie przewiduje się, aby omawiane zadania znacząco negatywnie oddziaływały na ludzi, różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny oraz cel i przedmiot ochrony Natura 2000. Podczas prac nie dojdzie do naruszenia cennych przyrodniczo siedlisk (w tym obszarów objętych ochroną prawną), ani do naruszenia stanowisk gatunków objętych ochroną. Planowane zadanie nie spowoduje zachwiania równowagi występujących na danym terenie ekosystemów. Prace spowodują oddziaływania chwilowe i nie wpłyną na trwałe pogorszenie się stanu środowiska.

W przypadku wykonywania prac związanych z usuwaniem azbestu z budynków należy pamiętać, że stanowią one potencjalne siedlisko chronionych gatunków ptaków (w tym jerzyka i wróbla). Drugą grupą gatunków, będącą pod wpływem zagrożenia tego rodzaju inwestycji to nietoperze wykorzystujące większe przestrzenie, np. strychy, poddasza itp. Są to przede wszystkim nocek duży i podkowiec mały. Nieodpowiednio prowadzone prace mogą nie tylko powodować niszczenie chronionych gatunków zwierząt, ich lęgów lub miejsc gniazdowania, ale również przeprowadzone prace modernizacyjne mogą

uniemożliwiać im późniejszego wykorzystywania tych obiektów jako miejsce gniazdowania lub też miejsce odpoczynku.

Przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. W przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków zwierząt termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów lęgowych ptaków oraz okresów rozrodczych i hibernacji nietoperzy. Najodpowiedniejszy terminem do prowadzenia prac zmierzających do zabezpieczenia zinwentaryzowanych miejsc, w których nietoperze mogłyby się ukryć jest sierpień-wrzesień. Jeśli wykonanie prac w tym terminie jest niemożliwe, można je zrealizować pod koniec marca lub w pierwszych dniach kwietnia, jednak dopiero po ustąpieniu mrozów.²⁴

W przypadku, gdy budynek stanowi siedlisko ptaków lub nietoperzy, niezbędne jest uzyskanie zezwolenia od Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub/i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na zniszczenie siedlisk, w trybie art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.). Ostateczne zatkanie takich miejsc może nastąpić dopiero po upewnieniu się, że wszystkie zwierzęta je już opuściły. W decyzji określony zostaje możliwy termin wykonania prac oraz sposób przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. Kompensacja w tym przypadku polega najczęściej na zawieszeniu przez wykonawcę robót wyznaczonej liczby skrzynek różnego typu dla ptaków i nietoperzy. W wytycznych może znaleźć się zapis o konieczności pozostawienia otwartych (bez założonych kratek) wlotów do stropodachu.

Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Prace z użyciem sprzętu mechanicznego prowadzone będą poza okresem lęgowym ptaków, ich okresem zimowania i przelotu. Urząd Gminy będzie informować inwestorów o obowiązku ochrony fauny i flory w czasie prowadzenia prac.

Pod warunkiem zastosowania odpowiedniej technologii oraz przestrzeganiu obowiązujących przepisów realizacja przedsięwzięcia nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne w odniesieniu do oddziaływań jakie obecnie występują w tym zakresie. Może wystąpić oddziaływanie na powietrze atmosferyczne związane ze zwiększeniem stężenia włókien azbestu w powietrzu podczas jego usuwania z budynków. Oddziaływanie to będzie miało charakter krótkotrwały i lokalny. Przy uwzględnieniu odpowiedniego reżimu robót oddziaływanie to będzie skutecznie ograniczone. Oddziaływanie podczas przedsięwzięcia związane będzie również z emisją zanieczyszczeń do powietrza i hałasu podczas transportu usuniętych materiałów na składowisko. Biorąc pod uwagę małą ilość obiektów, z których konieczne będzie usuwanie azbestu w porównaniu do czasu realizacji przedsięwzięcia niniejsze oddziaływania nie będą znaczące. Realizacja przedsięwzięcia nie będzie w sposób bezpośredni oddziaływała na powierzchnię ziemi.

Identyczne oddziaływania wystąpią w przypadku realizacji inwestycji na terenie lub w sąsiedztwie obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej i Dąbrowy Krotoszyńskie*, Obszaru Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*. Nie przewiduje się bezpośredniego wpływu realizacji inwestycji na pomniki przyrody oraz inne obszary cenne przyrodniczo na terenie gminy. Prace

²⁴ informacje uzyskane od RDOŚ w Poznaniu

mogą być jednak prowadzone w sąsiedztwie tych obszarów i oddziaływać na ich teren pośrednio poprzez emisję hałasu i zanieczyszczeń do powietrza podczas wykonywania prac budowlanych.

Powyższe oddziaływania wystąpią na etapie realizacji inwestycji, będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i nie powinny wpływać znacząco negatywnie na w/w obszary cenne przyrodniczo.

Nie przewiduje się, aby omawiane zadania znacząco negatywnie oddziaływały na ludzi, różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny oraz cel i przedmiot ochrony Natura 2000. Podczas prac nie dojdzie do naruszenia cennych przyrodniczo siedlisk (w tym obszarów objętych ochroną prawną), ani do naruszenia stanowisk gatunków objętych ochroną. Planowane zadanie nie spowoduje zachwiania równowagi występujących na danym terenie ekosystemów. Prace spowodują oddziaływania chwilowe i nie wpłyną na trwałe pogorszenie się stanu środowiska. Można dopatrywać się pośrednich oddziaływań związanych z emisją zanieczyszczeń do powietrza i emisją hałasu od środków wykorzystywanych do transportu azbestu) na bioróżnorodność. Jednak oddziaływanie takie ma pomijalną wielkość.

Podczas realizacji przedsięwzięcia zostaną podjęte wszelkie działania zapobiegające potencjalnym negatywnym oddziaływaniom poprzez zastosowanie sprzętu o wysokiej sprawności, dostosowanie terminu i czasu prac do warunków panujących na danym terenie. Drzewa i krzewy zostaną zabezpieczone matami ochronnymi przed uszkodzeniami mechanicznymi. Realizator przedsięwzięcia będzie miał na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie oraz przebieg korytarzy ekologicznych. Prace będą wykonywane z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizacją inwestycji. Realizacja i eksploatacja przedsięwzięcia będzie prowadzona w sposób wykluczający możliwość znacząco negatywnych oddziaływań na wyżej wymienione oraz pozostałe komponenty środowiska. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu.

Realizacja zadania będzie miała pośrednio pozytywny wpływ na krajobraz. Podczas wykonywania przedsięwzięcia może wystąpić konieczność przeprowadzanie innych prac remontowych na budynkach, co wpłynie pozytywnie na ich walory estetyczne.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest będzie mieć pozytywny wpływ na zdrowie ludzi mieszkających, pracujących lub też wykorzystujących do innych celów obiekty, w których wykorzystywane są materiały zawierające azbest.

Pozytywne oddziaływanie związane jest także z ograniczeniem ryzyka powstawania „dzikich” składowisk odpadów. Nie przewiduje się oddziaływania przedsięwzięcia na zasoby naturalne oraz zabytki. Realizacja tego zadania nie będzie powodowała także oddziaływania na klimat. Skutkiem realizacji Programu może być zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery w wyniku prac termomodernizacyjnych, jednak efekt ten w pewien sposób będzie niwelowany przez dodatkową emisję zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów transportujących azbest na składowiska.

Realizacja zadania będzie w sposób bezpośredni wpływała na krajobraz. Pozytywne efekty jego wdrożenia będą wpływały natomiast na krajobraz w sposób pośredni. Usuwanie wyrobów zawierających

azbest wymuszać będzie również przeprowadzanie innych prac remontowych na budynkach (elewacji, termomodernizacji, prac dekarских), przez co poprawione zostaną ich walory estetyczne, a przez to będzie to wpływało pozytywnie na krajobraz i estetykę gminy Święciechowa. Pozytywnie na krajobraz będzie także wpływała działalność edukacyjna przewidziana w ramach realizacji programu, która przyczyniać się będzie do ograniczenia ilości dzikich wysypisk.

Usunięcie wyrobów azbestowych zawierających azbest ma na celu oczyszczenie terenu Gminy z azbestu zgodnie z założeniami *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu 2009 – 2032*.

Zadanie 39

Budowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych obejmować może budowę nowych lub przebudowę już istniejących ścieżek, budowę punktów widokowych i informacyjnych, małej architektury, prace w zakresie kształtowania zieleni (wycinki oraz nasadzenia nowych drzew, krzewów, roślin ozdobnych, wykonanie trawników), budowę oświetlenia oraz infrastruktury niezbędnej do prowadzenia monitoringu na tym terenie. Ich lokalizacja obejmować będzie najprawdopodobniej teren obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków *Dąbrowy Krotoszyńskie*, Obszaru Chronionego *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* teren w pobliżu pomników przyrody czy innych terenów cennych przyrodniczo na terenie Gminy.

Prace prowadzone będą po części przy użyciu urządzeń mechanicznych powodujących emisję spalin i hałasu oraz naruszenie powierzchni ziemi i roślin. Emisja ta będzie chwilowa będzie się odbywała w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu – będzie to oddziaływanie będzie mieć charakter lokalny i krótkotrwały i nie wpłynie znacząco negatywnie na powietrze, powierzchnię ziemi, ludzi, rośliny i zwierzęta oraz inne analizowane elementy. Po wykonaniu prac teren zostanie uporządkowany.

Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe lub średnioterminowe bezpośrednie negatywne oddziaływania na rośliny, różnorodność biologiczną, zwierzęta, w tym względem siedlisk i gatunków chronionych. Możliwe negatywne oddziaływania, które mogą mieć miejsce to:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- likwidacja i fragmentacja ekosystemów wskutek realizacji inwestycji,
- zmniejszenie różnorodności biologicznej w miejscu realizacji inwestycji,
- przerwanie szlaków migracyjnych zwierząt,
- nieumyślne płoszenie zwierząt podczas wykonywania prac,
- możliwość zajścia potrzeby usunięcia drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji.
- powstawanie odpadów, w tym nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych.

Nie przewiduje się wpływu realizacji przedmiotowych działań na klimat zarówno na etapie realizacji jak i eksploatacji.

Lokalizacja przedsięwzięcia powinna w możliwie najmniejszym stopniu kolidować z przebiegiem korytarzy ekologicznych. Ponadto zastosowanie w trakcie budowy i eksploatacji proekologicznych metod może w znacznym stopniu zmniejszyć niekorzystne oddziaływanie. Znaczna część prac będzie mogła być wykonana bez użycia ciężkiego sprzętu.

Podczas realizacji inwestycji wprowadzone będą określone środki minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko. W trakcie prowadzenia prac w obrębie lub sąsiedztwie obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000 prace będą prowadzone ze szczególną ostrożnością. Czas pracy ograniczony będzie do niezbędnego minimum. Prace będą wykonywane tylko w porze dnia. Realizacja zadania odbywać się będzie za pomocą wysoce sprawnego sprzętu, materiałów i technik budowlanych. Wszelkie podejmowane działania będą uwzględniały aspekty ekologiczne i będą zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Prace będą prowadzone z zachowaniem środków zabezpieczających powierzchnię ziemi i gleb, wody i otaczające środowisko przed zanieczyszczeniem ściekami lub odpadami powstającymi w związku z realizowanymi pracami. Pobliskie drzewa, krzewy i siedliska cenne przyrodniczo zostaną zabezpieczone w odpowiedni sposób uzgodniony z właściwym w tej sprawie organem. Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Inwestor jest zobowiązany do ochrony fauny i flory w czasie prowadzenia prac. Szczególną uwagę zwróci się na zachowanie i ochronę istniejących korytarzy ekologicznych w celu umożliwienia migracji roślin i zwierząt. Drzewa mogące ulec uszkodzeniu podczas prowadzenia robót budowlanych zostaną odpowiednio zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi. Szczególną uwagę zwróci się na drzewa dziuplaste mogące być siedliskiem ptaków, nietoperzy, chronionych bezkręgowców. Ingerencja w środowisko naturalne ograniczona będzie do niezbędnego minimum. Ponadto dążyć się będzie do ograniczenia wpływu inwestycji na rzeźbę terenu. Po zakończeniu robót budowlanych teren budowy zostanie uporządkowany.

Celem tego typu przedsięwzięć jest wyeksponowanie, zachowanie i rozwój obszarów cennych przyrodniczo na terenie gminy. Inwestycje te stanowią będą niezbędną pomoc przy prowadzeniu szeroko rozumianej edukacji ekologicznej zarówno wśród dzieci i młodzieży jak i dorosłych. Podczas budowy, modernizacji i późniejszej eksploatacji ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych będą respektowane wszelkie zakazy i warunki przebywania ustanowione dla danego terenu.

Ścieżki zostaną zabezpieczone przed możliwością zboczenia ze szlaku / wyznaczonej powierzchni dostępnej dla użytkowników i penetrowania środowiska znajdującego się poza ścieżką. W celu uniknięcia zaśmiecania, ścieżki, parki i przestrzeń zagospodarowana na terenie danych miejscowości będą zaopatrzone w pojemniki na odpady. Użytkownicy tych miejsc będą informowani o warunkach obowiązujących podczas korzystania z niej. Warunki te będą określone w celu ochrony cennych przyrodniczo komponentów środowiska i ich elementów. Niedopuszczalne będzie umyślne płoszenie zwierząt, zanieczyszczanie terenu, zdeptywanie roślinności. Realizacja przedsięwzięć przyniesie długotrwałe korzyści dla mieszkańców dzięki zwiększeniu możliwości poznawania przyrody oraz umożliwieniu korzystania z odpowiednio zagospodarowanego terenu. Ścieżki i parki zostaną zaopatrzone w tablice informacyjne.

Budowa oraz przebudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych, stanowią formę edukacji ekologicznej społeczeństwa może wpłynąć na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. Co z kolei pośrednio może mieć wpływ na większe zrozumienie konieczności działania na rzecz ochrony klimatu.

Podsumowanie

Podsumowując niniejszy rozdział stwierdza się brak możliwości wystąpienia znacząco negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze i jego poszczególne komponenty – zarówno te znajdujące się w granicach omawianej Gminy, jak i poza nimi. Wskazane zadania są uzasadnione ze względów ekologicznych i ekonomicznych, gdyż służyć będą poprawie jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.

Charakter i skala zadań wskazuje na brak wystąpienia znacząco negatywnych oddziaływań na obszary objęte ochroną przyrody, oraz pozostałe obszary cenne przyrodniczo występujące na terenie gminy Dobrzyca.

Żadne z założonych zadań nie będzie znacząco negatywnie wpływało na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których wyznaczono przedmiotowy obszar. W związku z realizacją wskazanych zadań nie zostanie naruszona integralność tego obszaru, ani powiązania z innymi obszarami.

W przypadku każdego z rozpatrzonych zadań zostanie uwzględniona racjonalna gospodarka odpadami na etapie realizacji oraz eksploatacji danego przedsięwzięcia w celu ochrony przed zanieczyszczeniami powierzchni ziemi, środowiska wodno-gruntowego, wód powierzchniowych i podziemnych. Zostanie ona zaplanowana w sposób zgodny z aktualnymi przepisami w zakresie gospodarki odpadami i ochrony środowiska również w celu ochrony zdrowia i życia ludzi.

Szczegółowa analiza i ocena wpływu i skutków poszczególnych zadań zawartych w harmonogramie zostanie przeprowadzona na etapie uzyskania stosownych decyzji w zakresie uzgodnienia warunków realizacji tych przedsięwzięć. Analiza ta będzie możliwa po określeniu dokładnej lokalizacji danego przedsięwzięcia ze wskazaniem działek, na których zostanie ono zrealizowane. W analizie tej winny być zawarte aspekty:

- ochrony wód podziemnych, ujęć wód i ich stref ochronnych,
- ochrony krajobrazu,
- zasad odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym wód opadowych i roztopowych pochodzących z zanieczyszczonych terenów utwardzonych, z uwzględnieniem gospodarki ściekowej,
- potencjalnej zmiany stosunków wodnych,
- ochrony przed wibracjami i polami elektromagnetycznymi,
- ryzyka zagrożenia powodzią,
- ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

Na etapie sporządzania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018* brak jest konkretnych wskazań dla lokalizacji i szczegółowego przebiegu niektórych z planowanych przedsięwzięć. Jednak z uwagi na charakter zadań, stwierdza się brak możliwości znacząco negatywnych oddziaływań również w odniesieniu do w/w aspektów. Zadania zostały założone w celu poprawy jakości i bezpieczeństwa życia mieszkańców z jednoczesnym uwzględnieniem aspektów

środowiskowych. Ochrona i poprawa jakości środowiska, której również mają służyć wytyczne zadania wpłynie pozytywnie na zdrowie i jakość życia mieszkańców.

Na obecnym etapie nie przewiduje się niszczenia siedlisk chronionych roślin, zwierząt i grzybów na skutek realizacji i późniejszej eksploatacji planowanych inwestycji. Inwestor jest zobowiązany do ochrony fauny i flory podczas prowadzenia prac. Przyczynienie się do uśmiercania zwierząt znajdujących się pod ochroną stanowi przestępstwo ścigane z urzędu.

Należy mieć na względzie zakazy oraz sposoby ochrony gatunków w myśl art. 50 i 51 ustawy o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.). W przypadku konieczności wykonania prac, które będą prowadziły do zniszczenia siedlisk chronionych gatunków lub naruszenia innych zakazów wymienionych w art. 51 i 52 ustawy o *ochronie przyrody*, wymagane będzie uzyskanie zezwolenia od Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub/i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi na odstępstwa od zakazów na podstawie art. 56 ust. 1 i 2 ustawy o *ochronie przyrody*. W przypadku uzasadnionej potrzeby lokalizacji przedsięwzięcia w miejscu występowania gatunków chronionych należy zastosować działania kompensacyjne. Sposób ich prowadzenia zostanie określony przez właściwy organ po konsultacji. Jednym z rozwiązań jest przeniesienie gatunków wraz z ich siedliskami, jeżeli istnieją ku temu odpowiednie warunki. W przypadku braku zastosowania działań kompensacyjnych organ może zarządzić zmianę lokalizacji przedsięwzięcia. Na każdym etapie: projektowym, realizacji oraz późniejszej eksploatacji danej inwestycji uwzględnić należy zakazy odnoszące się do poszczególnych form ochrony przyrody przedstawione w ustawie o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., Nr 627 ze zm.).

Podczas realizacji inwestycji zostanie podjętych szereg działań minimalizujących negatywne oddziaływanie wynikające z realizacji planowanych inwestycji na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta oraz występujące na terenie Gminy obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.). Przed rozpoczęciem prac inwestor uzyska wszelkie wymagane decyzje administracyjne z zakresu ochrony środowiska oraz stosować się będzie do wytycznych w nich ujętych.

6 ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJA PRZYRODNICZA NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Przez kompensację przyrodniczą rozumie się zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesienie, zadrzewienia lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównanie szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych.

Na terenie Gminy Dobrzyca występują obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody w formie obszarów Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002 i *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007, obszaru chronionego krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy* oraz pomników przyrody. Występują tutaj również obszar ważny dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie* oraz parki podworskie i pałacowe, park strzelecki i historyczny ogród kościoła ewangelickiego stanowiące miejsce występowania wartościowych drzew lub ich zespołów oraz innej roślinności.

Do realizacji przewiduje się głównie przedsięwzięcia, które nie będą znacząco oddziaływały na środowisko. Niektóre z założonych zadań kwalifikują się do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Występujące oddziaływania na etapie realizacji zadań są nieznaczne i nie skutkują trwałym pogorszeniem się stanu środowiska.

W przypadku wykonania prac, które mogą naruszyć i wpłynąć na pogorszenie stanu któregoś z komponentów środowiska należy założyć działania zapobiegające lub działania kompensacyjne jeżeli nie ma innej możliwości.

Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia negatywnych oddziaływań dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność jej wykonania.

Poniżej zostają przedstawione możliwe oddziaływania na środowisko i metody zapobiegania im oraz metody kompensacji przyrodniczej.

W trakcie prac budowlanych inwestor jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska, a w szczególności ochronę gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Dopuszcza się wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją inwestycji, a jeśli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód.

Dla zadań wymienionych, jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy przewidzieć odpowiednie warianty zapobiegania i kompensacji przyrodniczej.

Podczas prac budowlanych nastąpi naruszenie wierzchniej warstwy gleby wraz z okrywą roślinną, a następnie przemieszczone zostaną masy ziemne. Należy zabezpieczyć wszystkie drzewa i krzewy znajdujące się w obszarze prowadzonych prac. Korę drzew należy zabezpieczyć przed odzieraniem i innymi uszkodzeniami mechanicznymi przy pomocy mat ochronnych. W przypadku, gdy wystąpi konieczność przesadzenia drzewa lub krzewu, należy zabezpieczyć całą bryłę korzeniową, koronę i strzałę. Operację przeniesienia należy dokonać przy użyciu odpowiedniego sprzętu. Przesadzenie dużego drzewa najczęściej wiąże się z uszkodzeniem/obcięciem niektórych korzeni, wówczas należy zredukować promień korony proporcjonalnie, tak, aby roślina była w stanie wykarcić swój organizm. Jeżeli jedyną możliwością jest usunięcie drzewa, należy w jego miejsce nasadzić inne w ilości określonej bliżej w decyzji dotyczącej pozwolenia na wykonanie czynności. Ilość i gatunek drzew, które należy nasadzić w miejsce wyciętego zależy od wieku, gatunku, obwodu i wartości przyrodniczej wyciętego drzewa.

Przemieszczanie mas ziemnych przy prowadzeniu wykopów jest konieczne. W przypadku prowadzenia prac głębokościowych takich jak np. kładzenie rur kanalizacyjnych/wodociągu zostaje naruszonych kilka warstw ziemi. Po zakończeniu prac należy przywrócić poprzedni stan zachowując kolejność warstw glebowych w profilu glebowym. Jeżeli nie jest możliwe przywrócenie rzeźby terenu i stanu gleby np. w przypadku budowy lub modernizacji drogi należy wykonać szereg zabiegów podyktowanych w decyzji dotyczącej warunków realizacji takiego przedsięwzięcia. Mogą to być:

- ukształtowanie terenu przez uformowanie nasypów, skarp,
- wykonanie drenażu i przejść dla zwierząt,
- nasadzenia drzew, krzewów, roślinności zielnej,
- dopilnowanie, aby stan zarządzony decyzją utrzymywał się.

Skala wykonanych działań kompensacyjnych zależy od rodzaju wykonanych prac i skali ingerencji w środowisko.

Do przeprowadzenia prac przy realizacji w/w zadań należy stosować sprzęt o pełnej sprawności, żeby:

- zminimalizować poziom emitowanego hałasu,
- zminimalizować poziom zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw w silnikach samochodów i maszyn,
- zapobiec wyciekowi paliw ze zbiorników maszyn, pojazdów i urządzeń.

Przedsięwzięcia należy realizować z wykorzystaniem najlepszych dostępnych technik, przy czym należy zapobiegać emisji zanieczyszczeń do środowiska, a w przypadku braku takiej możliwości ograniczać je przez zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń (filtry, maty, ekrany itp.).

W przypadku okresowego oddziaływania na środowisko związanego z bytnością ludzi (np. ruch turystów) proponuje się:

- stworzenie odpowiedniego regulaminu obowiązującego odwiedzających podczas pobytu na terenach rekreacyjnych,

- stworzenie planu pielęgnacji zieleni oraz działań naprawczych w razie wyrządzonej szkody,
- monitorowanie stanu miejsc odwiedzanych przez użytkowników ścieżek edukacyjnych, parków,
- monitorowanie i zabezpieczanie miejsc narażonych na zniszczenia wywołane ruchem osób odwiedzających,
- w przypadku naruszenia stanu siedlisk przyrodniczych znajdujących się w obrębie ścieżek dostępnych dla odwiedzających, będą wykonywane prace naprawcze i ochronne przez odpowiednio do tego celu powołane służby.

Prace będą prowadzone zgodnie ze specyfiką danego siedliska. W przypadku wystąpienia możliwości realnego zagrożenia dla danego siedliska zostanie ono wyłączone z terenów dostępnych dla odwiedzających.

Jako, że na etapie sporządzania POŚ wymienione zadania nie są dokładnie zaplanowane nie można określić konkretnych działań zapobiegawczych i kompensacyjnych. Obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych i kompensacyjnych zostanie nałożony na inwestora/wykonawcę zadania. Szczegóły kompensacji/zapobiegania będą ustalone na etapie wydania stosownych decyzji.

Działania zbliżone do działań kompensacyjnych wykonuje się także, gdy:

- stwierdzona zostanie szkoda w środowisku (w rozumieniu ustawy o *zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie* z dnia 13 kwietnia 2007 Dz. U. nr 75 poz. 493) i wydana zostanie decyzja o konieczności przywrócenia stanu środowiska,
- istnieje zagrożenie dla populacji gatunku chronionego (kiedy np. przenosimy populację gatunku zagrożoną przez inwestycję – w chwili obecnej najczęściej dotyczy to roślin i płazów).

Należy pamiętać, że naruszenie stanu siedliska gatunku rośliny lub zwierzęcia chronionego w Europie (Załącznik IV Dyrektywy Siedliskowej) także jest naruszeniem samej Dyrektywy – potrzeba ich ochrony i prowadzenia działań kompensacyjnych wynika więc nie tylko z prawa krajowego, ale także wspólnotowego.

Środki kompensujące, odpowiednie lub potrzebne dla zrównoważenia negatywnego oddziaływania na obszar sieci Natura 2000, mogą obejmować:

- odtworzenie lub poprawę stanu istniejących obszarów: odtworzenie siedliska, by zagwarantować zachowanie jego wartości oraz przestrzeganie celów ochrony obszaru lub poprawę stanu pozostałego siedliska w stopniu proporcjonalnym do szkód wyrządzonych na danym obszarze Natura 2000 przez realizowany tam plan lub przedsięwzięcie,
- odtworzenie siedliska na nowym lub powiększonym obszarze, który będzie włączony do sieci Natura 2000,
- zgodnie z opisem w powiązaniu z innymi pracami, zaproponowanie nowego obszaru na mocy dyrektyw siedliskowej i ptasiej.

W zakres środków kompensujących aktualnie podejmowanych na terenie UE w ramach dyrektywy siedliskowej wchodzi także:

- reintrodukcja gatunków,
- restytucja i wzmacnianie gatunków, w tym drapieżnych,
- zakup ziemi,

- nabywanie praw terenów mogących służyć kompensacji (w tym ścisłych ograniczeń zagospodarowania gruntów),
- zachęty dla tych działań gospodarczych, które podtrzymują kluczowe funkcje ekologiczne,
- ograniczanie (innych) zagrożeń, zwykle wobec gatunków, poprzez oddziaływanie na pojedyncze źródło zagrożenia lub poprzez skoordynowane działania skierowane na wszystkie czynniki zagrożeń (np. wynikające z kumulacji negatywnych skutków w przestrzeni).

Źródło: Zarządzanie obszarami Natura 2000-Postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG- Komisja Europejska.

Można zezwolić na realizację przedsięwzięcia co do którego nie stwierdzono znaczącego negatywnego wpływu na obszar Natury 2000, w przypadku inwestycji negatywnie oddziałującej na przedmiot ochrony tylko wtedy, gdy przemawiają za tym wymogi „nadrzędnego interesu publicznego” i nie ma rozwiązań alternatywnych. Warunkiem dopuszczenia do realizacji jest wtedy wykonanie tzw. kompensacji przyrodniczej, której celem jest zapewnienie spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku gdy przedsięwzięcie dotyczy gatunków i siedlisk priorytetowych dodatkowo realizacja przedsięwzięcia musi być związana z: ochroną zdrowia i życia ludzi lub zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, lub uzyskaniem korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego, lub koniecznymi wymogami nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Znaczące oddziaływanie na obszary Natura 2000:

- działania powodujące długotrwały spadek liczebności populacji,
- działania powodujące zmniejszenie zasięgu występowania gatunku,
- działania powodujące zmniejszenie powierzchni siedliska przyrodniczego bądź obszaru,
- działania zmieniające strukturę zbiorowiska (składu gatunków),
- działania powodujące bezpośrednie lub pośrednie zmiany w fizycznej jakości środowiska (w tym warunków hydrologicznych) lub siedliska przyrodniczego wewnątrz obszaru,
- działania powodujące zmiany w spójności jednego lub kilku obszarów Natura 2000 (np. tworzące ekologiczne pomiędzy obszarami, siedliskami lub zmniejszające zdolność obszaru do pełnienia funkcji „źródła” dla migrujących i emigrujących gatunków).

W przypadku budowy farm fotowoltaicznych należy podjąć następujące działania minimalizujące potencjalne negatywne oddziaływania:

- w przypadku znacznej powierzchni planowanej elektrowni fotowoltaicznej zaleca się wykonanie pomiędzy sektorami paneli nasadzeń niskopiennych żywopłotów, co zmniejsza ryzyko kolizji ptaków wodnych z panelami fotowoltaicznymi,
- przewody elektryczne odprowadzające energię z parku należy umieszczać pod ziemią,
- zaleca się zastosowanie paneli fotowoltaicznych z powłokami antyrefleksyjnymi tak by do minimum ograniczyć odbijanie się promieni słonecznych a tym samym przywabianie ptaków,

- należy unikać budowy parku ogniw fotowoltaicznych w szczycie sezonu lęgowego (kwiecień-czerwiec) co zmniejszy ryzyko płoszenia ptaków lęgowych. W przypadku konieczności budowy w sezonie lęgowym, prace należy prowadzić go pod nadzorem ornitologicznym,
- biorąc pod uwagę dostęp obsługi technicznej do poszczególnych ogniw, należy w miarę możliwości zezwolić na spontaniczną sukcesję roślinności pomiędzy pasami, np. ziół i chwastów.²⁵
- w przypadku zastosowania transformatorów olejowych, pod transformatorami wykonać należy szczelną misę olejową o pojemności pozwalającej pomieścić całą objętość oleju w transformatorze, w celu zabezpieczenia środowiska gruntowo-wodnego przed ewentualnym awaryjnym wyciekiem oleju,
- zastosowane ogrodzenie inwestycji powinno umożliwiać migrację drobnych zwierząt,
- mycie paneli fotowoltaicznych powinno odbywać się zgodnie z zasadą racjonalnej oszczędności wody, bez użycia detergentów,
- transformatory należy odpowiednio oznaczyć i zainstalować w taki sposób, aby usunąć całkowicie ryzyko przypadkowego kontaktu osób z elementami pod napięciem i jednocześnie umożliwić odpływ ciepła produkowanego przy eksploatacji i zachowanie maksymalnych temperatur uzwojenia poniżej wartości.

Możliwości minimalizacji negatywnych oddziaływań farm wiatrowych na ptaki są raczej ograniczone. Najważniejsze znaczenie ma tutaj odpowiedni wybór lokalizacji elektrowni wiatrowych poprzez wykluczenie terenów o dużym ryzyku niekorzystnych oddziaływań na ptaki, dającymi się zidentyfikować w oparciu o zawczasu dostępne informacje.

Pozostałe możliwe działania zapobiegawcze to:

- rezygnacja z posadowienia turbin w miejscach newralgicznych dla ptaków (niewielka odległość od zbiorników wodnych, kolonii mew i rybitw, stref ochronnych ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania itp.),
- odsuwanie siłowni od takich miejsc,
- zmiana układu posadowienia elektrowni – poprzez zwiększanie lub zagęszczanie,
- niewprowadzanie zróżnicowania wysokości posadowienia turbin w obrębie farm (prowadzącego do zwiększenia strefy zagrożenia kolizjami).

Potencjalne działania minimalizujące (wskazane do realizacji na etapie eksploatacji) obejmują i.in.:

1. Wyłączanie turbin w newralgicznych okresach nasilonej ekspozycji ptaków na wysokie ryzyko kolizji (np. szczyt przelotu gęsi, szczyt aktywności ptaków szponiastych przypadający na okres toków i karmienia piskląt itd.).
2. Tworzenie i utrzymywanie siedlisk atrakcyjnych dla ptaków poza obszarem inwestycji, w bezpiecznej od niej odległości, w stanie odpowiednim dla funkcjonowania populacji (szczególnie w odniesieniu do terenów żerowiskowych).
3. Zmniejszenie atrakcyjności terenów farmy jako żerowiska ptaków poprzez:

²⁵ Tryjanowski P., Łucznak A. 2013. Wpływ elektrowni słonecznych na środowisko przyrodnicze. Czysta Energia 1.

- zmianę składu gatunkowego upraw w granicach farmy i na terenach bezpośrednio do niej przylegających – eliminację roślin szczególnie atrakcyjnych dla wybranych ptaków.
- usuwanie ewentualnie pojawiającej się padliny dużych zwierząt z obszaru farmy dla minimalizacji atrakcyjności terenu dla ptaków drapieżnych.

Kompensacja strat powodowanych podwyższoną śmiertelnością w wyniku zderzeń z siłowniami jest raczej możliwa teoretycznie niż praktycznie. Realne możliwości kompensacji strat w populacji ptaków wynikających z budowy i eksploatacji farm wiatrowych są bardzo ograniczone i związane ze znacznymi nakładami finansowymi i organizacyjnymi. Podstawowy problem stanowią ograniczenia wynikające z ekologii ptaków i dostępność odpowiednich terenów.²⁶

Negatywny wpływ elektrowni wiatrowych na nietoperze może miejsce zarówno na etapie budowy jak i eksploatacji. W czasie budowy inwestycja tego typu może prowadzić do:

- utraty miejsc żerowania i tras przelotu na żerowiska podczas budowy dróg dojazdowych i wiatraków w wyniku wycinania drzew, zasypywania zbiorników wodnych,
- utraty kryjówek podczas budowy dróg dojazdowych i wiatraków na skutek wycinania drzew, wyburzania budynków, zasypywania wejść do obiektów podziemnych.

Na etapie eksploatacji negatywny wpływ na nietoperze może przejawiać się poprzez:

- emisję ultradźwięków powodującą płoszenie,
- utratę miejsc żerowania z powodu opuszczenia terenu przez nietoperze,
- utratę lub zmianę tras przelotu – korytarzy migracyjnych,
- śmiertelność w wyniku kolizji z pracującym rotorem lub urazu ciśnieniowego (barotrauma).

Jak dotychczas jest niewiele sprawdzonych, skutecznych metod minimalizacji śmiertelności nietoperzy na skutek kolizji z elektrowniami wiatrowymi. Trzy podstawowe rodzaje działań zapobiegawczych i łagodzących to:

1. Rezygnacja z budowy elektrowni wiatrowej na danym miejscu, stosowana przede wszystkim w sytuacjach, gdy poziom aktywności nietoperzy nawet w okresach relatywnie niewielkiego narażenia na kolizje (np. wiosną) jest na tyle wysoki, że praca wiatraka może powodować znaczną liczbę ofiar (lub znacznie zwiększając zagrożenie dla lokalnych populacji gatunków o wysokim statusie ochronnym). Wariant ten należy rozważyć w każdej sytuacji, w której zbyt długi okres proponowanych wyłączeń (wg punktu 3) spowodował by, że przedsięwzięcie stanie się nieopłacalne.
2. Przesunięcie proponowanej lokalizacji elektrowni poza obszar znacząco narażony na kolizje z nietoperzami możliwe tylko w przypadku gdy monitoring obejmował także obszar, na który planuje się przenieść turbinę, stosowane szczególnie w przypadku zbyt bliskiej lokalizacji turbiny w stosunku do lasów i zadrzewień.
3. Okresowe wyłączenie turbin (unieruchamianie wirników) przynajmniej w bezdeszczowe noce, przy prędkości wiatru poniżej 6 m/s, kiedy dochodzi do 60 – 90 % kolizji, a produkcja energii jest niewielka. Jest to rozwiązanie podstawowe do zastosowania w większości przypadków, gdy zachodzi potwierdzone roczną inwentaryzacją istotne zagrożenie kolizjami nietoperzy z turbinami. Najczęściej turbiny wyłącza

²⁶ Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2011

się w okresie migracji jesiennej i dyspersji młodych (koniec lipca – początek października), rzadko migracji wiosennej (kwiecień - maj) lub ciąży i karmienia (czerwiec – lipiec), od wschodu do zachodu słońca (rzadziej w pierwszych kilku godzinach po zachodzie słońca). W miejscach o wyjątkowo wysokiej aktywności lub wykorzystywanych przez szczególnie zagrożone gatunki, turbiny powinny zostać wyłączone przez całą noc lub podczas wiatru słabszego niż 9 m/s. Terminy wyłączeń dla każdej farmy lub elektrowni muszą być wyznaczone wyłącznie na podstawie wyników rocznej inwentaryzacji aktywności nietoperzy przy zachowaniu zasady przezorności.

Nie istnieją jak dotąd skuteczne metody odstraszania nietoperzy od wiatraków. Ewentualne stosowanie jakichkolwiek odstraszaczy, w celu zminimalizowania ryzyka śmiertelności powinno być ograniczone do terenów o niewielkim lub umiarkowanym znaczeniu dla nietoperzy.

Dodatkowym, ale istotnym działaniem minimalizującym negatywny wpływ elektrowni wiatrowych na nietoperze jest oznakowanie wiatraków wyłącznie światłem czerwonym i rezygnacja ze światła białych. Zaleca się także malowanie wież i łopat wirników w ciemne barwy, aby zmniejszyć atrakcyjność tych obiektów dla potencjalnych ofiar nietoperzy – owadów latających o zmierzchu.

W trakcie funkcjonowania farmy istotną rzeczą jest utrzymanie nowych, liniowych elementów infrastruktury farmy, takich jak drogi techniczne, w stanie bezdrzewnym, jak również usuwanie nowych zakrzewień w tych miejscach. Takie przekształcenia szaty roślinnej mogłyby powodować wzrost aktywności nietoperzy na omawianym obszarze. Na etapie budowy wskazane jest unikanie wycinki drzew i zakrzewień tworzących liniowe elementy krajobrazu (zwłaszcza starych alei przydrożnych) a także zasypywania zbiorników przydrożnych, dla których wykazano wysoką aktywność łowiecką nietoperzy oraz wyburzania lub zasypywania obiektów, które okazały się istotnymi kryjówkami tych ssaków.²⁷

W zakresie prac związanych z realizacją obiektów małej retencji wodnej należy podjąć w szczególności następujące działania zapobiegające i minimalizujące negatywne oddziaływania:

- zbiorników retencyjnych nie należy lokalizować na terenie źródlisk, torfowisk, mszarów i mechowisk,
- należy umożliwiać przemieszczanie się organizmów wodnych,
- terminy prowadzenia robót powinno się dostosowywać do wymagań ochrony środowiska, szczególnie w okresach lęgowych. Najkorzystniejszym terminem prowadzenia robót jest wczesna jesień - okres budowy może być jednak dłuższy, może obejmować również koniec lata.
- roboty na ciekach powinno prowadzić się odcinkami o niezbyt dużych długościach, w ten sposób, by ryby i inne organizmy wodne mogły chronić się na sąsiednich, pobliskich odcinkach, na których nie trwają żadne prace,
- na odcinku objętym robotami pozostawiać skupiska roślinności wodnej i brzegowej, które już w toku robót mogą służyć jako schronienie dla organizmów wodnych (likwidować je należy w ostateczności),

²⁷ Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2011

- roboty regulacyjne w istniejącym korycie prowadzić należy tak, by jeden z brzegów pozostawał nienaruszony (przeciennie prawy lub lewy);
- należy dążyć do nienaruszania tych brzegów, które stanowią istotny, wymagający ochrony, element krajobrazowy, lub na którym znajdują się cenne obiekty,
- materiał gruboziarnisty z dna koryta należy kierować na odpowiednio oznakowane odkłady, skąd po pogłębieniu rzeki przewozi się go na miejsca pobrania;
- szczególną uwagę zwracać należy na dokładne odłożenie na uprzednie miejsce materiałów najgrubszych: żwirów oraz kamieni, gdyż warunkować to może stateczność dna (dla odbudowy biotopów dennych ważne jest odtworzenie zróżnicowania materiałów dna w zagłębieniach i na przemiałach, na brzegach wklęsłych i wypukłych);
- istotne jest prowadzenie prac z góry rzeki ku dołowi (część zagrożonej fauny dennej może schronić się na dolnych odcinkach, gdzie nie zaczęto jeszcze robót);
- miejsce usunięcia gleby i jej składowania powinno oznaczać się w taki sposób, by można było ją wbudować z powrotem tam skąd ją zabrano;
- w przypadku realizacji większych robót ziemnych należy przeprowadzić analizę, czy nie spowodują one nadmiernego zanieczyszczenia cieków zawiesinami; jeżeli zanieczyszczenia nie można uniknąć, buduje się osadniki;
- usuwać można jedynie drzewa, które zostały przewidziane do wycinki, w sytuacjach gdy stanowią zagrożenie dla stateczności skarp i budowli lub uniemożliwiają prowadzenie prac.²⁸

²⁸ Prognozy oddziaływania na środowisko projektu programu *Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych*

7 POTENCJALNE ZMIANY W STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU ZANIECHANIA REALIZACJI ZAŁOŻEŃ POŚ DLA GMINY DOBRZYCA

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca powstał między innymi w celu uaktualnienia i poprawy obecnie funkcjonującego systemu ochrony środowiska w gminie. Stawia ona cele, których osiągnięcie skutkować będzie poprawą stanu środowiska przyrodniczego, ochroną przyrody i środowiska kulturowego.

Pośrednio wpływać może na społeczność lokalną. Im społeczeństwo bardziej ekologicznie świadome, tym lepiej zorganizowane i wywierające mniejszy negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze.

Analizując cele zawarte w omawianym dokumencie, można stwierdzić, że zaniechanie ich realizacji nie tylko nie pomoże ochronie środowiska przyrodniczego, ale wręcz może pogorszyć jego stan.

Powszechnie wiadomo, że na realizację zadań mających na celu ochronę środowiska potrzebne są określone zasoby finansowe.

POŚ wskazuje źródła finansowania służące osiągnięciu założonych celów. Nie są one programami sensu stricto, pokazują jednak jakie przedsięwzięcia mogą uzyskać dofinansowanie z konkretnych źródeł.

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Programu Ochrony Środowiska ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Ponadto dokument cechuje się wysokim stopniem ogólności i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań. W rejonie realizacji przedsięwzięć tzw. obszarów wrażliwych, przy budowie nowych dróg, oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, elektrowni wiatrowych, należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu Ochrony Środowiska:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków,
- zmniejszanie się zasobów wodnych,
- zwiększone zagrożenie suszą glebową,
- utrata różnorodności ekologicznej i cennych przyrodniczo terenów,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- wzrost zużycia surowców i wody oraz nadmierna eksploatacja kopalni,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Podsumowując, realizacja celów zawartych w projekcie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca skutkować będzie uzyskaniem wartości dodanej poprzez działania na rzecz ochrony

środowiska przyrodniczego. Zaniechanie wypełnienia założeń wynikających z tego dokumentu spowoduje brak zharmonizowania w tym zakresie a także możliwość wdrażania działań niespójnych lub o zabarwieniu negatywnym.

8 ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Art. 51 ust. 2 pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

W przypadku opracowywania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca różne warianty kierunków działań i założonych celów ustanawia się na etapie tworzenia dokumentu, kiedy to w porozumieniu z władzami gminy dochodzi się do konsensusu w zakresie planowanego systemu ochrony środowiska oraz zadań. Powszechnym kryterium wyboru oprócz efektów ekologicznych są względy finansowe. Ważne jest zatem, zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju, znalezienie takiego rozwiązania, by przy określonych środkach finansowych uzyskać optymalny efekt ekologiczny.

Gmina, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią kształtowanie środowiska, jego ochronę lub stanowią pewne metody naprawcze przy jednoczesnym zagwarantowaniu jej stabilnego rozwoju gospodarczego.

Uwzględniono fakt, że zaproponowane działania i zadania zmierzają właśnie do poprawy środowiska i zostały wybrane jako optymalne rozwiązania. Reasumując – w aktualizowanym Programie Ochrony Środowiska na etapie opracowywania dokumentu – spośród licznych założeń alternatywnych zostały wybrane tylko takie, których realizacja umożliwi zrównoważony rozwój gminy.

Jako warianty alternatywne danego przedsięwzięcia można rozważać:

- warianty lokalizacji,
- warianty konstrukcyjne,
- warianty technologiczne,
- warianty organizacyjne,
- wariant niezrealizowania inwestycji – tzw. wariant „0”.

Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować negatywne konsekwencje środowiskowe.

Ponadto należy wskazać, że część projektów (zwłaszcza dotycząca infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gospodarki odpadami) służyć będzie wypełnieniu konkretnych zobowiązań wobec Unii Europejskiej lub zawartych w prawie krajowym. Inwestycje te uznano za bez alternatywne. W przypadku, gdy nie została wskazana konkretna lokalizacja, wskazane będzie na etapie projektu wykonanie analizy wielokryteriowej z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska.

Podsumowując, alternatywy poszczególnych zadań będą ewentualnie określone na etapie projektowania poszczególnych inwestycji.

9 PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ POŚ DLA GMINY DOBRZYCA ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana w trybie:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Wskaźnikiem określającym stopień realizacji poszczególnych zadań będzie wysokość poniesionych nakładów finansowych oraz uzyskane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

Niniejszego Programu ochrony środowiska dotyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez organ wykonawczy gminy, który powinien być przedkładany Radzie Miejskiej w cyklu dwuletnim.

Tab. 14 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2020

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
WODA	
stan wód powierzchniowych i podziemnych w punktach pomiarowo-kontrolnych znajdujących się na terenie Gminy lub położonych najbliżej jej obszaru	Klasa/ stan/potencjał ekologiczny
liczba kilometrów sieci wodociągowej w gminie	km
liczba przyłączy wodociągowych	szt.
udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	%
wydajność ujęć wody	m ³ /d
woda dostarczana gospodarstwom domowym	dam ³ /rok
zużycie wody na mieszkańca w danym roku	m ³ /M/r
liczba kilometrów melioracji podstawowych na terenie gminy	km
liczba kilometrów melioracji szczegółowych na terenie gminy	km
wielkość powierzchni zmeliorowanej na terenie gminy	km ²
udział powierzchni zmeliorowanej na terenie gminy	%
ŚCIEKI	
ilość ścieków oczyszczonych w oczyszczalniach ścieków na terenie gminy	dam ³ /rok
ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ogółem	osoba/ %
osady wytworzone	Mg/rok
wartości wskaźników zanieczyszczeń w ściekach surowych i oczyszczonych w oczyszczalni ścieków: BZT5, ChZT, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny	kg/rok
długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej	km

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
liczba przyłączy kanalizacyjnych sanitarnych	szt.
udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej	osoba/%
liczba kilometrów kanalizacji deszczowej	km
POWIERZCHNIA ZIEMI	
stopień i rodzaj zanieczyszczenia gleb	mg/kg mg/100g gleby
wielkość powierzchni zdegradowanej	km ²
wielkość powierzchni poddanej rekultywacji	km ²
udział gleb w gminie o odczynie obojętnym i zasadowym	%
udział gleb w gminie wymagających wapnowania	%
udział gleb o najwyższych klasach bonitacyjnych	%
PRZYRODA	
udział powierzchni gminy objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody	%
udział powierzchni gminy objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000	%
udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni gminy	%
Ilość i rodzaj obszarów podlegających ochronie na mocy ustawy o ochronie przyrody	szt./rodzaj
POWIETRZE	
klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla strefy wielkopolskiej: NO ₂ , SO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , PM _{2.5} , PM ₁₀ , BaP, As, Cd, Ni, Pb, O ₃	klasa
klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla strefy wielkopolskiej: NO _x , SO ₂ , O ₃	klasa
długość czynnej sieci gazowej	km
liczba przyłączy gazowych	szt.
udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej	osoba/%
liczba podmiotów posiadających decyzje odnośnie wprowadzania pyłów/gazów do powietrza	jedn.
moc kotłowni, w których wymieniono źródło zasilania	kW
Ilość budynków poddanych termomodernizacji	jedn.
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	
wartość pola elektromagnetycznego w punktach pomiarowych znajdujących się na terenie Gminy lub położonych najbliżej jej obszaru	V/m
liczba obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gminy	szt.
HAŁAS	
wartość hałasu komunikacyjnego w otoczeniu dróg i linii kolejowych na terenie gminy	dB
długość wyremontowanych dróg na obszarach zabudowanych	km
ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym	szt.
długość wybudowanych obwodnic w gminie	km
ENERGIA ODNAWIALNA	
udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii cieplnej w Gminie	%
udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii elektrycznej w Gminie	%
rodzaj i ilość instalacji wykorzystujących energię odnawialną na terenie Gminy	rodzaj/szt.
powierzchnia plantacji roślin energetycznych	ha

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
GOSPODARKA ODPADAMI	
ilości odpadów komunalnych zebranych jako zmieszane i selektywnie zbierane	Mg/rok
Ilość odpadów składowanych na składowisku w stosunku do całkowitej ilości wytworzonych odpadów komunalnych	%
ilość zdemontowanych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na terenie Gminy	Mg/rok
POWAŻNE AWARIE I ZAGROŻENIA NATURALNE	
liczba zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej	szt.
liczba zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej	szt.
liczba poważnych awarii spowodowanych przez przemysł i transport	szt.
EDUKACJA EKOLOGICZNA	
liczba i rodzaj akcji o charakterze ekologicznym	rodzaj/jedn.
ilość zorganizowanych kampanii na rzecz ochrony środowiska	jedn.

Źródło: opracowanie własne

10 TRANSGENICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104 ust. 1 pkt. 2, art. 104 ust. 2 oraz art. 105 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.), postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko przeprowadza się:

- w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów planów, jak również
- na wniosek innego państwa, na którego terytorium może oddziaływać realizacja projektu dokumentu,
- gdy możliwe oddziaływanie pochodzące spoza granic Rzeczypospolitej Polskiej mogłoby ujawnić się na jej terytorium.

Zadania przedstawione w aktualizacji POŚ będą realizowane na obszarze gminy Dobrzyca, a zasięg ich oddziaływania będzie mieć przede wszystkim charakter lokalny. Ze względu na lokalizację planowanych inwestycji w dużej odległości od granic Państwa oraz ich zakres oddziaływania nie stwierdzono możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca.

11 PPROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU

Po przeanalizowaniu sytuacji Gminy Dobrzyca stwierdzono, iż największymi problemami z zakresu ochrony środowiska z punktu widzenia przedmiotowego Programu są:

1. Główny udział emisji niskiej w zanieczyszczeniu powietrza na terenie Gminy.
2. Zanieczyszczenie wód przez nieoczyszczone (lub oczyszczone w niewystarczającym stopniu) ścieki komunalne z terenów wiejskich oraz zanieczyszczenia obszarowe. Są to głównie ścieki bytowe z terenów wiejskich, odprowadzane w sposób niezorganizowany, zanieczyszczenia spłukiwane z terenów rolnych i leśnych oraz terenów tras komunikacyjnych.
3. Konieczność dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy.
4. Możliwość występowania nieczynnych i niesprawnych studni głębinowych, stanowiących zagrożenie dla jakości wód podziemnych.
5. Wywieranie negatywnego wpływu na jakość gleb przez działalność człowieka na obszarach użytkowanych rolniczo oraz zurbanizowanych.
6. Możliwość występowania na terenie gminy nielegalnej eksploatacji kopalin (w szczególności surowców ilastych, których eksploatację ograniczają gleby dobrych klas bonitacyjnych II – IV klasa), która powoduje:
 - nieracjonalne wykorzystanie zasobów kopalin,
 - brak działań w zakresie spełnienia podstawowych wymogów ochrony środowiska w trakcie eksploatacji,
 - nieregularne rozproszenie obszarów eksploatacji i poszczególnych wyrobisk,
 - zubożenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenu bez uwzględnienia zapisów prawa lokalnego,
 - brak działań mających na celu zrekultywowanie terenu poeksploatacyjnego.
7. Negatywny wpływ przemysłu oraz terenów zurbanizowanych i szlaków komunikacyjnych na stan zdrowotny drzewostanów. Lasy narażone są na działanie zanieczyszczeń powietrza oraz zmian stosunków wodnych w glebie, co m.in. zmniejsza ich odporność na szkody od owadów i działanie wiatrów.
8. Wzrost poziomu hałasu wzdłuż głównych tras komunikacji drogowej.
9. Możliwość występowania zagrożenia dla rzadkich gatunków roślin i zwierząt ze strony terenów zurbanizowanych.
10. Wzmożony ruch turystyczny w lasach.
11. Możliwość występowania nielegalnego pozyskiwania drewna na opał, choinek i stoiszu oraz nielegalna zrywka wartościowych drzew na cele tartaczne (tarcica, okleiny).
12. Stosunkowo wysoki stopień zagrożenia pożarowego na terenie lasów Gminy. Lasy Nadleśnictw Taczanów zostały zakwalifikowane do występuje II kategoria zagrożenia pożarowego (średnie zagrożenie pożarowe).

13. Lokalizacja na terenie Gminy dwóch zakładów, które ze względu na wykorzystywanie przez nie amoniaku do celów chłodniczych, mogą w przypadku awarii stworzyć zagrożenie chemiczno-ekologiczne.
14. Zagrożenie wybuchem na obszarze górniczym w związku z eksploatacją złóż gazu ziemnego oraz związane z istniejącymi i planowanymi do budowy na terenie Gminy podziemnymi gazociągami wysokiego ciśnienia w przypadku ich rozszczelnienia.
15. Zbyt niska wiedza mieszkańców na temat właściwego gospodarowania poszczególnymi rodzajami odpadami.
16. Niski poziom świadomości mieszkańców na temat wpływu odpadów w szczególności odpadów niebezpiecznych na środowisko, w tym na zdrowie i życie ludzi.
17. Potrzeba udoskonalenia poszczególnych sfer gospodarki odpadami zgodnie ze zmieniającymi się stale technologiami i stylem życia mieszkańców.
18. Możliwość występowania chronionych gatunków zwierząt w budynkach, w których znajdują się wyroby zawierające azbest.
19. Możliwość występowania na terenie gminy miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikie wysypiska”) zwłaszcza w okolicznych lasach, na granicy polno-leśnej i przydrożnych rowach. W gminie występują obszary cenne przyrodniczo o ograniczonym zagospodarowaniu, co w połączeniu z niską świadomością ekologiczną mieszkańców prowadzić może do powstawania „dzikich” składowisk odpadów na tych terenach. Dotyczy to również odpadów niebezpiecznych, w tym odpadów zawierających azbest np. w postaci zdemontowanych pokryć dachowych. Miejsca nielegalnego składowania odpadów („dzikie wysypiska”) stanowią zagrożenie dla środowiska w tym dla zdrowia i życia ludzi poprzez:
 - zanieczyszczenie gruntu i wód podziemnych, w tym wód pitnych,
 - zagrożenie pożarowe,
 - niszczenie środowiska i stwarzanie zagrożenia dla zwierząt,
 - źródło potencjalnych chorób i epidemii, w tym również chorób wywołanych bezpośrednim kontaktem z wyrobami zawierającymi azbest,
 - możliwość samozapłonu gazów.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002 oraz Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007

Głównym zagrożeniem dla obszarów Natura 2000 występujących na terenie Gminy są: usuwanie martwego drewna z lasu, sadzenie monokultur drzew, intensyfikowanie użytkowania rolnego, postępujące odwodnienie terenu na skutek niewłaściwie przeprowadzonych melioracji, dla zbiorowisk łąkowych – zaprzestanie ekstensywnego użytkowania (koszenia), a także trudności z odnawianiem drzewostanów dębowych. Są one zapewne skutkiem wspomnianego odwodnienia, a z drugiej strony także, posługując się dość nieprecyzyjnym, choć rozpowszechnionym terminem leśnym - tzw.

"zmęczenia siedlisk".²⁹ Szczegółowy zakres zagrożeń w odniesieniu do poszczególnych siedlisk w obrębie obszaru Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* przedstawiono w planie zadań ochronnych ustanowionym zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 200 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej PLH300002* (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2014 r., poz. 2113 ze zm.).

Zagrożeniem dla pozostałych form ochrony przyrody jest nieprzestrzeganie zakazów zawartych w decyzjach w sprawie objęcia terenów i obiektów ochroną.

²⁹ <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=444>

12 STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Obowiązek sporządzania programów ochrony środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232). Program podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022 został sporządzony w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

W niniejszym opracowaniu sformułowano cel nadrzędny w zakresie ochrony środowiska gminy Dobrzyca – **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SPOŁECZNO – GOSPODARCZY GMINY DOBRZYCA UWZGLĘDNIJĄCY OCHRONĘ ŚRODOWISKA**

Charakterystyka Gminy Dobrzyca:

Powierzchnia	117 km ²
Ludność	8302 os
Ilość gospodarstw rolnych	571

Analiza stanu środowiska przyrodniczego gminy Dobrzyca została opracowana dla następujących elementów: powietrze atmosferyczne, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, wody powierzchniowe i podziemne, powierzchnia ziemi i gleby, przyroda, energia odnawialna, poważne awarie.

Powietrze atmosferyczne

Klimat na terenie gminy Dobrzyca jest umiarkowany. Według regionalizacji klimatycznej jest to obszar położony w regionie Śląsko-Wielkopolskim. Występują tu mniejsze od przeciętnych w Polsce amplitudy temperatur, wiosny i lata są ciepłe i wczesne, a zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną. Na terenie Gminy, podobnie jak w całym kraju, przeważają ruchy mas powietrza z kierunku zachodniego. Lokalne warunki klimatyczne są zróżnicowane. Najdogodniejsze warunki dla osadnictwa posiada obszar wysoczyzny, zaś niekorzystne warunki panują w dolinie Lutyni, będącej rynną spływu mas wychłodzonego powietrza. Tutaj też kumulują się zanieczyszczenia z zakładów wytwórczych.

Pod kątem ochrony zdrowia strefa wielkopolska została zakwalifikowana do klasy A ze względu na NO₂, SO₂, CO, C₆H₆, pył PM_{2.5}, As, Cd, Ni, Pb. Do klasy C została przydzielona ze względu na pył PM₁₀ i BaP.

W odniesieniu do ochrony roślin strefa wielkopolska ze względu na SO₂ i NO_x zaliczona została do klasy A. Ze względu na O₃ do strefy wielkopolską zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin zaliczono do klasy A dla poziomu docelowego zaliczono oraz do klasy D2 dla poziomu celu długoterminowego.

Za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Hałas

Klimat akustyczny środowiska gminy Dobrzyca w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Nieliczne i nieduże zakłady prowadzą działalność na niewielką skalę, przez co nie można mówić o uciążliwości powodowanej przez hałas przemysłowy. Na terenie gminy Dobrzyca nie występują drogi szybkiego ruchu, autostrady, drogi krajowe i wojewódzkie. Gminę przecina jedynie sieć dróg powiatowych i gminnych. Na chwilę obecną brak jest danych na temat natężenia ruchu na tych drogach oraz poziomu hałasu związanych z ruchem.

Za cel postawiono: **niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem pól elektromagnetycznych na terenie gminy Dobrzyca są:

- sieć linii wysokiego napięcia 110 kV z rejonu konińskiego.
- fragment elektroenergetycznej linii o napięciu 400 kV relacji Plewiska (Kromolice) – Ostrów,
- stacje telefonii komórkowej.

Pomiary pól elektromagnetycznych (wg WIOŚ, dane za rok 2014) na terenach dostępnych dla ludności na obszarze województwa wielkopolskiego nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w żadnym z badanych punktów pomiarowych. Najwyższy zmierzony poziom składowej elektrycznej pola o wartości 1,94 V/m zmierzono w Poznaniu (Rondo Żegrze). Był to Za cel postawiono: **minimalizację oddziaływania oraz bieżącą kontrolę źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Wody powierzchniowe i podziemne

W ujęciu hydrograficznym gmina Dobrzyca w całości przynależy do dorzecza Warty. Jej dopływem przepływającym przez gminę Dobrzyca jest Lutynia. Lutynia jest lewobrzeżnym dopływem Warty. Licznie występują rowy i glinianki, część rowów melioracyjnych łączy się z rzeką Orlą, dopływem Baryczy. Rzeką Orlą występuję w zachodniej części Gminy, w okolicach wsi Polskie Olędry. W centralnej części Gminy przepływa rzeka Potoka zwana często Patoką. Na terenie Gminy nie występują jeziora.

Obszar gminy Dobrzyca znajduje się w obrębie 4 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP): *Giszka, Lubieszka, Lutynia do Radowicy* oraz *Ner*.

W wyniku badań przeprowadzonych w ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu stan ekologiczny JCWP *Giszka i Lutynia do Radowicy* oraz potencjał ekologiczny

JCWP *Ner* określono jako umiarkowany. Stan ekologiczny JCWP *Lubieszka* oceniono jako słaby. Ogólny stan wszystkich przedmiotowych JCWP oceniono jako zły.

Użytkowe wody podziemne na omawianym obszarze związane są z czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi.

Teren gminy Dobrzyca znajduje się w obrębie JCWPd nr 73 (zgodnie z podziałem obowiązującym do końca 2015 r.). Według nowego podziału teren gminy Dobrzyca znajdować się będzie w obrębie JCWPd nr 61.

Na podstawie wyników badań przeprowadzonych w 2014 roku przez PIG na terenie sąsiedniej gminy Jarocin wody podziemne JCWPd nr 73 zakwalifikowano do III, IV i V klasy jakości.

Na obszarze Gminy, w obrębie JCWPd nr 73 (wg obecnej numeracji), znajduje się jeden z obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych – OSN w zlewni Lutyni, podlegający tzw. dyrektywie azotanowej. Podczas badań wód w obrębie tego OSN wykonanych przez WIOŚ w Poznaniu na terenie sąsiedniej gminy Jarocin nie stwierdzono przekroczenia normatywnej zawartości azotanów świadczącej o zanieczyszczeniu wód.

Za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Powierzchnia ziemi i gleby

Obszar gminy Dobrzyca, jak i tereny przyległe są zasobne w surowce ilaste. Eksploatację ograniczają gleby dobrych klas bonitacyjnych II – IV klasa. W Fabianowie występuje udokumentowane złożo glin żwałowych i iłów płoceńskich. W Sośnicy i w kilku innych miejscach wydobywane są piaski i żwiry na potrzeby lokalne. W północnej części Gminy na terenie wsi Lutynia znajduje się rozpoznane i udokumentowane złożo gazu ziemnego *Jarocin*. Ponadto w pobliżu wsi Nowy Karmin znajduje się złożo gazu ziemnego *Karmin*, z którego rozpoczęcie wydobycia planowane jest na początku 2016 r.

Gleby gminy Dobrzyca charakteryzują się średnim wskaźnikiem jakości rolnej przestrzeni produkcyjnej. Dominują gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Grunty w klasie I nie występują wcale. Gleby klasy II obejmują tylko 1% powierzchni użytków rolnych.

Wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu przeprowadzonych na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2007 – 2011 największy udział na terenie gminy Dobrzyca mają gleby lekko kwaśne (52%) i kwaśne (20%). Wapniowanie okazało się konieczne w przypadku 14%, potrzebne dla 14% oraz wskazane dla 22% gleb.

Agrochemiczne badania gleb wskazały brak występowania przekroczeń dopuszczalnej zawartości metali ciężkich oraz siarki siarczanowej w glebach.

Za cel postawiono: **ochronę i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie; efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Przyroda

Wg GUS (dane za rok 2014) całkowita powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Dobrzyca wynosi 833,65 ha. Lasy ogółem zajmują powierzchnię ok. 815,90 ha. Wskaźnik lesistości w gminie jest bardzo niski i kształtuje się na poziomie 7%. Około 93% stanowią lasy publiczne. Na terenie gminy Dobrzyca znajdują się obszary cenne przyrodniczo i podlegające ochronie takie jak:

- Obszar Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*,
- pomniki przyrody,
- obszary NATURA 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007,
- obszar ważny dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie*,
- parki podworskie i pałacowe, park strzelecki oraz historyczny ogród kościoła ewangelickiego.

Za cel postawiono: **ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Energia odnawialna

Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce Gminy, dlatego też przewiduje się, iż znaczny udział w produkcji *czystej energii* w gminie Dobrzyca będzie stanowiła energia z biomasy. Gmina Dobrzyca, zgodnie znajduje się w II strefie energii wiatru – bardzo korzystnej, dlatego możliwość wykorzystania tego typu odnawialnych źródeł energii będzie uzasadniona. Tereny przeznaczone pod budowę elektrowni wiatrowych znajdują się Galew, Dobrzyca, Strzyżew, Sośniczka, Izbiczo, Sośnica oraz Koźminiec i Fabianów. Istnieje także możliwość wykorzystania baterii słonecznych oraz pomp ciepła do celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach oraz energii cieplnej z biomasy. Ze strony Gminy brak jest planów w zakresie energii odnawialnej, natomiast przez prywatnych właścicieli planowana jest budowa turbin wiatrowych.

Za cel postawiono: **zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Poważne awarie

Na terenie Gminy brak jest obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Najbliższy zakład tego typu znajduje się na terenie sąsiedniej gminy Pleszew. Jest to GASPOL S.A. Region Zachodni w Pleszewie, zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Na terenie Gminy w miejscowości Dobrzyca funkcjonują natomiast dwa zakłady, które ze

względem na wykorzystywanie przez nie amoniaku do celów chłodniczych, mogą w przypadku awarii stworzyć zagrożenie chemiczno-ekologiczne. Na obszarze gminy występuje zagrożenie wybuchem na obszarze górniczym związanym z eksploatacją gazu ziemnego we wsi Lutynia i Strzyżew. Po rozpoczęciu wydobywania gazu ze złoża Karmin dotyczyć to będzie także rejonu miejscowości Nowy Karmin. W rejonie odwiertów występuje strefa zagrożenia wybuchem określona przepisami odrębnymi. Pewne zagrożenie związane jest również z istniejącymi i planowanymi do budowy na terenie Gminy podziemnymi gazociągami wysokiego ciśnienia, których rozszczelnienie może spowodować wybuch gazu i pożar. Z uwagi na brak w obrębie Gminy dróg wojewódzkich i krajowych oraz linii kolejowej ryzyko wystąpienia poważnej awarii spowodowanej wypadkiem z udziałem pojazdów transportujących materiały niebezpieczne na tym jest dość ograniczone.

Za cel postawiono: **kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych; opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy funkcjonuje system zbiórki odpadów niesegregowanych oraz selektywna zbiórka surowców wtórnych obejmująca: tworzywa sztuczne, papier i tekturę, szkło opakowaniowe bezbarwne i kolorowe. Odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe oraz gruz betonowy mieszkańcy mogą oddawać w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów w Dobrzycy zlokalizowanym na terenie Zakładu Usług Komunalnych. Przetępione leki mieszkańcy mogą oddawać także w aptekach. Zużyte baterie odbierane także na terenach placówek edukacyjnych i w Urzędzie Miejskim Gminy Dobrzyca. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz zużyte akumulatory można oddać do punktu ich sprzedaży podczas zakupu nowych. Odpady budowlane i rozbiórkowe oraz tworzywa sztuczne takie jak styropian, opakowania wielomateriałowe typu Tetrapak, puszki aluminiowe mieszkańcy mogą oddawać do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych – Zakładu Gospodarki Odpadami Jarocin. Puszki aluminiowe można również oddawać do punktów skupu zorganizowanych przez podmioty gospodarcze. Ze względu na rolniczy charakter gminy część odpadów zielonych i odpadów organicznych jest wykorzystywana u źródła ich powstawania.

Na terenie Gminy w m. Dobrzyca planuje się budowę punktu zbiórki odpadów problemowych, w którym mieszkańcy będą mogli oddawać odpady takie jak: baterie, akumulatory, świetlówki, przetępione lekarstwa, opony, przetępowane oleje, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, farby, tusze, kleje i inne.

W Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017 obszar województwa został podzielony na 9 tzw. Regionów gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z projektem PGO dla województwa wielkopolskiego Gmina Dobrzyca została przydzielona do Regionu VI.

Za cel postawiono: **minimalizację ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Edukacja ekologiczna

W zakresie działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie gminy Dobrzyca stale i na bieżąco realizuje się programy, akcje i konkursy w szkołach. Bardziej dostępna dla wszystkich mieszkańców niezależnie od grupy wiekowej jest edukacja w zakresie gospodarki odpadami. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. W Gminie istnieje także bardzo dobrze rozwinięty system ulotek edukacyjnych dla mieszkańców. Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Dobrzycy prowadzi szkolenia dla rolników dotyczące m.in. aspektów ochrony środowiska w rolnictwie

Co roku w szkołach przeprowadzana jest akcja *Sprzątanie Świata – Polska*, podczas której dzieci i młodzież prowadzi prace porządkowe na terenach obiektów szkolnych, parkach, ulicach, poboczach dróg itd. W gminie Dobrzyca prowadzona jest cyklicznie ogólnopolska akcja ekologiczna *List dla Ziemi*, skierowana do przedszkoli i szkół w całej gminie. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. Edukacją ekologiczną dla dzieci i młodzieży zajmuje się na swoim terenie Nadleśnictwo Taczanów.

Na terenie Gminy funkcjonuje *Towarzystwo Miłośników Ziemi Dobrzyckiej*, którego działalność obejmuje m.in. promuje walory przyrodnicze, turystyczne i krajoznawcze tego terenu.

Za cel postawiono: **kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Po przedstawieniu stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska. W zakresie wszystkich wymienionych zagadnień zostały zaprezentowane zadania, które Gmina planuje wykonać dla poprawy stanu środowiska oraz dla zwiększenia komfortu życia mieszkańców.

Zasadniczym celem prognozy jest określenie czy POŚ nie narusza zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Program uwzględnia cele i kierunki działań względem takich elementów jak:

- powietrze atmosferyczne,
- hałas,
- promieniowanie elektromagnetyczne,
- wody powierzchniowe i podziemne,
- powierzchnia ziemi i gleby,
- przyroda,

- energia odnawialna,
- poważne awarie i zagrożenia naturalne,
- gospodarka odpadami,
- edukacja ekologiczna.

Ocenie oddziaływania zostały poddane te zadania, które mogą zawsze lub potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko. Do tych zadań zostały zaliczone:

Powietrze:

1. Realizacja działań przedstawionych w POP dla strefy wielkopolskiej oraz w POP dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon.
2. Rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy.
3. Projekty w zakresie ochrony powietrza i energetyki (m.in. rozbudowa układów energetycznych, modernizacja kotłowni, modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczych itp.).
4. Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych.
5. Termomodernizacja budynku Gimnazjum w Dobrzycy wraz z modernizacją źródła ciepła.
6. Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Lutyni.
7. Rozbudowa Przedszkola Publicznego w Lutyni przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lutyni.
8. Remont sali wiejskiej w Polskich Olędрах.
9. Kontynuacja remontu Sali wiejskiej w m. Izbiczo wraz z wykonaniem nowej instalacji c.o.
10. Remont sali wiejskiej Karminiec.
11. Przebudowa i remonty dróg gminnych.
12. Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie Powiatu Pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno.
13. Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy.
14. Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy.
15. Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie.
16. III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni.

Hałas:

17. Przebudowa i remonty dróg gminnych.
18. Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie powiatu pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno.
19. Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy.
20. Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy.
21. Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie.
22. III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni.

Poważne awarie:

23. Modernizacja sieci elektroenergetycznych.

Wody powierzchniowe i podziemne:

24. Kontrola i likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb).
25. Budowa kanalizacji deszczowej na ul. Koźlika w Dobrzycy.
26. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Strzyżew.
27. Przebudowa nawierzchni oraz budowa kanalizacji deszczowej wraz z wylotem oczyszczonych wód opadowych i roztopowych w ciągu ulicy Rybnej, Polnej, Krótkiej i Piwnej w Karminku.
28. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
29. Likwidacja nieczynnych studni.
30. Konserwacja cieków naturalnych i kanałów oraz urządzeń wodnych.
31. Bieżąca konserwacja rowów melioracyjnych.

Powierzchnia ziemi i gleby:

32. Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.

Przyroda:

33. Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych.

Energia odnawialna:

34. Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii.
35. Wspieranie realizacji przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej.

Gospodarka odpadami:

36. Budowa Gminnego Punktu Gromadzenia Odpadów Problemowych na terenie Gminy.
37. Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy.
38. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego*.

Edukacja ekologiczna:

39. Utrzymanie i rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych.

Łącznie rozważono 39 zadań spośród wszystkich założonych w aktualizacji Programu. Kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju jest równoważne traktowanie środowiska przyrodniczego oraz priorytetów gospodarczych i społecznych. Do realizacji przewiduje się głównie przedsięwzięcia, które nie będą znacząco oddziaływały na środowisko. Niektóre z założonych zadań kwalifikują się do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Za realizacją wszystkich założonych przedsięwzięć przemawiają jednak ostatecznie intensywniejsze pozytywne skutki dla środowiska w porównaniu z możliwym negatywnym oddziaływaniem oraz korzystne następstwa społeczne. Dla większości planowanych inwestycji negatywne oddziaływanie na środowisko ustąpi po zakończeniu prac budowlanych.

Powstanie założonych przedsięwzięć jest korzystne dla ogółu mieszkańców oraz dla środowiska. Budowa, rozbudowa, czy modernizacja systemów kanalizacyjnych i wodociągowych przyniesie

długotrwałe pozytywne efekty polegające m. in. na ochronie środowiska przed zanieczyszczeniem ściekami i niekontrolowanym rozbiorem wody na terenach zamieszkiwanych, gdzie do tej pory brakowało potrzebnej infrastruktury. Zmiana sposobu ogrzewania budynków, termomodernizacją budynków, budową sieci gazowej czy realizacja projektów w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej pozwoli na ograniczenie emisji niskiej do atmosfery.

Utrzymanie w dobrym stanie cieków naturalnych, kanałów, urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu oraz rozwój małej retencji na terenach leśnych jest wymagana z uwagi na możliwość utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania oraz ochronie przed suszą i powodzią. Rekultywacja terenów zdegradowanych jest konieczna ze względów ekonomicznych, ekologicznych i estetycznych.

Wszystkie w/w zadania zostały przeanalizowane pod kątem oddziaływań na ludzi, różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, wody, obszary Natura 2000, krajobraz, zabytki, powietrze, powierzchnię ziemi, zasoby naturalne, klimat, dobra materialne. Rozważono, czy są to oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne, negatywne. Realizacja większości przedsięwzięć związana będzie z wykorzystaniem urządzeń mechanicznych, które w czasie pracy będą emitowały hałas i substancje do powietrza oraz naruszają powierzchnię ziemi. Oddziaływania te będą mieć charakter krótkotrwały i lokalny i ustąpią po zakończeniu prac. W związku z budową planowanych obiektów konieczne będzie zajęcie terenu przez budowlę dotyczące bezpośrednio danych instalacji, obiekty i budowle towarzyszące oraz drogi i place manewrowe.

W przypadku wykonywania prac związanych z usuwaniem azbestu z budynków lub ich termomodernizacji należy pamiętać, że stanowią one potencjalne siedlisko chronionych gatunków ptaków (w tym jerzyka i wróbla). Przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków. W przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do ich okresów lęgowych.

W przypadku niektórych inwestycji wystąpi oddziaływanie na środowisko również podczas ich eksploatacji. Podczas eksploatacji elektrowni fotowoltaicznych oddziaływanie na powietrze i klimat związane będzie z pracą transformatorów oraz okresową konserwacją urządzeń.

W trakcie eksploatacji elektrowni wiatrowych pracujące wiatraki emitować będą hałas pochodzący od przekładni mechanicznej i przepływu aerodynamicznego łopat wirnika. Będzie to stały monotony szum zmieniający klimat akustyczny w nieznaczny sposób. Elektrownie wiatrowe z uwagi na negatywny wpływ na ptaki i nietoperze nie powinny być lokalizowane na terenie lub bezpośrednim sąsiedztwie terenów na których występują chronione gatunki tych zwierząt. Ta sama zasada dotyczy elektrowni fotowoltaicznych, które potencjalnie również mogą negatywnie oddziaływać na ptaki.

Eksploatacja przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami takich jak budowa bigazowni wiązać się będzie z bezpośrednim stałym oddziaływaniem polegającym na emisji hałasu i substancji do powietrza. Pod warunkiem prawidłowego wykonania i prawidłowej późniejszej eksploatacji funkcjonowanie przedmiotowych przedsięwzięć nie powinno powodować znaczącej uciążliwości pod względem

zanieczyszczeń powietrza, oraz wpływać negatywnie na środowisko gruntowo – wodne i klimat akustyczny. Budowa biogazowni pozwoli m. in. na efektywne i proekologiczne wykorzystanie odpadów z produkcji rolnej i przetwórczej oraz będzie stanowił alternatywne źródło energii elektrycznej i ciepłej. Zakres negatywnych oddziaływań każdorazowo zależeć będzie w dużym stopniu od sposobu realizacji danej inwestycji. Zarówno na etapie projektowym jak i budowy i późniejszej eksploatacji przedsięwzięcia powinno się mieć na uwadze usytuowanie obszarów podlegających ochronie, przebieg korytarzy ekologicznych oraz obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji. Realizacja planowanych przedsięwzięć prowadzona będzie z uwzględnieniem wymagań występujących na danym terenie gatunków chronionych. Prace z użyciem sprzętu mechanicznego prowadzone będą poza okresem lęgowym ptaków, ich okresem zimowania i przelotu.

Na obecnym etapie nie przewiduje się niszczenia siedlisk chronionych roślin, zwierząt i grzybów na skutek realizacji i późniejszej eksploatacji planowanych inwestycji. W przypadku stwierdzenia gatunków chronionych konieczne jest zasięgnięcie opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, który wskaże dalszy sposób postępowania. Należy mieć na względzie zakazy oraz sposoby ochrony gatunków w myśl art. 50 i 51 ustawy o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., Nr 627 ze zm.)

Prognoza przedstawia zagadnienie z zakresu oddziaływanie transgranicznego POŚ. Ze względu na lokalizację planowanych inwestycji w dużej odległości od granic Państwa oraz ich zakres oddziaływania nie stwierdzono możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca.

Jednocześnie zostają przedstawione problemy ochrony środowiska na terenie Gminy, do których zalicza się:

1. Główny udział emisji niskiej w zanieczyszczeniu powietrza na terenie Gminy.
2. Zanieczyszczenie wód przez nieoczyszczone (lub oczyszczone w niewystarczającym stopniu) ścieki komunalne z terenów wiejskich oraz zanieczyszczenia obszarowe.
3. Konieczność dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy.
4. Możliwość występowania nieczynnych i niesprawnych studni głębinowych, stanowiących zagrożenie dla jakości wód podziemnych.
5. Wywieranie negatywnego wpływu na jakość gleb przez działalność człowieka na obszarach użytkowanych rolniczo oraz zurbanizowanych.
6. Możliwość występowania na terenie gminy nielegalnej eksploatacji kopalin (w szczególności surowców ilastych, których eksploatację ograniczają gleby dobrych klas bonitacyjnych II – IV klasa), która powoduje:
 - nieracjonalne wykorzystanie zasobów kopalin,
 - brak działań w zakresie spełnienia podstawowych wymogów ochrony środowiska w trakcie eksploatacji,
 - nieregularne rozproszenie obszarów eksploatacji i poszczególnych wyrobisk,
 - zubożenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenu bez uwzględnienia zapisów prawa lokalnego,

- brak działań mających na celu zrekultywowanie terenu poeksploatacyjnego.
- 7. Negatywny wpływ przemysłu oraz terenów zurbanizowanych i szlaków komunikacyjnych na stan zdrowotny drzewostanów.
- 8. Wzrost poziomu hałasu wzdłuż głównych tras komunikacji drogowej.
- 9. Możliwość występowania zagrożenia dla rzadkich gatunków roślin i zwierząt ze strony terenów zurbanizowanych.
- 10. Wzmożony ruch turystyczny w lasach.
- 11. Możliwość występowania nielegalnego pozyskiwania drewna na opał, choinek i stroiszu oraz nielegalna zrywka wartościowych drzew na cele tartaczne (tarcica, okleiny).
- 12. Stosunkowo wysoki stopień zagrożenia pożarowego na terenie lasów Gminy. Lasy Nadleśnictw Taczanów zostały zakwalifikowane do występuje II kategoria zagrożenia pożarowego (średnie zagrożenie pożarowe).
- 13. Lokalizacja na terenie Gminy dwóch zakładów, które ze względu na wykorzystywanie przez nie amoniaku do celów chłodniczych, mogą w przypadku awarii stworzyć zagrożenie chemiczno-ekologiczne.
- 14. Zagrożenie wybuchem na obszarze górniczym w związku z eksploatacją złóż gazu ziemnego oraz związane z istniejącymi i planowanymi do budowy na terenie Gminy podziemnymi gazociągami wysokiego ciśnienia w przypadku ich rozszczelnienia.
- 15. Zbyt niska wiedza mieszkańców na temat właściwego gospodarowania poszczególnymi rodzajami odpadami.
- 16. Niski poziom świadomości mieszkańców na temat wpływu odpadów w szczególności odpadów niebezpiecznych na środowisko, w tym na zdrowie i życie ludzi.
- 17. Potrzeba udoskonalenia poszczególnych sfer gospodarki odpadami zgodnie ze zmieniającymi się stale technologiami i stylem życia mieszkańców.
- 18. Możliwość występowania chronionych gatunków zwierząt w budynkach, w których znajdują się wyroby zawierające azbest.
- 19. Możliwość występowania na terenie gminy miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikie wysypiska”), które stanowią zagrożenie dla środowiska w tym dla zdrowia i życia ludzi poprzez:
 - zanieczyszczenie gruntu i wód podziemnych, w tym wód pitnych,
 - zagrożenie pożarowe,
 - niszczenie środowiska i stwarzanie zagrożenia dla zwierząt,
 - źródło potencjalnych chorób i epidemii, w tym również chorób wywołanych bezpośrednim kontaktem z wyrobami zawierającymi azbest,
 - możliwość samozapłonu gazów.

W związku z tym, że zostały założone określone zadania do realizacji, wskazano również źródła finansowania, jakimi są głównie środki własne jednostek samorządu terytorialnego, inwestorów, środki unijne oraz NFOŚiGW. Dla realizacji zadań został określony przedział czasowy, a część zadań została oznaczona jako zadania ciągłe.

Prognoza przedstawia wskaźniki monitoringu skutków realizacji postanowień Programu w cyklu dwuletnim. Zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska po upływie dwóch lat od przyjęcia programu ochrony środowiska organ wykonawczy Gminy powinien sporządzić raport z realizacji programu ochrony środowiska, obejmujący okres dwóch lat kalendarzowych. Raport jest dokumentem, pozwalającym ocenić stopień realizacji zadań założonych w Programie i jego skutki. W Prognozie wskazano wskaźniki monitorowania efektywności aktualizacji Programu, które umożliwią zweryfikowanie zaawansowania realizacji Programu w skali rocznej i umożliwią dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

Prognoza zawiera również zapisy dotyczące metod zapobiegania występowania negatywnych oddziaływań oraz metody kompensacji przyrodniczej. Dopuszcza się wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją konkretnej inwestycji, a jeśli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienia wyrządzonych szkód. Dla zadań wymienionych jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy przewidzieć odpowiednie warianty zapobiegania i kompensacji przyrodniczej. Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca jest dokumentem, określającym zasady postępowania oraz działania dla jednostki samorządowej w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego. Wskutek realizacji wyznaczonych zadań osiągnięte zostaną cele, gwarantujące poprawę jakości stanu środowiska na terenie Gminy Dobrzyca, a co za tym idzie – warunków życia oraz zdrowia jej mieszkańców.